

Protokoll fört vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde måndagen den 19 februari 2024

Tid:

kl. 16:00-22:00

Lokal:

Rådssalen

Närvarande:

Se bilaga

§§1-26

Justerat den 26 februari 2024 Anslaget den 27 februari 2024

Olle Burell

Cecilia Brinck

Sara Stenudd

Hans Altsjö
Sekreterare

ÄRENDELISTA

- §1 Interpellation av Jan Jönsson (L) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) angående festivalen Eritrea Scandinavia
- §2 Interpellation av Jan Jönsson (L) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om förebyggande arbete för att bekämpa högerextrema ”active clubs” i Stockholms stad
- §3 Interpellation av Nike Örbrink (KD) till äldre- och kulturborgarrådet Torun Boucher (V) om ett levande Stockholm hela dygnet
- §4 Bordläggning av interpellationer
- §5 Frågestund
- §6 Mötet öppnas
- §7 Närvaro
- §8 Justering
- §9 Anmälningsärenden till kommunfullmäktige år 2024
- §10 Valärenden i kommunfullmäktige 2024
- §11 Ändring av föredragningsordning
- §12 Ny mandatperiod: Val av ledamot och suppleant till stiftelsen Vetenskapsstaden
- §13 Renovering av Norra Danviksbron
- §14 Projekt Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan, ökad tillgänglighet och trygghet på gågator
- §15 Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening
- §16 Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029
- §17 Revidering av avfallsföreskrifter för Stockholms kommun

- §18 Motion om att öka attraktiviteten för att bedriva pedagogisk omsorg
- §19 Motion om att ta principiell ställning mot könsselektade simbassänger
- §20 Motion om en träbyggnadsstrategi
- §21 Motion om återköp av samhällsfastigheter från Samhällsbyggnadsbolaget SBB m.fl.
- §22 Motion om att Stockholm stad åter ska bli medlemmar i Connect Sweden
- §23 Motion om effektiva miljözoner för bilar och lastbilar
- §24 Bordläggning av motioner
- §25 Nyväckta motioner
- §26 Mötet avslutas

§ 1

Interpellation av Jan Jönsson (L) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) angående festivalen Eritrea Scandinavia

KS 2023/889

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Jan Jönsson (L) har ställt en interpellation till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) angående festivalen Eritrea Scandinavia. Kommunfullmäktige beslutade den 4 september 2023 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Wanngård (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

§ 2

**Interpellation av Jan Jönsson (L) till finansborgarrådet
Karin Wanngård (S) om förebyggande arbete för att
bekämpa högerextrema ”active clubs” i Stockholms stad**
KS 2023/1273

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Jan Jönsson (L) har ställt en interpellation till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om förebyggande arbete för att bekämpa högerextrema ”active clubs” i Stockholms stad. Kommunfullmäktige beslutade den 27 november 2023 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Wanngård (S) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

§ 3**Interpellation av Nike Örbrink (KD) till äldre- och kulturborgarrådet Torun Boucher (V) om ett levande Stockholm hela dygnet**

KS 2023/1349

Beslut

Interpellationen är besvarad.

Interpellationen

Nike Örbrink (KD) har ställt en interpellation till äldre- och kulturborgarrådet Torun Boucher (V) om ett levande Stockholm hela dygnet. Kommunfullmäktige beslutade den 11 december 2023 att interpellationen fick ställas.

Borgarrådet Boucher (V) besvarar interpellationen.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

**§ 4
Bordläggning av interpellationer**

Interpellationerna med nummer 1, 3-4, 6 och 8-15 i kungörelsen
bordläggs.

§ 5 Frågestund

Fråga 1

Borgarrådet Hedin (M) ställer en fråga om Björnbodaskolan.

Borgarrådet Bjuggren (S) svarar på frågan.

Fråga 2

Gabriel Kroon (SD) ställer en fråga om borgarrådet kommer att verka för att återöppna Medeltidsmuseet på Helgeandsholmen, Riksdagen.

Borgarrådet Boucher (V) svarar på frågan.

Fråga 3

Borgarrådet Jönsson (L) ställer en fråga om hur staden kunde missa 38 miljoner kronor till läromedel.

Borgarrådet Bjuggren (S) svarar på frågan.

Fråga 4

Jonas Naddebo (C) ställer en fråga om bio-CCS.

Borgarrådet Lindhagen (MP) svarar på frågan.

Fråga 5

Nike Örbrink (KD) ställer en fråga om könssegregerade simhallar.

Borgarrådet Valeskog (S) svarar på frågan.

Fråga 6

Borgarrådet Wedin (M) ställer en fråga om Råambshovsparken.

Borgarrådet Wangård (S) svarar på frågan.

Fråga 7

Anders Lindman (SD) ställer en fråga om borgarrådet är nöjd med snöröjningen i staden.

Borgarrådet Strömgren (MP) svarar på frågan.

§ 6
Mötet öppnas

§ 7
Närvaro

Närvaro, se bilaga 1.

**§ 8
Justering**

Förste vice ordföranden Cecilia Brinck (M) och andre vice ordföranden Sara Stenudd (V) justerar dagens protokoll tillsammans med ordföranden Olle Burell (S). Justering sker den 26 februari 2024.

§ 9**Anmälningssärenden till kommunfullmäktige år 2024**

KS 2024/12

Beslut

Följande ärenden anmäls till kommunfullmäktige:

Rapportering av ej verkställda beslut enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt socialtjänstlagen (SoL), kvartal 3 år 2023

KS 2024/147

Anmälda skrivelser till kommunfullmäktige under tiden 25/1 2024 – 14/2 2024:

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen

Slutligt beslut (2024-01-31) angående detaljplan för Fader Bergström 3 m.fl. i stadsdelen Hägersten i Stockholms kommun; nu fråga om prövningstillstånd, mål nr P 10410-23.

Mark- och miljööverdomstolen ger inte prövningstillstånd. Mark- och miljödomstolens avgörande står därför fast.

Förvaltningsrätten i Stockholm

Beslut (2024-02-02) angående laglighetsprövning enligt kommunallagen av kommunfullmäktiges beslut 2023-12-11 § 13, Exploateringsavtal för bostäder m.m. inom fastigheten Yxan 4 inom Södermalm med Stiftelsen Borgerskapets Enkehus och Gubbhus. Genomförandebeslut, mål nr 1120-24.

Förvaltningsrätten avvisar överklagandet.

**§ 10
Valärenden i kommunfullmäktige 2024**

KS 2024/8

Beslut

1. Avsägelse och entlediganden godkänns.
2. Val förrättas för att utse ny person till uppdrag enligt valberedningens förslag.
3. Om inte annat framgår inträder den senast valda ersättaren sist till tjänstgöring för sitt parti.
4. Om en ersättare/suppleant utses till ordinarie ledamot, utses en ny ersättare/suppleant.
5. För avsägelse i kommunfullmäktige hemställs om ny sammanräkning hos länsstyrelsen.
6. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Valärenden i kommunfullmäktige den 19 februari 2024 behandlas.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens och valberedningens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt förslaget.

**§ 11
Ändring av föredragningsordning**

Punkten 42 i kungörelsen behandlas före punkten 22 i kungörelsen.

§ 12**Ny mandatperiod: Val av ledamot och suppleant till
stiftelsen Vetenskapsstaden**

KS 2024/188

Beslut

1. Val förrättas för att utse ledamot och suppleant i stiftelsen Vetenskapsstaden till och med 2025-12-31 enligt valärendet och valberedningens förslag.
2. Vakanser bordläggs.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Ny mandatperiod: Val av ledamot och suppleant till stiftelsen Vetenskapsstaden.

Beslutsordning

Ordföranden konstaterar att det finns ett förslag till beslut och det är kommunstyrelsens förslag. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 13**Renovering av Norra Danviksbron**

Reviderat genomförandebeslut

Hemställan från trafiknämnden

KS 2023/1421

Beslut

1. Trafiknämnden medges rätt att fortsätta genomföra renovering av Norra Danviksbron till en investeringsutgift och en investeringsinkomst enligt bilaga 2 till tjänsteutlåtandet.
2. Beslutet gäller under förutsättning att regionfullmäktige för Region Stockholm fattar förnyat genomförandebeslut avseende projekt Norra Danviksbron.
3. Utgifterna för 2024 ska inrymmas i nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2025.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Renovering av Norra Danviksbron.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Strömgren (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Wedin (M), Jonas Naddebo (C) och Sara Svanström (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Destiny Zandi Lindgren (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Kristdemokraternas ersättaryttrande i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 14**Projekt Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan,
ökad tillgänglighet och trygghet på gågator**

Genomförandebeslut

Framställan från trafiknämnden

KS 2023/1420

Beslut

1. Trafiknämnden medges rätt att genomföra projekt Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan, ökad tillgänglighet och trygghet på gågator till en investeringsutgift om 83,0 mnkr och med en investeringsinkomst om 38,0 mnkr.
2. Utgifterna för 2024 ska inrymmas inom nämndens investeringsbudget. Utgifterna för kommande år behandlas i budget för 2025.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Projekt Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan, ökad tillgänglighet och trygghet på gågator.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Strömgen (MP), Ulf Walther (S) och Tobias Johansson (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Anders Lindman (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Borgarrådet Wedin (M), Jonas Naddebo (C), Sara Svanström (L) och Destiny Zandi Lindgren (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 15
Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm
Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening
KS 2023/1187

Beslut

Ärendet återremitteras med stöd av kommunallagens regler om minoritetsåterremiss och med motivering som anförs i Moderaternas, Sverigedemokraternas, Liberalernas, Centerpartiets och Kristdemokraternas förslag till beslut.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Reviderat genomförandebeslut gällande Stockholm Vatten AB:s projekt Stockholms framtida avloppsrening.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Wangård (S) och Thomas Ehrnström (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Anders Edin (SD), Jonas Naddebo (C), Aron Modig (KD), borgarrådet Fjellner (M) och borgarrådet Jönsson (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt gemensamt förslag till beslut som innebär att ärendet ska återremitteras, se bilaga 3.

Beslutsordning

Ordföranden prövar förslaget om återremiss mot att ärendet ska avgöras idag och finner att kommunfullmäktige beslutar återremittera ärendet med stöd av kommunallagens regler om minoritetsåterremiss och med den motivering som anförs i Moderaternas, Sverigedemokraternas, Liberalernas, Centerpartiets och Kristdemokraternas förslag till beslut.

§ 16**Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029**

KS 2023/791

Beslut

1. Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029 godkänns enligt bilaga 1 till utlåtandet.
2. Stockholm Stadshus AB uppmanas att anta samt att ge stadens alla bolagsstyrelser i uppdrag att anta Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029 enligt bilaga 1 till utlåtandet.
3. Tidigare Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023 (dnr KS 2016/001831) upphör att gälla.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Ojanne (S), Martin Hansson (MP) och Emelie Wassermann (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Jönsson (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Thomas Wihlman (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande

Sverigedemokraterna lägger ett särskilt uttalande, se bilaga 4.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 17**Revidering av avfallsföreskrifter för Stockholms kommun**

Hemställan från avfallsnämnden

KS 2023/1422

Beslut

1. Reviderade föreskrifter för avfallshantering för Stockholms kommun, i enlighet med avfallsnämndens förslag enligt bilaga 1 och 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Föreskrifterna kungörs genom att det på kommunens digitala anslagstavla tillkännages att protokoll för de beslutade föreskrifterna har justerats.
3. Beslutet gäller från kungörandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Revidering av avfallsföreskrifter för Stockholms kommun.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Johan Heinonen (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Per Rosencrantz (M), Aron Modig (KD), Jonas Naddebo (L) och Isaberg Smedberg-Palmqvist (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 18

Motion om att öka attraktiviteten för att bedriva pedagogisk omsorg

Motion av Linnéa Vinge (SD)

KS 2023/365

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om att öka attraktiviteten för att bedriva pedagogisk omsorg.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Mattsson (V) och Ismail Ali (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Linnéa Vinge (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 19**Motion om att ta principiell ställning mot könsselekterade
simbassänger**

Motion av Linnéa Vinge (SD)

KS 2023/251

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i
utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot
beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion
om att ta principiell ställning mot könsselekterade simbassänger.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Linnéa Vinge (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt
Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Ismail Ali (C) och Isabel Smedberg Palmqvist (L) föreslår att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 20**Motion om en träbyggnadsstrategi**

Motion av Jonas Naddebo och Svante Linusson (båda C)

KS 2023/770

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Centerpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om en träbyggnadsstrategi.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Jonas Naddebo (C) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Centerpartiets förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 21**Motion om återköp av samhällsfastigheter från
Samhällsbyggnadsbolaget SBB m.fl.**

Motion av Gabriel Kroon och Sergej Salnikov (båda SD)
KS 2023/662

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i
utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot
beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion
om återköp av samhällsfastigheter från Samhällsbyggnadsbolaget
SBB m.fl.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Anders Göransson (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar
enligt kommunstyrelsens förslag.

Sergej Salnikov (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar
enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 22**Motion om att Stockholm stad åter ska bli medlemmar i
Connect Sweden**

Motion av Gabriel Kroon (SD)

KS 2023/252

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i
utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot
beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion
om att Stockholm stad åter ska bli medlemmar i Connect Sweden.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Ulf Walther (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar
enligt kommunstyrelsens förslag.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt
Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att
kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

§ 23**Motion om effektiva miljözoner för bilar och lastbilar**

Motion av Gabriel Kroon (SD)

KS 2023/94

Beslut

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Motion om effektiva miljözoner för bilar och lastbilar.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Ulf Walther (S) och Tobias Johansson (V) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Gabriel Kroon (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

**§ 24
Bordläggning av motioner**

Motionerna med nummer 33-41 i kungörelsen bordläggs.

§ 25 Nyväckta motioner

Följande motioner väcktes under perioden 30 januari till 19 februari 2024:

1. Motion av Per Rosencrantz (M) om att synliggöra arbetsgivaravgiften. Rotel I. Dnr KS 2024/236
2. Motion av Annika Elmlund (M) om att stärka den civila beredskapen. Rotel VI. Dnr KS 2024/237
3. Motion av av Andréa Hedin (M) om läslust och tillgång till böcker bland stadens barn och unga. Rotel III. Dnr KS 2024/238
4. Motion av Dennis Wedin och Kristina Lutz (båda M) om utveckling av Kungsträdgården. Rotel VIII. Dnr KS 2024/239
5. Motion av Dennis Wedin (M) om könsseparerade badtider i stadens simhallar. Rotel II. Dnr KS 2024/240
6. Motion av Dennis Wedin (M) om friköp av tomträtter. Rotel I. Dnr KS 2024/241
7. Motion av Jan Jönsson (L) om Stockholm ska inte sponsra kriget mot Ukraina. Rotel I. Dnr KS 2024/256
8. Motion av Rasmus Jonlund (L) om Namnge namnlös plats vid gamla Arkitektskolan. Rotel II. Dnr KS 2024/257
9. Motion av Jan Jönsson och Isabel Smedberg-Palmqvist (båda L) om att se över och omprioritera stadens kostnader avseende medieköp och kommunikationskonsulter. Rotel I. Dnr KS 2024/258
10. Motion av Jan Jönsson och Isabel Smedberg-Palmqvist (båda L) om införandet av projektet Matvänner för att minska social isolering bland stadens äldre. Rotel VI. Dnr KS 2024/259
11. Motion av Jan Jönsson och Christina Tufvesson (båda L) om yrkesutbildning för ukrainska medborgare. Rotel III. Dnr KS 2024/261
12. Motion av Gabriel Kroon, Mats Johnsson och Julian Kroon (alla SD) om en arkitekturpolicy som främjar klassisk arkitektur. Rotel II. Dnr KS 2024/267

13. Motion av Gabriel Kroon, Anders Lindman och Liliane Åkerlund (alla SD) om fler bullerskydd på Essingeleden och i Stockholms stad. Rotel VIII. Dnr KS 2024/268

14. Motion av Elin Hjelmestam (L) om fördjupade relationer mellan Stockholms stad och Taiwan. Rotel I. Dnr KS 2024/269

15. Motion av Jonas Naddebo (C) om att bygga en evenemangshall. Rotel II. Dnr KS 2024/271

§ 26
Mötet avslutas

Plats	Ledamot	Ersättare	Parti	Ankom	Utgick
48	Burell, Olle	§§ 6-15, 21-26	S	17:04	21:59
77	Brinck, Cecilia	§§ 1-4, 16-17	M	16:01	21:59
47	Stenudd, Sara	§ 5, 16-18-20	V	16:56	21:56
47	Stenudd, Sara		V	21:56	21:56
56	Abdullahi Ali, Nassir		S	17:58	21:59
105	Ali Hassan, Shamso	Zandian, Aidin	V	16:55	21:59
42	Ali, Ismail		C	17:44	21:56
102	Aranda de Gutiérrez, Norma	Stark, Emelie	S	15:54	21:59
92	Armstad, Stian	Nyberg, Berit	S	16:43	21:59
89	Badeli, Aida		MP	16:57	21:56
96	Bengtsson, Frida		S	17:16	21:56
23	Bjuggren, Emilia		S	16:46	21:59
8	Boucher, Torun		V	16:08	21:59
93	Bustos, Emil		S	17:32	21:59
58	Carlsson Hallberg, Ewa		S	16:01	21:59
94	Carlsson, Alma		S	16:01	21:56
13	Cederschiöld, Anna	Randquist, Théréz	M	15:34	21:59
80	Edin, Anders		SD	17:20	21:56
53	Edlund, Ingela	Lagerkvist Tranströmer, Britten	S	16:16	21:59
40	Elfvén, Anne-Lie		L	17:32	21:59
67	Elmlund, Annika		M	17:33	21:56
95	Finnveden, Felix		S	18:00	21:59
14	Forslund, Maurice	Lindgren, Destiny Zandi	KD	16:27	21:59
69	Friberg, Annika		M	17:06	21:56
12	Granswed Baat, Sophia		M	17:59	21:59
103	Güler, Esme		S	17:14	21:56
52	Göransson, Anders		S	16:58	17:56
52	Göransson, Anders		S	17:56	21:59
51	Hansson, Martin		MP	16:06	21:56
4	Hedin, Andréa		M	16:49	21:59
66	Hedrup, Tom		M	16:53	21:59
61	Heinonen, Johan		S	16:53	21:59
34	Hellström, Anette		M	17:17	21:59
106	Herrström, Cecilia		V	16:52	21:59
37	Hollis, Michaela	Valier Furtenbach, Mikael	KD	17:04	21:59
107	Holm, Jens		V	17:46	21:59
70	Hökmark, Christoffer		M	17:55	21:56
43	Ibrahim, Ashna	Kling, Johan	C	17:11	21:56
19	Jacobsson, Kristin		C	15:45	17:56
19	Jacobsson, Kristin		C	17:56	21:59

Kommunfullmäktige 2024-02-19

30	Jama, Hassan		V	17:37	21:56	Sida 35 (130)
88	Jama, Mansur	Carlbom, Lisa	MP	16:56	21:59	
31	Johansson, Tobias		V	15:52	21:59	
39	Jonlund, Rasmus	Heimbrand, Christoffer	L	15:55	21:59	
79	Juntunen, Tapani	Lindman, Anders	SD	15:53	21:59	
18	Jönsson, Jan		L	16:01	21:59	
101	Kazinic, Elvir		S	16:56	21:59	
62	Kratz, Tina		V	16:03	21:59	
86	Kroon, Gabriel		SD	15:20	21:59	
81	Kroon, Julian	Johnsson, Mats	SD	16:08	21:59	
104	Körhan, Özlem	Ehrnström, Thomas	V	15:25	21:59	
36	Lennaárd, Fritz		M	17:58	21:59	
99	Lind, Andreas		S	16:43	18:00	
99	Lind, Andreas		S	18:00	21:59	
7	Lindblom, Clara		V	18:00	21:59	
60	Lindgren, Jimmy		S	16:49	21:59	
71	Lindström, Therese		M	17:24	21:59	
45	Linusson, Svante	Amofah, Patrick	C	16:48	21:59	
16	Ljung, Björn		L	16:34	21:02	
64	Ljuslin, Maria	Egeltoft, Hanna	V	16:47	21:59	
97	Lorentzi, Ulrika		S	17:27	21:59	
11	Lutz, Kristina		M	17:01	21:59	
9	Mattsson, Alexandra		V	18:04	21:59	
63	Mjörnberg, Robert		V	16:03	21:56	
38	Modig, Aron		KD	17:01	21:59	
28	Mohammed, Rashid		V	16:40	21:59	
29	Mustonen, Maria		V	16:34	21:59	
20	Naddebo, Jonas		C	16:04	21:59	
41	Nilsson Söderström, Åsa		L	16:01	21:59	
32	Nilsson, Johan		M	16:16	21:59	
10	Nilsson, Jonas		M	17:43	21:59	
44	Nyberg, Claes		C	16:10	21:59	
87	Obermüller, Cecilia		MP	17:50	21:59	
24	Ojanne, Alexander		S	16:53	21:59	
33	Paccamonti, Johan		M	17:26	21:59	
100	Palm, Ulrika		S	16:09	21:59	
98	Piazzolla, Catharina		S	16:50	21:56	
91	Risberg, Eva	Pettersson, Fredrik	S	16:01	21:59	
72	Rosencrantz, Per		M	16:14	21:56	
90	Runsten, Magnus	Beer, Tomas	MP	15:24	21:59	
83	Salnikov, Sergej		SD	17:58	21:59	
27	Salvo, Maria-Elsa		S	15:59	18:01	

Kommunfullmäktige 2024-02-19

27	Salvo, Maria-Elsa		S	17:06	18:01	Sida 36 (130)
27	Salvo, Maria-Elsa		S	18:01	21:59	
65	Sharaf Abdi, Ahmed		V	17:45	21:59	
54	Sjöberg, Ulla		S	16:01	21:56	
35	Sjölander, Henrik		M	17:01	21:59	
17	Smedberg-Palmqvist, Isabel		L	17:56	21:56	
57	Stavling, Margareta		S	16:21	21:55	
50	Strömgren, Lars		MP	16:00	21:59	
74	Svanström, Sara		L	17:25	21:56	
84	Söderström, Leif		SD	16:01	21:59	
75	Tufvesson, Christina	Hjelmestam, Elin	L	16:21	21:56	
22	Valeskog, Jan		S	16:53	21:56	
26	Vikman Rindevall, Arvid		S	16:48	21:59	
85	Vinge, Linnéa		SD	16:48	21:59	
55	Walther, Ulf		S	17:59	21:59	
21	Wanngård, Karin		S	16:00	21:56	
82	Wassermann, Emelie		SD	17:11	21:56	
5	Wedin, Dennis		M	17:06	21:59	
68	Wejke Norberg, Lou-Ann		M	17:00	21:59	
73	Werner, Hanna		M	16:29	17:27	
73	Werner, Hanna		M	16:33	21:59	
46	Wihlman, Thomas		C	17:20	21:59	
78	Åkerlund, Liliane		SD	16:37	21:59	
15	Örbrink, Nike		KD	16:15	21:59	
25	Österberg, Anders		S	15:05	21:59	
59	Österman, Gustav		S	16:50	21:59	
6	Fjellner, Christofer		M	16:49	21:59	
49	Lindhagen, Åsa		MP	16:31	17:36	
49	Lindhagen, Åsa		MP	17:37	21:59	

2024-02-19

Kommunfullmäktige ärende 24

Reviderat genomförandebeslut
gällande Stockholm Vatten AB:s
projekt Stockholms framtida
Avloppsrening

KS 2023/1187

Christofer Fjellner m.fl. (M)
Gabriel Kroon m.fl. (SD)
Jan Jönsson m.fl. (L)
Jonas Naddebo m.fl. (C)
Nike Örbrink m.fl. (KD)

1. Att återremittera förslag till reviderat genomförandebeslut för Stockholms Framtida Avloppsrening

Att bifalla den största fördyringen i modern tid – utan att kommunfullmäktige fått veta vad fördyringarna beror på – är inte att ta ansvar för Stockholms ekonomi. Vi anser att beslutsunderlaget behöver kompletteras med en mycket tydligare redogörelse för hur kostnadsökningarna uppstod, när de uppstod och vad de beror på, samt hur framtida kostnadsökningar kan förhindras. Vidare anser vi att det behöver framgå hur VA-taxan kommer att påverkas av kostnadsökningarna, samt hur stor kostanden för projektet beräknas bli om den redovisas i prisnivå för februari 2024 och inte för mars 2023, som nu är fallet. Därför yrkar vi på att förslaget till reviderat genomförandebeslut för Stockholms Framtida Avloppsrening återremitteras. I övrigt hänvisar vi till vår reservation i kommunstyrelsen.

Bilaga 2**Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 19 februari 2024**

§ 1 Interpellation av Jan Jönsson (L) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) angående festivalen Eritrea Scandinavia

Anförande nr 1

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Det här tror jag faktiskt var ett av de mest häpnadsväckande svar som jag har läst. Det står alltså att varken Järva Folkets Park eller stadens förvaltningar, trots granskning, har hittat några felaktigheter i arrangörens demokratisyn.

På skärmen ser ni den affisch som användes för att presentera festivalen för allmänheten. I slutet står det bland annat att den organiseras av National Holidays Coordination Committee. Detta är alltså den kommitté som i hela världen arrangerar just den här typen av festivaler och som är direkt kopplade till den eritreanska regimen och de eritreanska ambassaderna runt om i världen. Det finns flera andra belägg för att den här festivalen har direkta kopplingar till den eritreanska diktaturregimen, som vi ska påminna oss är en av de absolut mest brutala diktaturer som finns i världen. Den anses vara väsentligt mycket mer förtryckande än till exempel diktaturen i Iran, som ju bara det är ett förskräckligt styre.

Stockholms stad gjorde faktiskt en egen utredning av den här festivalen 2009 och konstaterade då just att arrangörerna har väldigt täta kopplingar till regeringen och att man också bjuder in representanter direkt från den eritreanska regeringen för att beskriva situationen i Eritrea på ett helt felaktigt sätt. Försvarets forskningsinstitut i Sverige kom senast i mars 2023 ut med en rapport där man specifikt granskar den eritreanska regimen och konstaterar att de här festivalerna är till för att appellera till patriotism.

Sedan 25 år tillbaka genomförs årligen en festival i norra Stockholm som samlar in pengar till regimen i Eritrea. Enligt de medieuppgifter som citeras drog man till exempel 2014 in 2 miljoner kronor. Det finns en professor i freds- och konfliktstudier, Kjetil Tronvoll, i Oslo, som också tydligt pekar på hur de här festivalerna finns till för att ge ut propaganda om den militariserade och nationalistiska ideologi som regimen står för.

Hur kan det här svaret ha gått igenom? Det undrar jag.

Anförande nr 3

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag och Jan Jönsson har haft den här diskussionen förut, och jag vill bara än en gång vara väldigt tydlig med

att jag fördömer regimen i Eritrea. Det finns ingenting i detta som skulle tyda på någonting annat. Det är en fruktansvärd regim, precis som borgarrådet Jönsson har refererat till. Sida 39 (130)

När det handlar just specifikt om den här festivalen svarar vi alltså på en remiss från polisen i själva tillståndsärendet. Då svarar vi utifrån det som remissen behandlar, och det är väl också därför som festivalen har arrangerats tidigare här i staden, även när Jan Jönsson var en del av ledningen. Det handlar ju om den nationella regleringen vi har. Det handlar också om att vi har tydliga kriterier i staden när det gäller verksamheter vi svarar för. Det är jättesvårt, för det sker saker och verksamheter i den här staden som jag absolut inte stöttar men som jag ändå anser har rätt att finnas. Politiken ska inte definiera vilka organisationer som är rätt och fel, för det tror jag verkligen vore ett sluttande plan, utan det viktiga från politikens sida är att sätta upp rätta och riktiga kriterier att leva efter.

Förra året blev det motdemonstrationer. Det försiggick incidenter, så vi får väl se vad polisen säger om ett eventuellt sådant här arrangemang framöver. Det är som sagt var ett arrangemang som har beviljats av polisen i över 20 år, oavsett styre i staden. Men med det sagt vill jag vara väldigt, väldigt tydlig med att jag fördömer regimen i Eritrea.

Anförande nr 4

Borgarrådet Jönsson (L): Nu handlar interpellationen inte om huruvida själva arrangemanget ska få finnas eller inte. De kan givetvis arrangera det här på vilken plats de vill och använda den yttrandefrihet och mötesfrihet som vi har i landet.

Problemet här är, precis som det står i interpellationssvaret, att man har fått nyttja lokaler som Stockholms stad äger och som en förening som får bidrag från staden nyttjar, det vill säga Järva Folkets Park. Jag antar att det är därför som det står så här:

”Jag anser det vara av stor vikt att de villkor som staden har rörande demokrati och ekonomisk skötsamhet efterföljs och att så väl lokaluthyraren som stadens tjänstemän följer upp dessa. I detta fall har varken Järva Folket Park eller stadens förvaltning, trots granskning, hittat bevis för några felaktigheter i arrangörens ekonomi, verksamhet eller demokratisyn.”

Ekonomi och verksamhet bryr jag mig inte så mycket om, men det är ordet ”demokratisyn” som är det viktiga här. Citatet slutar: ”Därmed bedömer stadens förvaltningar att stadens riktlinjer har efterföljts.”

Det kan de rimligtvis inte ha gjort, för fullmäktige har ju i enighet skärpt demokratikriterierna i vår bidragsgivning. I mitt förra inlägg räknade jag upp olika belägg för att den här festivalen har väldigt tydliga kopplingar till regeringen i Eritrea, som finansborgarrådet själv uttrycker är en avskyvärd diktatur som plågar sin egen befolkning på de mest brutala sätt, och därför förstår jag inte riktigt. Hur kan våra demokratikriterier acceptera att den här festivalen får stöd i stadens lokaler genom en förening som får bidrag från staden? Det innebär ju att våra skattepengar går till en förening som faktiskt inte står för demokrati, mänskliga rättigheter och liknande.

Ytterligare ett exempel är det pressmeddelande som självaste regeringen skickade ut den 4 augusti och som bland annat publicerades i African Business. Där berättar man

om den här fantastiska skandinaviska festivalen och lyfter fram hur den ska fostra Sida 40 (130)
nobla samhällsvärderingar och nationell identitet, särskilt hos ungdomar.

Anförande nr 5

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Ordförande! Jag roade mig på vägen hit med att läsa arbetsordningen för kommunfullmäktige. Där står det att interpellationer med fördel ska besvaras mötet efter att de har inlämnats. Det är väl nu åtminstone ett halvår sedan vi lämnade in den här interpellationen, och min förhoppning var att majoriteten har tagit sig tid att utreda det här ordentligt. Men tji fick jag, för svaret är alltså att man inte har lyckats hitta någon koppling mellan den eritreanska regimen och de organisatörer som ligger bakom festivalen som uppenbarligen är nationalistiskt eritreansk.

Jag skulle vilja skicka med ett par tips: Om man vill hitta de här kopplingarna kan man läsa FOI:s rapport, som jag informerade borgarrådet om härom månaden när vi diskuterade Eritrea. Där står det tydligt att detta är en del av den propaganda som Eritrea bedriver i andra länder på samma sätt som Ryssland och Iran gör. Dels bedriver man propaganda, dels förföljer man sina medborgare eller före detta medborgare, som numera är svenskar.

Man kan också läsa DN:s rapportering efter festivalen, där forskare slår fast att det är en regimfestival. Man kan kolla på det eritreanska informationsdepartementets hemsida och hitta pressmeddelanden som hyllar den här fina festivalen och berättar att man har sex guvernörer representerade där. Man kan även kolla på vilka som har bjudits in tidigare, och då hittar man folk som är terrorlistade i USA.

Det handlar alltså helt enkelt om de största propagandisterna för Eritrea. Det är dem man bjuder hit till Sverige. Det är de som står på scenen och stampar i sina militärstövlar och hejar på för att man ska kriga mer i Tigray. Hur hade vi känt om det hade varit Ryssland som skickade hit sina propagandister och sa att vi skulle kriga mer i Ukraina? Skulle de också få vara i Stockholm stads lokaler?

Jag tycker att de demokratikriterier vi har är tydliga, och jag tycker att det är tydligt att de inte har följts.

Anförande nr 6

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det handlar om själva festivalen och huruvida den kopplas till regimen har tjänstemän fått upp den frågan och kommit till en annan slutsats än vad Liberalerna har gjort. Det kan man naturligtvis tycka är olyckligt. Man kanske inte ens delar den uppföljningen. Men jag väljer att lita på oberoende tjänstemän som har gjort de här uppföljningarna utifrån de kriterier som fullmäktige har fattat beslut om och som politiken inte går in och överprövar.

Det man ska vara medveten om när det gäller det här är att detta är en festival som har pågått i 20 års tid i Stockholm. Under den tiden har, tro't eller ej, Liberalerna varit med och styrt den här staden, så även Liberalerna är svaret skyldiga. Oavsett vad tjänstemän kommer fram till har ni den här åsikten och vill stoppa detta. Men varför har ni då inte gjort det, blir naturligtvis min fråga.

Det är ju så att människor har yttrandefrihet i det här landet. Man har rätt att organisera sig och att träffas, även om man har åsikter, kanske inte ens bekräftade sådana, som ni kletar på människor som träffas i ett visst sammanhang. Sida 41 (130)

Man ska ha åsikter. Jag tycker också att man ska träffa människor av andra åsikter, som jag gör här ikväll till exempel, för att kunna bena ut vad man själv tycker och tänker i olika sammanhang. Det är det som yttrandefriheten och föreningsfriheten de facto står för och ska stå stabilt för. Det är ju det som har gjort att vi faktiskt är ett land som står för mänskliga rättigheter på riktigt.

Om någon liberal är på väg upp i talarstolen skulle jag vilja ha svar på varför ni under ert styre litade på oberoende tjänstemän om ni, uppenbarligen, inte gör det nu. Det kanske är någon annan typ av konspirationsteori.

Anförande nr 7

Borgarrådet Jönsson (L): Ordförande! Självklart har man rätt att träffas. Det sa jag också tidigare. Man har dock inte självklart rätt att träffas i stadens lokaler, och fullmäktige har ju i full enighet beslutat om att vi ska ha demokratikriterier både för nyttjande av våra lokaler och för att få bidrag. I det här fallet är det solklart så som jag har fört i bevis tillsammans med Åsa Söderström att den här föreningen är direkt kopplad till den brutala diktaturen i Eritrea.

Hur var det då under vår tid? År 2022 fick den här festivalen faktiskt inte vara i just de lokalerna som man fick vara i 2023, vilket berodde väldigt mycket på Åsas förtjänstfulla arbete med att uppmärksamma situationen. Dessförinnan var det två år med pandemi. Men sista året lyckades vi få bort den här festivalen. Jag önskar att det skulle ha skett även 2023. Om de sedan vill fortsätta ha sin festival någon annanstans än i stadens lokaler må vara deras problem, men staden ska inte vara med och bidra här.

Jag vill informera om den här rapporten som Försvarets forskningsinstitut har tagit fram, där man specialgranskar fem brutala regimer varav Eritrea är en. Den klassificeras i världens demokratiindex på plats 180 av 180. Det är alltså en stängd autokrati. Det går liksom inte att komma längre ned på listan över hemska regimer som vi har på vårt jordklot.

Man skriver väldigt tydligt hur man på olika sätt använder de här festivalerna för att samla in underrättelser, driva in olika former av skatter och straffavgifter och hur man låter regeringstjänstemän obehindrat sprida propaganda som inte alls stämmer om den här regimens brutalitet. När det här ärendet kommer upp i kommunstyrelsen, kanske om några veckor, hoppas jag därför att beskedet ändras till att vi inte kan tillåta att den här föreningen får fortsätta att verka i stadens lokaler. Vad de gör på annan plats kan vi inte lägga oss i, men de ska inte in i stadens lokaler.

Anförande nr 8

Åsa Nilsson Söderström (L): Karin Wanngård behöver inte oroa sig – Liberalerna står alltid upp för yttrandefriheten och föreningsfriheten. Vi litar också på tjänstepersoner. Men då måste vi från politiken också komma med ett ordentligt uppdrag till tjänstepersonerna och göra en utredning.

När Liberalerna satt på kulturborgarrådsposten 2009 gjordes alltså en ordentlig utredning om den eritreanska festivalen. Den är på cirka 40 sidor och innehåller mycket intressant information. Den ledde till att man avslutade alla bidrag till festivalen. I utredningen kan man läsa att de hade många seminarier, och det var bara folk från partiet i Eritrea och deras ungdomsförbund som pratade. När man frågade organisatörerna varför de inte fanns några motröster menade de att man inte kan bjuda in organisationer eller partier såsom Amnesty International, Röda korset eller Folkpartiet, eftersom deras organisationer är infiltrerade av CIA. Så brukar diktaturer låta.

I rapporten konstaterar man också att arrangörerna – för övrigt exakt samma arrangörer som nu, 15 år senare – säger att det överskott som festivalerna har genererat har gått till regimen. Man uppger också att detta är ett delsyfte med festivalen.

Organisatörerna erkände alltså att pengarna de tjänar på festivalen går till regimen, och detta är samma organisatör. I fjol kunde man se hur ambassaden lade ut bilder inte bara på folk som förberedde mat till festivalen utan också på stora tunnor med hembränd alkohol som skulle säljas på festivalen.

Hur kan ni missa detta i er utredning? Hur kunde ni missa att sex guvernörer har bjudits in utan att få något mothugg alls? Det känns faktiskt som att ni har struntat i att göra en utredning. Svaret är så kort och torftigt att jag inte kan komma till någon annan slutsats.

Anförande nr 9

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Huruvida dåvarande Folkpartiet var infiltrerat eller inte har jag ingen aning om, kan jag säga, och jag tänker inte ta reda på det heller.

När det gäller den här festivalen handlar det till syvende och sist om att Stockholms kommun som är markägare svarar på en remiss från polisen som handlar om markägarskapet. Järva Folkets Hus och Parker ansvarar för lokalen eftersom de hyr den av Stockholm. Det handlar också om att festivalen ska få tillgång till toaletter. Det är ju i stort sett det som det handlar om, och det är väl en ganska stor förnödenhet när man ska arrangera en festival.

Ingen ska få uppfattningen att jag på något sätt stöder regimen i Eritrea; vi är rungande överens om att det är en fruktansvärd regim. När man går in och tittar på rapporten från 2010, kan det ju ha ändrats sedan dess. Nu handlar det om att förvaltningarna som följer upp utifrån de regelverk som vi har fastställt inte hittar någonting som bryter mot stadens regelverk. Då får man titta på om regelverken stämmer och om man ånyo ska göra en utredning och följa upp. Men så länge som det inte sägs någonting annat så har vi gjort en uppföljning – tjänstemän följer upp huruvida det här är förenligt med vårt regelverk.

Det gäller också när vi svarar på remissen från polisen. Vi har haft upprepade kontakter med polisen om den här festivalen. Det är viktigt att vi håller oss till det regelverk vi har så att det inte blir något utpekande av en enskild arrangör – liksom att här följer vi inte regelverket utan här gäller något annat som vi inte ens har skrivit ned på papper eller fattat beslut om – det är bara för att man någon tycker något, anar något eller ser några kopplingar.

För tredje gången: Jag fördömer regimen i Eritrea. Det är inte det den här interpellationen handlar om, utan det handlar om själva festivalen. Vi svarar på en remiss. Liberalerna, ta med det här till nationell reglering också, för det här handlar ju om polisens möjligheter att också se med andra ögon när det gäller sådana här arrangemang. Sida 43 (130)

Anförande nr 10

Å s a N i l s s o n S ö d e r s t r ö m (L): Jag upplever att Karin Wanngård inte lyssnar vare sig på mig eller på Jan.

Det vi pratar här om är demokratikriterierna för lokaluthyrning. De är tydliga. Vi liberaler har gett ett tiotal exempel på saker som visar att den här festivalen inte har följt demokratikriterierna. Däremot går de rakt på tvärs med dem. Det står tydligt i demokratikriterierna att vi inte ska hyra ut till föreningar som hyllar diktaturer och massmord. Men nu gör vi det ändå. Det går inte ihop.

Det enda vi vill är att demokratikriterierna följs även när det gäller festivalen. Men helt plötsligt säger Karin Wanngård att de måste ju ha toaletter. Då får de väl hyra bajamajor och dra in vatten själva! Då får de väl ha sina seminarier där de hyllar regimen i Eritrea i lokaler som inte ägs av Stockholms stad! Detta är inte i linje med våra demokratikriterier.

Anförande nr 11

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret,

Anförande nr 12

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! I denna fråga tror jag att vi är mer överens.

Vi skrev den här interpellationen efter ett besök hos stiftelsen Expo som jobbar med att kartlägga och avslöja högerextremism och bekämpa rasism i samhället. Det är en stiftelse som har funnits väldigt länge och som gör ett väldigt gediget arbete som ofta uppmärksammas i medierna.

När vi var på det här besöket uppmärksammade de oss på en trend som sker lite i det fördolda eftersom fokus den senaste tiden av förklarliga skäl har varit väldigt mycket på gängbrottsligheten och de förfärliga skjutningarna och sprängningarna som har plågat staden under flera år och i synnerhet förra året. Detta är en trend med unga killar som dras till högerextrema miljöer, tydligt sammankopplade med huligankulturen i Östeuropa, och som, kan man säga, kapitaliserar på vissa trender som handlar om extrema maskulinitetsnormer, manlig dominans och liknande.

I andra länder i Europa har detta börjat bli ett påtagligt problem. Det kallas för "active clubs", och man kan kort och gott beskriva dem som ett slags slagsmålsklubbar. Från början när klubbarna startas upp är de inte ett så stort problem för det omgivande samhället – det handlar helt enkelt om att man träffas och pucklar på varandra. Samtidigt jobbar dock andra krafter för att även sätta en ideologisk skolning vid de här tillfällena, så småningom med syftet att med våld bekämpa vad man menar är meningsmotståndare ute i samhället. Detta sker nu i bland annat i Frankrike, Rumänien, Tyskland och en del andra länder, och enligt stiftelsen Expo finns detta nu även i Stockholm.

Min första fråga är därför: Vad kan staden göra för att det här inte ska smälla upp i ansiktet på oss på samma sätt som gängbrottsligheten gjorde för några år sedan?

Anförande nr 13

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack, Jan Jönsson, för att du lyfter en viktig fråga om radikaliserings och våld i vårt samhälle! I vår stad ska vi naturligtvis med enade krafter motarbeta detta på alla sätt vi kan, och det gör vi genom kunskap och framtidstro och inte med propaganda och våldskapital.

Hur ser vi då på dessa verksamheter? Har vi sett någon framväxt av så kallade active clubs? Det korta svaret är att just nu och så långt har vi inte sett de här slagsmålsklubbarna. Inga av de lägesbilder som stadsdelarna och lokalpolisområdena har kommit in med visar på att de har kunnat identifiera den här typen av klubbaktivitet.

Man ska förstås känna till att själva syftet med de här klubbarna är att verka i det fördolda, så det kan också vara så att vi behöver vässa våra verktyg. Är det så att man på något sätt har kännedom om någonting annat måste man kontakta i första hand

polisen och i andra hand stadsdelsförvaltningen. Inte heller idrottsförvaltningen har några misstankar om att den här typen av klubbliknande verksamhet skulle försiggå i våra lokaler. Sida 45 (130)

Med det sagt kan jag ju inte alls stå här och lova att så inte sker, eftersom ett av syftena med verksamheterna som sagt är att vara dolda. Därför måste vi hela tiden vässa våra verktyg och värna vårt fantastiska samarbete med polisen så att vi kan se och åtgärda om det är någonting som dyker upp. Polismyndigheten jobbar aktivt med det här både strategiskt och operativt, och det handlar om att dela lägesbilder med staden, vilket staden också gör med polisen. Det går åt båda hållen.

Det är ett viktigt arbete att hela tiden stå upp och motverka våldsbejakande extremism. Därför blir det en oro när det visas att det på något sätt skulle pågå någon form av sådan här verksamhet. Men både vi och polisen har ögonen på det, och än så länge är det inte något nytt.

Anförande nr 14

Borgarrådet Jönsson (L): Ordförande! Tack, borgarrådet, för svaret! På senare tid har NMR i princip rasat ihop. Det kan man ju glädja sig åt. Jag vet inte riktigt vad det är som ligger bakom att de inte längre existerar på samma sätt som de har gjort tidigare, men det kanske kan vara inre konflikter eller liknande.

I stället har de här aktivklubbarna klivit fram på banan, även om de, precis som Karin säger, än så länge verkar mycket i det fördolda. Inför att tidningen Mitt i skrev en artikel om det här fenomenet tog de också kontakt med polisen, som mycket riktigt sa att de inte hade så mycket kunskap om det här – förrän de lyckades hitta rätt polis. Då visade det sig nämligen att man ändå hade en viss bild av att dessa klubbar existerar. I Stockholm var de faktiskt ute vid ett tillfälle, på Karl XII:s dödsdag. Det handlade då om ett trettiotal som Expo har identifierat som tillhörande de klubbar som finns i Stockholm.

Det är en ganska svår kultur att upptäcka, eftersom aktiviteterna bedrivs i folks hem och så. Däremot finns det en hel flora av internetkultur och mycket avancerade symboler, tecken, koder och annat som man använder för att kommunicera med varandra. Problemet med att det är så här dolt och svårt att förstå sig på om man inte är insatt i miljön är just att det inte är förrän de börjar härja runt mer aktivt – som de gör i Frankrike, Tyskland, Rumänien och framför allt i flera östeuropeiska länder – som de verkligen blir ett problem för dem som de anser vara meningsmotståndare. Folk blir alltså brutalt misshandlade av de här grupperna.

Jag tror att vi skulle behöva koppla till staden någon eller några experter som verkligen kan den här internetkulturen, som förstår de här symbolerna och som kan lära både våra lärare, vår skolpersonal och vår socialtjänst att tyda tecknen, för även om problemet är litet än så länge så kommer det att sprida sig hit från resten av Europa. Det kan jag garantera.

Anförande nr 15

Borgarrådet Wanningård (S): Ordförande, fullmäktige! Det är en oroande utveckling vi ser runt om i världen. Det är klart att vi från tidigare erfarenheter är medvetna om att saker som poppar upp någon annanstans i världen har en tendens att

ibland nå även Sverige och Stockholm. Därför är det viktigt att man hela tiden i utbildningssyfte säkerställer att man har en kunskap om vad som försiggår. Sida 46 (130)

Det här är naturligtvis en viktig del av polisens arbete men även av vårt eget arbete. Man måste få upp ögonen så att man förhoppningsvis hinner förhindra att barn och unga attraheras av den här typen av verksamhet. Vi vill ju absolut inte ha små grupperingar runt om i vår stad som grovt och oprovocerat misshandlar personer beroende på var de kommer ifrån eller liknande.

Det vill vi absolut inte se, så jag vill verkligen tacka Jan Jönsson för interpellationen. Tack för att du skriver om detta så att det än en gång har kommit igenom stadens administration! Det är viktigt att fler får upp ögonen för det här så att man verkligen ser det. Förhoppningsvis hinner vi agera innan det kommer med full kraft, så än en gång tack för interpellationen!

Anförande nr 16

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag hänvisar till svaret.

Anförande nr 17

N i k e Ö r b r i n k (KD): Jag vill ha en stad som lever och låter, och jag är alldeles övertygad om att Stockholm kan bli en ännu roligare stad. Jag är också helt övertygad om att det är nödvändigt att vi får en mer kontinental storstadspuls. Jag tror att det är viktigt att Sveriges huvudstad har ett konkurrenskraftigt kultur- och nöjesliv i förhållande till andra europeiska huvudstäder.

Tyvär har Stockholms krog- och nöjes scen haft det ganska kämpigt. Under en lång tid försvann musikscener. Hela var tredje livescen hade lagts ned i Stockholm. Men nu börjar branschen tack och lov att återhämta sig, och fler roliga ställen i Stockholm börjar öppnas upp.

Samtidigt är jag övertygad om att vi kan göra ännu mer. Det märktes inte minst förra året när Stockholms Hamnar och Visit Stockholm gick ut i den väldigt intressanta kampanjen Fall in love with Stockholm – again, som alltså gick ut på att uppvakta folk i Finland bland annat genom närvaro på dejtingappar. De skickade rosor och kärleksbrev för att få fler i Finland att vilja resa till Stockholm igen, eftersom de hade börjat tycka att Stockholm var ”urtråkigt”. Det handlar om hur vi planerar en stad utöver bara skolor till våra barn, boenden till våra äldre, var vi ska arbeta och var vi ska sova. Det handlar också om hur vi ska kunna leva efter jobbet eller efter att man har lämnat barn.

Förra mandatperioden tog det grönbå styret fram en nattlivsstrategi. Jag skulle därför vilja veta hur kulturborgarrådet och majoriteten avser att jobba för att stärka stadens kultur- och nattliv för en levande stad hela dygnet som är konkurrenskraftig gentemot andra europeiska huvudstäder både att besöka och att leva och bo i.

Anförande nr 18

Borgarrådet B o u c h e r (V): Ordförande, fullmäktige, ledamöter! Tack för interpellationen! Det här är en så viktig fråga.

Jag läste precis, i morse faktiskt, en rapport som heter *Kulturpolitiken 50 år*. Det är helt enkelt 50 år sedan Sverige klubbade igenom sin första kulturpolitiska plan. Rapporten är skriven bland annat av rektorn för Handelshögskolan Lars Strannegård och nationalekonomen Laura Hartman, och de redogör i rapporten för den kulturpolitiska utvecklingen i landet sedan dess. Där kan man bland annat läsa att de kulturella och kreativa näringarnas effekt på bnp är ungefär tio gånger så stor som den offentliga finansieringen av kulturen. Det står även att det därför är ”frestande att tänka på vad en ökad offentlig finansiering skulle kunna leda till”. Vi får helt enkelt väldigt mycket pang för pengarna, i kort sammanfattning.

Hur som helst håller jag verkligen med om att kulturlivet är viktigt som ekonomisk motor, vilket Nike också skriver i sin interpellation. Hon frågar också ganska brett vad vi kan göra för att förenkla för restaurang-, krog- och nattliv.

Interpellationen är ställd till mig, men jag är inte i första hand ansvarig för till exempel restauranglivet som sådant. Däremot har jag ansvar för att många människor är ute för att besöka teatrar, konserter och så vidare och i samband med det även besöker till exempel en restaurang. Det är ju bland annat i den bemärkelsen som kulturen är en motor för besöksnäringen i övrigt. Jag tänker på mig själv i lördags. Jag var på funkisfestival, och så besökte jag och min man en restaurang på vägen dit. Det är så vi gör liksom.

Det jag som kulturborgarråd har ansvar för i dagsläget är bland annat att det ska vara enkelt att göra rätt för kulturaktörerna. Det är ett gytter för en kulturaktör att lotsa sig fram emellan till exempel socialnämnden, hälso- och miljönämnden, trafiknämnden och stadsbyggnadsnämnden, som alla kan ha olika åsikter om alkoholtillstånd, bullernivåer, framkomlighet och bygglov för till exempel en utomhuskonsert på sommarhalvåret.

Därför tillsatte vi den första kulturlotsen den förrförra mandatperioden, och den utökades med en till under den förra mandatperioden. Kulturlotsarnas främsta funktion är just precis att underlätta för aktörer att till exempel göra rätt från början. Det handlar också om att bistå de andra förvaltningarna med hjälp att till exempel förenkla och begripliggöra tillståndsansökningar. Kulturarbetare är naturligtvis inte alltid superduktiga på just byråkrati. Det är inte deras specialkompetens.

Sammanfattningsvis: I denna kommunala byråkrati som vi allihopa är hemma i är kulturförvaltningens roll att underlätta för aktörerna att göra rätt både i dialog och med andra förvaltningar och som stöd till aktörerna. Jag återkommer med lite mer i nästa inlägg.

Anförande nr 19

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag ville börja med att säga tack till Nike för Kristdemokraternas nyväckta intresse för nattlivet! Det var kanske inte riktigt samma drag i Kristdemokraterna den förra mandatperioden. Men nu gör du till och med så att du citerar mig i talarstolen och säger att en stad ska få leva och låta, och då är du varmt välkommen in i den här debatten!

Vi ska nu inte slåss om vem som var först och vem som har satt vissa citat, utan vi ska konstatera att under förra mandatperioden jobbade vi väldigt hårt för att vända nattklubbsdödstranden. Vi tog fram en strategi för livescener och nattklubbar. Vi arbetade fram en musikbullervägledning. Vi gjorde en studie, *Creative Footprint*, som jämförde Stockholms nattliv med andra världsmetropoler. Vi gjorde många målmedvetna satsningar för nattlivet och livemusiken i Stockholm.

Det kan man tyvärr inte säga att majoriteten i dag gör i den här staden. När Torun tillträdde fanns det vissa signaler som kunde tolkas som att man fortsatte att kämpa för nattlivet. Men det var nog bara läpparnas bekännelse, för jag har också interpellat om nattliv och kulturljudzon i Stockholm med kulturborgarrådet tidigare. När vi debatterade då var Toruns enda egentliga svar att man i budgeten för 2023 tillsatt en utredning om att identifiera zoner i områden utan bostäder, där högre ljudnivåer kunde tillåtas.

Nu är utredningen klar. Va! säger ni. Har jag missat den!? Ja, det kan jag tala om, för det är ju så ibland när majoriteten inte vill lyfta fram sina utredningar på bordet att då

lägger man dem som en bilaga till en verksamhetsberättelse. Men här är den. Jag har läst den. Utredningen är klar, och vi kan tyvärr konstatera, lite som i sagan, att det bidde inte ens en tummetott. Den mest konkreta slutsatsen i den här utredningen är att Stockholm inte ska använda kulturljudzon. I övrigt finns det inte så mycket spännande i utredningen att titta på. Den är heller inte så framåtsyftande som jag hade önskat, så jag förstår att majoriteten inte har haft någon presskonferens om just den här utredningen.

Min fråga till Torun blir därför: Finns det någon ytterligare politik eller några initiativ för att skapa den här levande staden eller natten? Eller återstår det endast att hoppas på att kulturborgarrådet, som hon själv sa, vill arbeta med att ”ändra stockholmarnas attityd till ljudnivåer”? Om du vill göra det, hur ska det gå till?

Återigen: Välkommen, Nike! Det är bra att det är fler än bara jag som lyfter de viktiga, utmanande frågorna för Stockholm som kulturstad och för en levande attraktiv storstad!

Anförande nr 20

N i k e Ö r b r i n k (KD): Tack så mycket, Jonas, för de fina orden! Jag ser fram emot att driva de här frågorna tillsammans med dig!

Jag hajade till när det gäller det uppdelade sättet att se på de här frågorna. Absolut att mycket kopplat till restauranger rör till exempel tillståndsgivning, och det kanske inte framför allt ligger på kulturborgarrådets bord. Men vi har också restauranger som sedan kanske har utvecklats till barer, dansgolv med mera, och då blir det en kulturfråga. Jag tycker att musikscener, att dansa på nattklubbar och att kunna sitta på restauranger också handlar om vilken typ av kultur en stad har. Det var också av den anledningen som den nattlivsstrategi som vi tog den förra mandatperioden var så pass bred att den fångade in alla aspekter av Stockholms nätter.

Men jag skulle också vilja prata om just buller och ljudnivån. Det finns ganska spännande saker att titta på runt om i Europa. Till exempel i Paris måste man ofta ha godkänt buller från närliggande barer redan vid kontraktsskrivning. I Amsterdam, London och Vilnius har de nattborgmästare – jag har förstått att vi har haft något liknande en gång i tiden – som jobbar för att klubbar och scener ska finnas med i stadsplaneringen, vilket jag tycker är ett otroligt viktigt perspektiv att ha med när vi bygger nya stadsdelar. I Berlin kan klubbarrangörer söka pengar ur en fond till ljudisolering. Därför blev jag ganska glad när jag hörde kulturborgarrådet som nyvald i Sveriges Radio uttrycka just den här positiviteten till ett system likt London med nattlivszoner.

Nu förstår jag att det har kommit en utredning på bordet, så jag skulle också vilja instämna i frågan till Torun: Hur går kulturborgarrådets arbete med utredningen, med de här zonerna och, om inte annat, med att förändra stockholmarnas inställning till en stad där det också förekommer ljud efter klockan nio, som du talade om i Sveriges Radio som nyvald kulturborgarråd?

Anförande nr 21

Borgarrådet B o u c h e r (V): Jag kommer aldrig att hinna svara på alla dessa olika frågor, och det finns också en del andra bra saker som jag skulle vilja lyfta.

Jag träffade Svenska Live för inte alls särskilt länge sedan, och jag kanske har ändrat medborgarnas åsikter. Svenska Live sa att de hade fått in väldigt lite klagomål. Mosebacke tyckte att det gick mycket bättre nu och så vidare. Musikbranschen lyfter ju för närvarande i Stockholm verkligen på så många fronter, och de sa att det var lite klagomål nu, så det har kanske hänt något.

Det här är annars en lagstiftningsfråga. Jag har precis pratat med Malmö och Göteborg lite grann. Vi kanske behöver lyfta det här tillsammans och prata när det gäller både ljudzoner och också den här typen av lagar, det vill säga om du flyttar in på Mosebacke får du kanske stå ut med att det är lite ljud från en teater som har funnits sedan 1800-talet. Men det är som sagt var en lagstiftningsfråga. Från kulturförvaltningen bidrar vi faktiskt redan med olika typer av stöd för att hjälpa personer att bygga om lokaler för ljudisolering och så.

Den största utmaningen i Stockholm i dag är annars lokaler och hyresvärdar. Där jobbar vi aktivt med matchmaking. Att hjälpa aktörer att hitta lokaler är en rätt betydande del av arbetet, och det har öppnats många nya scener de senaste åren. I morgon, och det vet Jonas också, kommer kulturnämnden till exempel att besluta om ett etableringsstöd till ABF-huset på Sveavägen för att de i sina lokaler ska kunna iordningställa en yta för Fylkingen, som för ett år sedan vräktes från Münchenbryggeriet. Vi arbetar också sedan en tid tillbaka för att skapa förutsättningar för Dansnoder, där flera aktörer inom danskonsten kan samverka på ett sätt som är ekonomiskt hållbart för dem. Vi jobbar alltså hela tiden med den här strategin och också med många andra verktyg.

Jag kan känna igen mig – när jag var ung dansade jag också på restaurang och blev tillsagd att man inte fick det, så jag har full feeling för det som Nike lyfter, alltså att det inte bara handlar om restaurangrestaurang, utan man vill ha ett levande liv på så många vis.

Just nattlivet verkar vara den sektor som det går bäst för just nu. Konsertpubliken är tillbaka på bred front. Det som bekymrar mig mest, och det har jag sagt i den här debatten tidigare, är snarare den andra ändan av dygnet, det vill säga förmiddagen. Barnteatrarna verkar nämligen vara den sektor som har svårast att få tillbaka publiken till sina scener. Inte minst skolor och förskolor är inte alls i samma utsträckning som före pandemin benägna att åka till teatrarna. Våra barn får därför inte i samma utsträckning längre reella scenkonstupplevelser, och det är någonting som jag aktivt behöver gå in och jobba med.

Anförande nr 22

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige åhörare! Jag som gammal festprisse några år tillbaka i tiden får säga att saker och ting har blivit betydligt bättre. Å andra sidan är det djupt upprörande när olika röststarka personer flyttar till en plats, till exempel intill en kyrka och faktiskt, döm om min förvåning, får både miljö- och hälsoskyddsnämnden och länsstyrelsen med sig om att kyrkklockorna stör. Det är en jättemärklig situation, särskilt i en stad där man flyttar intill olika former av källor som kan verka bullersamma.

Jag tycker ändå att det staden gör rent praktiskt är rätt intressant. Vårt kanske just nu främsta utvecklingsområde i Stockholm är Slakthusområdet. Slakthusområdet har, som ni vet, sedan slaktverksamheten upphörde haft en rad olika klubbar och liknande.

Nu försöker vi rent praktiskt också i stadsbyggnadsnämnden att göra någonting åt problemet, nämligen att se hur vi kan tillämpa reglerna på bästa sätt. Vi får heller inte, mina vänner, fullmäktige och åhörare, utsätta människor för buller på ett sätt som gör att hälsan drabbas. Bullernormer och liknande har vi ju för att vi har kommit fram till att det kanske inte är någon höjdare att människor utsätts för buller. Sida 51 (130)

Men vi har också bullergränser som innebär om en långtradare kör i ett industriområde, vilket Slakthusområdet faktiskt fortfarande är, så är det en viss bullergräns som gäller, men kör den utanför på Palmfeltsvägen är det en annan sorts bullergräns. Det finns alltså mycket kvar att göra i detta. Men alla som tycker att det är viktigt med en levande stad och ett levande nattklubbsliv och liknande, hjälp nu till att främja den plan som vi har för Slakthusområdet, för där kommer vi att kunna lösa mycket av detta i praktiken!

Heja Nike – bra interpellation!

Anförande nr 23

Alma Carlsson (S): Ordförande! Jag tycker att det är fruktansvärt viktigt att vi satsar på ett spännande och levande nattliv här i staden. Det ger väldigt mycket mervärde till alla som bor i staden, och det är också ett sätt att främja Stockholm som kulturstad.

Vad behövs då för kulturen och för ett levande nattliv? Torun har redan tagit upp väldigt mycket som vi redan gör, men vad vi också behöver är kulturinstitutioner och kulturarbetare som har en förutsägbar finansiering. Det är heller inte bara staden som behöver vara förutsägbar när det gäller finansiering och stöttning av kulturlivet. Vi behöver stötta både de bredare och de smalare scenerna. Vi behöver kunna bidra till att det finns kultur för alla.

Att vi alla vill ha ett levande nattliv och ett brett kulturliv verkar det inte finnas några tvivel om. Men jag har fortfarande inte hört några faktiska konkreta förslag på vad vi kan göra för att komma runt problemen med buller när frågan handlar om nationell lagstiftning. Det finns jättefina och jättebra exempel från olika städer på initiativ gällande hur man kan göra det lättare för nattlivet. Men frågan är fortfarande hur vi som stad kommer runt frågorna om bullerregler.

Anförande nr 24

Borgarrådet Bouché (V): Både Björn Ljung och Alma Carlsson tog upp saker som jag skulle ta upp.

Slakthusområdet är ett jättebra exempel. Jag vill också återkomma till det jag inledde med: att ett starkt offentligt stöd till kulturen är en otroligt viktig komponent om man vill ha en levande kulturstad. Då kan man inte lägga den sortens nedskärningsbudgetar inom kulturområdet som samtliga oppositionspartier, med undantag för Liberalerna, har lagt. Det är inte hållbart. Då blir det inte något roligt kulturliv dygnet runt för alla olika smaker och intressen. Det blir egentligen varken bredd eller spets, och intressanta kulturaktörer söker sig till andra platser på jorden.

Tyvärr har även regeringen lagt den snålaste kulturbudgeten på 30 år. Det drabbar också Stockholm rent konkret, såväl de institutioner som finns här som det fria kulturliv som turnerar landet runt men som har sin hemvist i Stockholm. Detta går inte

att undervärdera och kan också få förödande konsekvenser på sikt för Stockholm som en attraktiv kultur- och nöjestad. Jag tänker därför att ni också kan gå hem och göra en hemläxa och fundera över det generella kulturstödet i den här staden. Sida 52 (130)

Anförande nr 25

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Tack, Torun, för den hemläxan, men jag skulle nog vilja säga att den hemläxan ligger hos er som styr! Alma går upp i talarstolen och säger att det är fruktansvärt viktigt vad vi gör för nattlivet. Men då måste ni också komma med nya förslag och reformer gällande vad som är nästa steg för nattlivet, för det är där jag känner att det ekar tomt i er argumentation.

Att Torun från vänsterhåll argumenterar för ökade resurser generellt sett är inte konstigt. Jag ska också säga att vi stod med när det gäller att öka resurserna till det fria kulturlivet med 5 miljoner. Det har vi också med i vår budget. Jag tror därför inte att ni ska ha en så hög stämna och skylla ifrån er och peka på regeringen eller lagstiftningen.

Vi tog fram en musikbullervägledning under förra mandatperioden. Det var ett sätt för oss från stadens sida att visa på hur man ska kunna kombinera ett nattliv som får leva och låta med bättre möjligheter att isolera musikbullret. Vi ska göra rätt från början, vilket är jätteviktigt i Slakthusområdet, precis som Björn Ljung säger. Vi måste tänka på hur vi vänder entréer och hur vi använder ljudslussar när vi slussar ut och in människor på våra verksamheter.

Jag tycker att hemläxan ligger hos er, eftersom den enda punkten i budgeten för 2023 handlade om den här utredningen som de facto inte pekar någonstans framåt. Vart kommer majoriteten att ta den här utredningen i nästa steg? Vad är nästa förslag för att förbättra för musiken och livescenerna? Det räcker inte att bara peka på att man har mer ekonomiska resurser, utan man måste också ha en ambition med sin politik. Ni hade otroligt mycket bra resurser till kulturen, men ni hade väldigt få förslag på kulturområdet.

Jag väntar fortfarande på dina hårda åtgärder, Torun, när det gäller att få stockholmarna att verkligen ändra attityden till ljudet. Du stod här i talarstolen och sa att du kanske redan hade lyckats. Jag är inte säker på det. Jag vet att det fortfarande finns krafter som vill att Stockholm ska bli en tystare stad, vilket jag tror vore en fruktansvärd utveckling för Stockholm.

Jag tror att det är viktigt att vi från politikens håll fortsätter att visa att det här faktiskt är en viktig fråga för Stockholms attraktionskraft. Fler ska vilja flytta till den här staden, och då behövs bredd och spets. Där är vi helt överens, men man behöver också som politiker ha ett fokus på frågorna, för annars kommer ingenting att hända i den här staden – tyvärr.

Anförande nr 26

N i k e Ö r b r i n k (KD): Jag tycker att Torun hade en bra poäng i början om den kulturella och kreativa näringen, en näring som sysselsätter 110 000 personer om året. Den står för en tiondel av Sveriges företag och omsätter lika mycket som Sveriges samlade skogsindustri. Det är alltså verkligen en näring.

Vi kan absolut prata om enskilda bidrag, men när det kommer framför allt till krog- och nattlivet handlar det inte primärt om bidrag utan om systemen de verkar inom. Efter den här interpellationsdebatten tycker jag att det är tydligt att det inte finns någon stor ambitionshöjning eller några nya idéer från majoritetens sida. Sida 53 (130)

Jag tror att vi behöver titta på vilken roll kultur- och nattlivet ska spela när vi planerar städer, när vi planerar nya bostadsområden och nya stadsdelar. Jag tror att vi behöver se över öppettider, till exempel. Jag tror att vi kan se över hur tillståndsgivningen går till. Jag tror att vi kan se över antalet kontroller och på vilket sätt de genomförs, inte för att vi ska börja slarva men för att vi ska skapa ett system som är enkelt för den som bedriver den här typen av verksamhet att verka inom. Jag tror att vi behöver se över kultur- och nöjeszoner som gör det möjligt att bo men också leva i närheten av ett levande nattliv.

Det handlar avslutningsvis om en livskraftig och en konkurrenskraftig huvudstad som står sig mot andra europeiska städer. Människor ska vilja leva och bo här och även komma hit på besök.

Fråga 1. Björnbodaskolan

Anförande nr 27

Borgarrådet H e d i n (M): Ordförande! På utbildningsnämnden på torsdag ska vi fatta beslut om en ny paviljong till Björnbodaskolan, ni vet den skola som just nu inte har lokaler för slöjd, musik, elevhälsa, vaktmästeri och matsal och där eleverna har haft utomhusidrott i minusgrader hela vintern. Detta beror på mögel och annat elände i lokalerna.

Det akuta problemet dök upp förra våren, och önskan har varit en ny paviljong så snabbt som möjligt. Det har tagit ett år att ta fram det här beslutet. Ny paviljong ska komma om ytterligare ett och ett halvt år och en skola om tio år.

Min fråga till skolborgarrådet är: Är det här verkligen det bästa majoriteten kan leverera för de här barnen?

Anförande nr 28

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Tack, Andrea, för frågan! Björnbodaskolan är verkligen ett sorgebarn. Vi har varit där båda två, var för sig och gemensamt. I dag är det i praktiken en spökskola. Man har fått tömma i princip hela den befintliga permanenta skolan och delvis ersätta den med paviljonger och också flytta in i matsalen och det som var idrottshallen för att hantera den akuta situationen.

Det är klart att detta inte är en önskvärd situation. Det borde ha funnits en permanent lösning på plats långt tidigare. Trots allt är det så att olika majoriteter har suttit och styrt både i fastighetsbolaget Sisab och i utbildningsnämnden under de åren när det har varit uppenbart att det finns ett stort renoveringsbehov på Björnbodaskolan, och jag kan faktiskt inte svara på varför dina kollegor under de senaste fyra åren valde att stoppa huvudet i sanden och göra ingenting.

Givet att det nu har blivit en akut situation hanterar vi det. Det kommer att bli kostsamma paviljonger att sätta upp, men eftersom situationen är helt oacceptabel kommer vi att ta den kostnaden och se till att det kommer upp paviljonger under den period som krävs fram till dess att en ny skola kan byggas på platsen. Detta hänger i sin tur ihop med att det ska finnas en evakueringslösning. Det måste också helt enkelt beställas en ny skola, för trots att man har vetat att delar har varit evakuerade och att det kommer att behövas en ny skola på platsen är det ett faktum att under de senaste fyra åren beställdes det aldrig någon ny skola till Björnbodaskolan, trots att det var uppenbart att det fanns ett sådant behov.

Nu tar vi tag i detta. Det är inte en önskvärd situation, men vi slutar att stoppa huvudet i sanden och ser i stället de problem vi har framför oss.

Anförande nr 29

Borgarrådet H e d i n (M): Man kan alltid önska att mer skulle ha gjorts tidigare. Men det är ju inte så att ingenting har gjorts, utan det kom upp nya paviljonger för klassrum, och en detaljplan för ny skola var klar 2021.

Den akuta situationen uppkom förra året, och jag ställer mig starkt kritisk till att det har tagit över ett år att ta fram en beställning av en ny paviljong. Det hade det inte behövt göra om man hade beställt en matsalspaviljong, utan det är ju för att man beställer en megastor prestigepaviljong för över 30 miljoner kronor.

Det jag ställer mig frågande till är om vi verkligen har vänt på varje sten. Har skolborgarrådet försäkrat sig om att man inte kan genomföra en tidigare evakuering till S:t Jacobi-skolan i västerort och faktiskt förbättra skolsituationen snabbare för de här barnen?

Anförande nr 30

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag häpnar lite över att Andréa Hedin kallar det här för en ”megastor prestigepaviljong”. För att en helt vanlig skola ska ha fungerande lokaler beställer vi paviljonger. Jag tror att både de som arbetar på den här skolan och vårdnadshavare skulle vända sig emot att det skulle vara en prestigesak att få fungerande skollokaler under de kommande tio åren.

Det är klart att vi har vänt på många stenar för att se om det finns några alternativ och om vi kan få en ny skola på plats tidigare. Hade vi inte tittat på alternativen hade vi kanske kunnat beställa de här paviljongerna något tidigare, men tyvärr tar upphandlingar sin tid. Det är därför det inte kommer stå någon paviljong där förrän hösten 2025, och det hade vi inte kommit runt på något sätt.

Det är klart att vi först tittade på om det fanns några alternativ för att få skolan på plats tidigare så att vi kunde slippa hela paviljonglösningen. Men nej, det var inte möjligt på sex sju år i alla fall, och då bedömde vi att de här barnen förtjänar en fungerande skola.

Anförande nr 31

Borgarrådet H e d i n (M): Anledningen till att jag väljer att beskriva paviljongen på det sättet är att när du och jag var på möte med vårdnadshavare och personal sa de själva: Ge oss en matsalspaviljong, för det är det vi behöver! Sedan vill vi ha en riktig skola.

De efterfrågar inte alla de här andra lösningarna i ytterligare tillfälliga paviljonger, för nu fortsätter vi att bygga en spökskola på den här platsen.

Det ena spåret är om de kunde evakueras snabbare till S:t Jacobi. Det andra spåret är om det finns plats i andra skolor och om det finns plats att ställa paviljonger på andra skolgårdar. Det som nu händer under Socialdemokraternas styre är att vi riskerar att många barnfamiljer faktiskt väljer bort att bo i det här området eftersom det inte kommer att finnas någon närliggande skola för deras barn. Är du nöjd med det, Emilia Bjuggren?

Anförande nr 32

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det är just för att det ska finnas en fungerande, närliggande skola som vi väljer att gå vidare med att sätta upp fungerande, funktionella paviljonger på platsen till dess att en ny skola kan byggas.

Hade vi tvärtom valt Andréa Hedins kortsiktiga lösning och bara satt upp en enkel tätlösning, en liten matsalspaviljong, hade den här skolan förmodligen inte klarat sig, för det är inte en fullgod skola. Det finns inte några specialsalar, och även idrottshallen behöver på sikt renoveras.

Det finns stora behov, så det bästa vi kan göra är att se till att det är en fungerande skola med både idrottshall, matsal och fungerande specialsalar så att barnen fram till dess att en ny skola finns på plats faktiskt har en fungerande skolgång. Det förvånar mig mycket att Andréa Hedin så tydligt tar avstånd från en mer hållbar lösning.

Fråga 2. Kommer borgarrådet att verka för att återöppna Medeltidsmuseet på Helgeandsholmen i riksdagen?

Anförande nr 33

G a b r i e l K r o o n (SD): Den här frågan har varit en följetong under det gångna året. Från början var det oklart om riksdagsstyrelsen skulle verka för att Medeltidsmuseet skulle kunna vara kvar på platsen. Vi fick vänta in i sista för att få beskedet.

Tyvärr hade inte Stockholms stad gjort mycket väsen av sig för att säkerställa att Medeltidsmuseet skulle få vara kvar i riksdagshuset på Helgeandsholmen. Efter mycket om och men har Sverigedemokraterna, tillsammans med en numera faktiskt enhällig riksdagsstyrelse, beslutat om en utredning som ska undersöka alternativ som alla pekar på att museet på ett eller annat sätt ska kunna bevaras och återöppnas på den plats där det finns i dag.

Borgarrådet Boucher har dock i Mitt i varit väldigt tydlig med att hon inte ser en återflytt som möjlig. Därför skulle jag vilja ha det svart på vitt: Kommer borgarrådet att verka för att museet ska återöppnas på Helgeandsholmen i riksdagen eller inte?

Anförande nr 34

Borgarrådet B o u c h e r (V): I fredags skickade vi ut ett pressmeddelande där vi tydligt klargjorde att Stockholms stad självklart kommer att bistå riksdagen i deras arbete att iscensätta någon form av utställning som kommer att tillvarata och åskådliggöra Helgeandsholmens historia, om det är vad utredningen kommer fram till.

Riksdagen planerar, vad jag har förstått, i sitt besökscenter att ha en utställning om riksdagens historia, och att koppla ihop den i ett längre historiskt perspektiv är ju en väldigt intressant idé. Så här står det i underlaget: Platsen kan härutöver användas för att förstärka och fördjupa berättelsen om riksdagen och historien om Sveriges styrelseskick. Det kan bli effektfullt att visningar av riksdagshuset tar avstamp i medeltiden och hur Sverige då styrdes och sedan går vidare genom historien för att belysa hur vår nations styre har utvecklats och hur vår demokrati fungerar i dag.

Problemet med detta är att det är tydligt att vi då inte längre pratar om ett medeltidsmuseum utan om någonting annat. Medeltidsmuseet är ett museum och inte bara en utställning, vilket jag har försökt förklara många gånger. Att ett medeltidsmuseum ska bedriva utställning inom ramen för eller begränsat av de förutsättningar som krävs för ett mottagningscenter i riksdagen med allt vad det

innebär i form av säkerhetsanordningar är däremot inte rimligt. Detta framgår också Sida 57 (130)
väldigt tydligt av det beslutsunderlag som riksdagsstyrelsen fattade beslut om.

Det innebär alltså i praktiken att vi oavsett kommer att flytta till Börshuset i Gamla stan. Seriös museiverksamhet kräver en långsiktighet som vi inte kommer att kunna upprätthålla under de förutsättningar som ställs upp i de två övriga utredningsförslagen.

Anförande nr 35

G a b r i e l K r o o n (SD): Riksdagsstyrelsen har gett Stockholms stad en öppning att vara med och påverka i den här utredningen med de här referensalternativen. Om man gör som borgarrådet föreslår och bara slår in sig på att det är förkastligt, att vi ska flytta till Börshuset och att det inte är någon mening att diskutera mer med riksdagen, ja, då är ju dörren stängd.

Det är det borgarrådet föreslår: att vi ska stänga dörren och fokusera på Börshuset.

Problemet med det är att vi inte vet när Börshuset blir vakant. Slussen måste byggas klart, och Nobelhuset måste byggas klart, och vi vet ju alla vilken erfarenhet staden har av mångmiljardprojekt. Det kommer att bli dyrare, och vi vet inte när det blir klart.

Vad ska vi göra i väntan på detta? Jo, då ska museets lösa föremål husera i en likkällare! Är det värdigt svensk medeltid? Det tycker inte jag.

Jag hoppas att borgarrådet kan överväga att ta vara på möjligheten att påverka den här utredningen och komma med hela Stockholms stads fulla kraft och mena att Stockholms stad vill vara en aktiv part så att vi kan rädda Medeltidsmuseet i Riksdagshuset.

Anförande nr 36

Borgarrådet B o u c h e r (V): Om du hade lyssnat på mig, Gabriel, så var jag väldigt tydlig med att vi jättegärna hjälper till, har en dialog och ser till att det blir en bra utställning. Men vi tycker nog att det är riksdagen som ska ta hand om den utställningen och så vidare, vilket var exakt vad jag sa i mitt förra inlägg. Jag har alltså inte stängt någon dörr.

Vi har också gjort utgrävningar vid Slussen, och vi kommer ändå att behöva jobba om utställningen. Museet behöver uppdateras, vilket det också redogörs för i det förträffliga underlag som det fattades beslut om. Nya historiska upptäckter kommer att ge nya spännande infallsvinklar.

Riksdagen har arbetat med den här frågan sedan 2010. År 2014 fattades ett enhälligt beslut att frigöra lokaler under Riksplan. År 2021 sades kontraktet upp med Medeltidsmuseet. Sverigedemokraterna har varit involverade i den här frågan hela den resan utan att säga någonting förrän i höstas.

Anförande nr 37

G a b r i e l K r o o n (SD): Grundinitiativet som skedde 2010 var delvis på tjänstemannainitiativ.

Men det jag verkligen vill föra fram här är att det finns ett beslut svart på vitt om att staden ska arbeta för att flytta museet till Börshuset. Det har vi att förhålla oss till. Är borgarrådet beredd att ändra det beslutet eller åtminstone komplettera beslutet med en tydlig viljeinriktning om att borgarrådet och Stockholms stads majoritet ska verka för att museet ska återöppna på den här platsen, att vi ska vara en aktiv part i utredningen, att vi ska säkerställa att de lösa föremålen kan återlokaliseras där och att vi ska säkerställa att stadsmuren som finns där ska bilda ett helhetsmuseum? Eller kommer du att fortsätta att försöka prata bort frågan och mena att riksdagen kan göra vad den vill och att staden kommer att fortsätta arbeta på börshusalternativet?

Frågan är egentligen mycket enkel: Är du beredd att påverka utredningen och samlokalisera de lösa föremålen med de fasta fornlämningarna, eller kommer du att fortsätta att verka för börshusalternativet?

Anförande nr 38

Borgarrådet B o u c h e r (V): Att inte fortsätta arbetet med att flytta in i Börshuset efter att vi redan i två år har förberett den processen vore att förlora extremt mycket tid, i synnerhet som vi inte har en aning om vad utredningen landar i. Det står också uttryckligen i den här utredningen att man kommer att vända sig till Medeltidsmuseet för expertis under utredningens gång. Det har också vi sagt ja till.

Naturligtvis pratar vi fortfarande med riksdagen om det här, men vi kommer att fortsätta. Det som alla tycker så mycket om i Medeltidsmuseet är till 99 procent kulisser, och de är nedplockade. Jag är ledsen, men de är nerplockade.

Ni var väldigt sena på bollen. Jonas Naddebo var ute i medierna i december 2021. Ni reagerade först nu. Ni satt i riksdagsstyrelsen 2014 när det här beslutet klubbades. Jag är hemskt ledsen.

Fråga 3. Hur kunde staden missa 38 miljoner kronor till läromedel?

Anförande nr 39

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Tidigare förra året avsatte regeringen 43,5 miljoner kronor i statsbidrag till Stockholms skolor för att köpa in mer tryckta läroböcker till eleverna. Det var ett väldigt välbehövligt bidrag, inte minst sett mot bakgrund av de nationella siffrorna i den senaste Pisaundersökningen, som ju visar att vi har något av en läskris i Sverige.

Under förra året har vi hört till leda att allting är regeringens fel. Det finns en del saker man kan ha kritiska synpunkter på även vad gäller dem, dock inte just vad gäller det här. Jag undrar: Hur kommer det sig att när det nu väl finns pengar – 43,5 miljoner – så missar man 38 miljoner och söker bara 5,5? Det är helt obegripligt.

Anförande nr 40

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Ordförande! Tack för frågan, Jan Jönsson! Jag håller med om att det är obegripligt att regeringen när man äntligen tillför några pengar gör det så krångligt att väldigt många av landets kommuner väljer att inte alls söka eller, som i vårt fall, har svårt att få ut det belopp som skulle vara möjligt att få loss.

Jag tror att Jan Jönsson egentligen vet att riktlinjerna för hur man fick söka kom väldigt sent. Det var väldigt tydligt baserat på att det blott skulle vara det som överstiger det man har köpt in böcker för under de senaste tre åren, då ju våra skolor hade helt andra ekonomiska förutsättningar tack vare de stora pandemistöden som dåvarande regering bidrog med.

I det här fallet har vi sökt för det som översteg det tidigare inköpsvärdet. Det är sant att man hade kunnat maximera uttaget om man hade gjort som till exempel våra kollegor i Göteborg och lagt en tilläggsbudget för att på sluttampen av året kunna köpa in mer böcker. Men då får man också kostnaden av att det måste kompenseras till alla fristående aktörer, där man helt enkelt måste ta skattemedel från en annan del av vår budget och betala ut ytterligare till andra aktörer som man inte har en aning om ifall de återsöker statsbidraget eller inte.

Skolverket har faktiskt lyssnat på stadens kritik och kommer att komma till Stockholm i mars för att se över hur statsbidragen fungerar i praktiken. Men det enklaste vore såklart om din kollega i regeringen ser till att utforma statsbidrag som är lätta för kommunerna att söka i stället för att göra det så svårt som det någonsin är möjligt.

Med detta sagt kommer vi att ge förvaltningen ett tydligt uppdrag att jobba på för att få loss maximalt av pengarna under året.

Anförande nr 41

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Vi tog själva kontakt med Skolverket före jul, och jag tänkte läsa ur det brev svar som vi fick: Stockholm, som du frågade om, har intygat att de levt upp till sitt kostnadsvillkor. De kan alltså begära ut hela sin ram. De har valt att begära ut ett lägre belopp. Vad det beror på vet vi inte, men det påverkas inte av kostnadsvillkoret. Kostnadsvillkoret är detsamma oavsett om de begär ett ut 1 procent eller 100 procent av sin ram.

Enligt Skolverket gick det alltså att söka hela ramen, och det gjorde Göteborg, Malmö och flertalet kommuner i Sverige. Frågan återstår därför: Varför gjorde inte Stockholm det? Nu missar eleverna 38 miljoner kronor som kunde ha gått till tryckta läromedel, och jag vet att väldigt många lärare är förbannade över detta.

Anförande nr 42

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Faktum är att kriterierna från Skolverket var väldigt tydliga: Det är det som överstiger beloppet från föregående år. Vår förvaltning har själv också kommenterat till Skolverket och fått ett väldigt tydligt svar att de har uppfattat regelverket korrekt.

Just nu är Skolverket ute och eftersöker de här 285 miljonerna som de menar diffar från det som är ansökt av landets kommuner jämfört med de böcker som faktiskt är inköpta. Att det är möjligt att söka betyder alltså inte att man faktiskt faller inom kriterierna och blir beviljade dessa medel.

Det är uppenbart för alla att pengarna behövs i skolan. Det är uppenbart för alla att regeringen har tillskjutit alldeles för lite i den välfärds kris som vi i befann oss i inte minst under föregående år och att de har gjort det alldeles för svårt för många

kommuner att få loss de här pengarna. Det gäller inte bara Stockholm, utan det gäller till exempel Uppsala och Södertälje i lika stor utsträckning. Gör om och gör rätt!

Sida 60 (130)

Anförande nr 43

Borgarrådet Jönsson (L): Som jag nyss läste ur Skolverkets svar skriver de så här: De kan alltså begära ut hela sin ram. De har valt att begära ut ett lägre belopp. Vad det beror på vet vi inte.

Detta är direkt utifrån ett dokument som är signerat av Skolverkets handläggare.

Vi har alltså sökt lika mycket som Gävle kommun. Göteborg ansökte om 27 miljoner av 27 möjliga, Malmö 18,5 miljoner av 18,5 möjliga. Jag tänker att nästan oavsett borde väl Stockholm ha sett till att fixa fram förutsättningar att söka hela summan, när det nu fanns en väldig massa pengar att söka. Det är väl jättekonstigt att det här har fastnat i någon form av byråkrati som gör att eleverna går miste om 38,5 miljoner kronor. Det är en förfärlig massa böcker!

Anförande nr 44

Borgarrådet Bjuggren (S): Vi är överens om en sak: att vartenda öre som brinner inne som hade kunnat gå till våra elever, till lärare och till läromedel i skolan är en katastrof. Sedan är vi uppenbarligen oense om var det stora felet ligger.

Det är klart att vi ska göra allt vi kan från vår sida för att få loss de pengar som finns. Men det hela hade underlättats väldigt mycket om vi inte hade haft en regering som gör medlen så specifika och så svårsökta som möjligt utan tvärtom hade haft en regering som litar på att pengarna som ska gå till skolan faktiskt ska gå till skolan.

Det är väl en del av problematiken att regeringen likaväl som vi vet att om man har för generösa regelverk försvinner för mycket ut i de svarta håll som kallas vinster, och det är därför som de gör det här så oändligt krångligt. Men som sagt, Skolverket ska komma till Stockholm för att titta på hur regelverket kan bli bättre. Jag hoppas verkligen att det betyder att regeringen lyssnar sedan.

Fråga 4. Bio-CCS

Anförande nr 45

Jonas Nadebo (C): Ordförande, kommunfullmäktige, åhörare! I dag är 70 procent av Europas energi fortfarande fossil. Ska vi lyckas sänka våra utsläpp måste vi ställa om och radikalt minska utsläppen både globalt och lokalt. Vi måste också bli bättre på att utveckla tekniken som gör att vi kan fånga in koldioxid. Det gäller att få på plats ersättningsystem också för skogsägare så att de kan låta skogen stå.

För oss här i Stockholm är bio-CCS faktiskt en del utav lösningen. Sedan 2019 har Stockholm Exergi drivit en forskningsanläggning för just bio-CCS för att kunna fånga in koldioxid när man förbränner restprodukter av skogen. Det handlar om att suga in rökgaserna och sedan förvara dem permanent under lång tid. På det här sättet kan vi också minska koncentrationen av koldioxid i atmosfären.

Min fråga till borgarrådet Lindhagen är: Delar ni Centerpartiets åsikt att bio-CCS är en av de allra viktigaste sakerna vi kan göra för klimatet? Hur kan du i så fall arbeta med att öka bio-CCS här i Stockholm? Sida 61 (130)

Anförande nr 46

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det allra, allra viktigaste vi behöver göra för att lösa klimatkrisen är att få ned utsläppen. Det finns ingen annan väg framåt, bara så att vi har det klart för oss.

Därefter vill jag säga att jag är väldigt positiv till bio-CCS som placeras vid utsläppskällan, som man gör i kraftvärmeverket här i Värtan och den verksamhet som arbetas fram där. Jag har också tillhört en regering som har jobbat för att lägga grunderna för att vi ska kunna stötta utvecklingen av bio-CCS.

I den testanläggning som finns, som förhoppningsvis enligt planen ska kunna komma i drift 2026, är uppskattningen att man ska kunna samla in 800 000 ton koldioxid, vilket motsvarar utsläppen från all vägtrafik i Stockholm under ett års tid.

Det är klart att det här är ett viktigt projekt för Stockholm. Det är också en avgörande del i vårt mål om att vara klimatpositiva 2030. Då måste jobba med att få ned utsläppen; det finns ingen genväg. Men vi behöver också jobba med negativa utsläpp, och där ska vi förstås vara en aktiv part också som ägare i Stockholm Exergi. Det arbetet är otroligt viktigt, så tack för att du lyfter den här viktiga frågan!

Anförande nr 47

J o n a s N a d d e b o (C): Intressant, Åsa! Anledningen till att jag ställer frågan är att Miljöpartiets tre toppnamn i valet till Europaparlamentet den 6 februari skrev en artikel i Aftonbladet Debatt om just koldioxidinfångning och tekniken med CCS. Jag citerar: ”Dock räknar [EU-kommissionen] med stora negativa utsläpp från tekniska lösningar att binda koldioxid – vilka ännu inte finns. ... Så i stället för faktiska utsläppsminskningar, vill kommissionen förlita sig på science fiction.”

Frågetecken från min sida – det som just nu händer borta i Värtahamnen på Stockholm Exergi är alltså enligt Miljöpartiets företrädare i Europa ”science fiction”, kanske ”*Star Wars, episod 10 – bio-CSS, det mörka hotet*”.

Stockholms stad satsar med rätta på den här tekniken. Men enligt Miljöpartiet tror ni inte riktigt på det. Är det något jag har missuppfattat, Åsa?

Anförande nr 48

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Svar ja. Alltså, du har lite grann missuppfattat vår ståndpunkt i detta. Vi har ju tillhört en regering som har drivit fram grunderna för detta. Det är klart att vi står för den här politiken och tycker att den är otroligt viktig både lokalt och nationellt. Men det som är viktigt att tänka på är att vi i dag inte har en teknik som är effektiv och kan samla in koldioxid ur luften och göra stora utsläppsminskningar på det sätt som vi kan göra om vi placerar den här tekniken vid utsläppskällan, vid själva skorstenen, och samlar in koldioxiden där. Det är klart att vi är positiva till en sådan fungerande teknik, men bio-CCS som vi ser i kraftvärmeverket i Värtan är ju på en helt annan nivå.

Det jag vill säga och som jag inledde med att säga är vi inte kan ta några genvägar. Vi behöver få ned utsläppen. Men det är klart att vi också ska jobba med att samla in koldioxid bredvid våra kraftverk. Sida 62 (130)

Anförande nr 49

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Jag måste säga att jag faktiskt inte riktigt fattar vad Miljöpartiets ståndpunkt egentligen är; jag är inte helt övertygad.

Vi är överens om att vi måste minska utsläppen. Men vi behöver också attackera klimatfrågan från olika fronter, och därför blir jag lite orolig när jag inte riktigt får svar på hur ni ställer er i det här.

Jag tror att vi måste vara tydliga. Stockholm måste ta ledartröjan när det gäller klimatförändringarna. Vi hade ju ett ärende alldeles nyligen i stadsbyggnadsnämnden om just de här byggloven för cisternerna för koldioxidlagring innan man skickar iväg det. Tekniken – som man benämner som minusutsläpp av koldioxid, det vill säga vi ska alltså minska mängden koldioxidutsläpp i luften – är ju verkligen någonting som vi måste vara tydliga med är en del av framtidslösningen. Det borde vi alla tycka är fantastiskt, så jag funderar fortfarande på vad Miljöpartiet tycker om bio-CCS.

Anförande nr 50

Borgarrådet L i n d h a g e n (S): Vi är positiva till bio-CSS, och det känner jag att jag är väldigt tydlig med i talarstolen. Men tekniken för att allmänt fånga in koldioxid i luften som vi står här inne och andas finns ju inte på samma sätt. Ska vi göra det vid våra kraftvärmeverk, ja, då finns en teknik. Där ligger vi i framkant och är världsledande i vår egen stad. Det är någonting som vi ska vara stolta över, och det är verkligen någonting som jag skulle vilja se att vi fick på plats på många, många fler ställen.

Men i stället för genvägar som handlar om att fånga in koldioxid i själva atmosfären med teknik som ännu inte finns i stor skala behöver vi ha fokus på utsläppsminskningar. Då kan vi jobba med våra kraftvärmeverk samtidigt.

Det är alltså olika perspektiv. Det ena är våra kraftvärmeverk, och det andra är om vi bara ska fånga in koldioxiden ur luften sisådär. Den tekniken är inte alls utvecklad på det sättet.

Jag hoppas att det var tydligt nog. Det ser inte riktigt ut så i den andra talarstolen.

Fråga 5. Könsssegregerade simhallar

Anförande nr 51

N i k e Ö r b r i n k (KD): För några veckor sedan beslutade Järva stadsdelsnämnd att införa könsssegregerade badtider på Husbybadet. Jag vill börja med vad en man i Husby sa till Aftonbladet när han fick frågan om hur han såg på det här. Han sa: Män och kvinnor är som plus och minus, och ifall han ser en vacker tjej tappar han koncentrationen och kan inte träna. Han menar att det inte skulle vara okej för honom om hans kvinna simmade med män.

Varför är det inte er reflex, Jan Valeskog, att påpeka det orimliga i att vissa män sexualiserar kvinnor på det här sättet och inte kan behärska sig? Varför ska stadens skattepengar ge luft under vingarna åt en religiös och kulturell åsikt som går strikt emot våra gemensamma svenska värderingar om jämställdhet i områden där den värderingskampen om jämställdhet kanske behövs som allra mest? Sida 63 (130)

Anförande nr 52

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Över tid drunknar i genomsnitt 100 personer per år i Sverige. Att lära sig att simma är nog en av viktiga saker som man bör lära via skolor, föreningsliv och på annat sätt. En god tillgång till simhallar är viktigt, och det är också viktigt att staden på andra sätt gör vad den kan för att alla ska lära sig att simma. Staden ska alltså underlätta simträning, inte försvåra den.

Att lära sig att simma handlar i praktiken om liv och död. Därför har också Stockholm sedan 1996 haft särskilda öppettider för kvinnor och flickor som av kulturella eller religiösa skäl inte besöker simanläggningar samtidigt som män har tillgång till dem. I nästan 30 år har alltså den här möjligheten funnits under stor politisk enhet, och även om de flesta har tyckt att det vore bättre om olika kön alltid kan samlas samtidigt under samma tak är det trots allt betydligt viktigare att alla får simundervisning.

Varför den här verksamheten för ett antal flickor och kvinnor inte är en självklarhet för alla partier kan man undra. Beror det på ett plötsligt och enastående jämlikhetsintresse som uttrycks här från moderater, kristdemokrater och sverigedemokrater? Nej, knappast. I stället ser vi rent allmänt en ökad fientlighet och hat mot andra kulturer och religioner, ofta med rasistiska undertoner. Alla vet ju vilka värderingar KD och Moderaterna numera kramar i sitt regeringsarbete med Sverigedemokraterna.

Järva stadsdels beslut handlar om att ge stöd till en simverksamhet, till en förening riktad till kvinnor. Idrottsförvaltningen har bokat in föreningen på ledig tid, så kallad föreningstid. Bokning sker alltså inte på allmänna tider som är tillgängliga för allmänheten. Det är bra att alla kvinnor och flickor i vår stad lär sig att simma!

Anförande nr 53

N i k e Ö r b r i n k (KD): Självklart ska alla ha möjlighet att lära sig simma, vilket de har om man har öppettider som behandlar alla jämlikt. Men att få det här till en fråga om möjligheten att lära sig simma är nog den bästa ursäkten man kan ge till alla de män i dessa områden som använder det här som ett argument för att hålla män och kvinnor separata. Vilket samhälle tror du att vi får när män i dessa förorter lär sig att deras religiösa och kulturella begränsningar av kvinnan kan motiveras som en jämställdhets- eller frihetsfråga?

Anförande nr 54

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Jag tycker nog att det är Kristdemokraterna som mest är svaret skyldiga. Vad är det som har hänt med Kristdemokraterna sedan valet? Ni har ju stött systemet att ett antal hundra kvinnor per år får möjlighet att lära sig att simma, som är så viktigt. Det är ju en livförsäkring sedan nästan 30 år.

Sedan valet har det hänt någonting med Kristdemokraterna. Jag vet att i valrörelsen hade vi en Europaparlamentariker som ville stoppa valinformation på andra språk än svenska för att försvåra invandrarens möjlighet att rösta. Nu vill man försvåra möjligheten att lära sig simma. Vad är det som hänt med Kristdemokraterna? Sida 64 (130)

Anförande nr 55

N i k e Ö r b r i n k (KD): Självklart ska alla ha möjlighet att lära sig simma, vilket alla har även utan könssegregerade badtider.

Jag skulle vilja vända på det och dra några liknelser. Var ska gränsen gå? Ska bibliotek reservera tider för kvinnor så att de kan läsa tryggt utan manliga blickar? Ska vi ha könssegregerade skolor för att pojkar kanske har svårt att fokusera på matematiken när det sitter flickor där?

Var ska gränsen gå när man på det här sättet ger män i vissa områden en ursäkt för att vilja separera män och kvinnor i religionens eller kulturens namn? Man ger dem alltså ursäkten att det skulle handla om en jämställdhetsfråga. Var drar Jan Valeskog den gränsen?

Anförande nr 56

Borgarrådet V a l e s k o g (S): Nu handlar det om kvinnorna och inte om männen. Som jag sa handlar det om en livförsäkring, att få vattenvana och kanske ett nytt fritidsintresse, att kunna simma och tycka om det. Det är det många som gör. Det underlättar också integrationen och möjligheten att träffa andra människor med en annan kulturell bakgrund, vilket är någonting positivt.

Det är klart att liv och död är den sorts gräns som du frågar efter. Det är precis det som det här handlar om. Om vi inte hade den här möjligheten skulle nästan 70 procent av de här kvinnorna säga nej tack till att lära sig simma – det finns det undersökningar på.

Detta visar hur nonchalant ni ser på en så viktig fråga som att lära sig simma. Det handlar om liv och död!

Fråga 6. Rålambshovsparken

Anförande nr 57

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Tiden den går, och hotet mot Rålis består! Jag har tagit upp frågan tidigare med finansborgarrådet här. I och med att de rödgröna företrädarna löpande duckar medierna angående detta är det här ju det sammanhang som vi som inte styr kan försöka att få uppdateringar om pågående samtal kring frågan.

Arbetstunneln till tunnelbanan behöver hamna vid Lindhagensplan. Jag och många med mig försöker regelbundet att tyda de försiktiga kommentarer som ibland tvingas ur er företrädare. Vi är genuint oroliga att det här kan bli ett haveri likt Slussens gång- och cykelbro, där man vänder sig mot varandra i stället för att hitta en helhetslösning som är bra för Stockholm.

Gärna en uppdatering: Hur agerar borgarrådet från Stockholms stad för att vi ska komma framåt kring detta och bevara Rålis?

Anförande nr 58

Sida 65 (130)

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Dennis Wedin, du är väldigt dyr i drift för den här staden. Det ska man ta i beaktande. Du måste vara en de sämsta politiska förhandlare som jag någonsin har skådat.

Det här handlar om att man ska gå in i ett genomförandeavtal. Man ska alltså förhandla med en annan part om var man ska förlägga arbetstunnlarna. Från Stockholms stad har vi varit väldigt tydliga med att vi vill ha dem vid den nuvarande bensinstationen, det vill säga Lindhagensplan. Det kommer att komma en ny samrådsrunda. Vi har hela tiden varit tydliga med att vi skulle vilja ha dem där, vilket också gör att genomförandeavtalet är så gott som klart. Vad det handlar om är fördelningen av kostnader, och om man inte pekar ut flera alternativ så är det dyrt. Pekar man ut endast ett alternativ blir det jättejättedyrt.

Jag är medveten om att Dennis Wedin är den absolut dyraste politiker som Stockholm någonsin har skådat, och du underlättar inte riktigt i förhandlingarna. Men jag kan avslöja att genomförandeavtalet är så gott som klart.

Anförande nr 59

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Detta kommer alltså från någon som när det gäller gång- och cykelbron vid Slussen har kostat åtminstone 100 miljoner kronor och som nästan drogs inför rätta av Region Stockholm för att ni har en så dålig förhandlingssituation. Det är därför vi alla känner en misstro mot att ni kommer att komma överens här.

Det vill vi såklart för stockholmarnas bästa. Rålis behöver ju räddas, och ibland måste det finnas ett övergripande syfte med hur man jobbar. Det handlar inte bara om en förhandling utan om vad som är det bästa helhetsmässigt för Stockholm, och det har ni inte varit tydliga med när det kommer till Rålis. Det är därför inte bara jag och Moderaterna utan många andra har ställt sig frågan vad som egentligen är viktigt för Socialdemokraterna i detta.

Viktiga beslut är fyllda av målkonflikter, och för min del är det solklart att det mest prioriterade för Stockholm är att vi får en utbyggd tunnelbana och att vi bevarar Rålabhovsparken, exempelvis på bekostnad av den bensinmack som finns vid Lindhagensplan. Håller du med om detta, Karin Wanngård?

Anförande nr 60

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Vi hade den här diskussionen så sent som den 27 november. Jag höll med då och jag håller fortfarande med nu. Jag vet inte; du kanske ändrar dig snabbare under loppet av tre månader. Men jag gör inte det. Vi står fast vid det svar som vi har lämnat på den samrådsrunda som har varit, och det kommer snart att vara en ny samrådsrunda.

Du, Dennis, är duktig på att måla upp hotbilden att hela Rålis skulle försvinna. Men även du vet ju att det inte handlar om det. Lite saklig måste man vara i sin argumentation.

Med det sagt har Stockholms stad varit tydlig. Vi har svarat på samrådet, och vi vill gärna se arbetstunneln vid Lindhagensplan, precis på samma sätt som gällde den

27 november när vi debatterade frågan senast. Men jag ser fram emot en ny frågeställning om en månad på nästa fullmäktige. Sida 66 (130)

Anförande nr 61

Borgarrådet W e d i n (M): Nu öppnade finansborgarrådet än en gång för att exploateringen vid Rålis på något sätt skulle vara rimlig, och det är ju därför den här frågan inte dör.

Rålis ska räddas, och då behöver arbetstunneln förläggas vid Lindhagensplan. I dag finns där en bensinmack som har ett långt tomträtsavtal med Stockholms stad. Jag är mån om att vi inte hamnar i ett läge där stadshuset och regionhuset börjar bråka om hur frågan kring den här bensinmacken ska hanteras. Det får inte vara ett hinder i de förhandlingar som nu pågår.

Därför säger Moderaterna: Säg upp avtalet med macken! Agera i stället för att bara peka på andra och slå ifrån dig! Detta ger aktören besked åratat i förväg och ser till att det inte blir ett hinder för att Rålis faktiskt ska kunna räddas.

Det viktiga här är vad som är målkonflikten, och det är att vi får en utbyggd tunnelbana och att vi bevarar Rålis. Då är det faktiskt rimligt att en mack får flytta på sig. Står du upp för det? Står du upp för Stockholms bästa? Kan du vänligen bara ge ett tydligt besked!

Anförande nr 62

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Det här börjar påminna om den där frågeställningen ”har du slutat slå din fru”. Jag har svarat på det här jag vet inte hur många gånger, Dennis Wedin, och du vill ändå måla upp en bild av att hela Rålambshovsparken kommer att förstöras och att det inte kommer att bli någon tunnelbana.

Vi har pekat ut var vi vill ha arbetstunnlarna: vid bensinstationen vid Lindhagensplan. Det har varit tydligt i stadens officiella svar, det har varit tydligt i samrådet och snart kommer ytterligare en samrådsrunda.

Du får nog sluta att ropa ”vargen kommer”, för snart är det ingen som tror dig längre, Dennis Wedin. Politik handlar också om förtroende. Politik handlar om att hamna i sakkunskapen. Läs på!

Fråga 7. Är borgarrådet nöjd med snöröjningen i staden?

Anförande nr 63

A n d e r s L i n d m a n (SD): Det gäller alltså snöröjningen, som jag antar har diskuterats här tidigare. Jag anser att den är mycket bristfällig, och det torde vara uppenbart för var och en att den är det. Jag åker runt ganska mycket i staden och ser bland annat hela körfält som är en enda stor snövall. Slask sopas inte bort utan fryser till is, och det blir spårbildning.

Staden har väldigt noggranna avtal med entreprenörer angående hur snöröjningen ska gå till. Jag menar att de här avtalen inte följs så noga, så min fråga till Strömghren är om han är nöjd med entreprenörernas avtalsefterlevnad gällande snöröjningen.

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket för frågan!

Snöröjning är en fråga som har varit uppe flera gånger, och det är en fråga som inte är helt okomplicerad. Trafikkontorets presstalesperson Malinda Flodman gjorde en informationsfilm på Dagens Nyheter förra vintern för att förklara på vilket sätt frågan är komplex och vilka olika komponenter som gör att det inte skottas, i vilken ordning man gör det och så vidare.

Man kan väl säga så här att hade det funnits enkla lösningar hade vi genomfört dem för länge sedan, eftersom snöröjning är en så kallad perennfråga. Det är en fråga som kommer upp varje år, och hur mycket man än satsar på den finns det alltid någon plats där man inte har lyckats, åtminstone inte omedelbart. Det är också så att klimatförändringarna gör att man oftare ligger precis strax över och under nollstrecket, vilket gör att det skiftar oftare och hela tiden fryser och töar om vartannat. Det är också så att staden växer, vilket gör att den typ av kommunaltekniska ytor där man kan skotta upp snön och lägga den i vallar blir färre.

Det finns 14 avtal, och man följer upp dem hela tiden. Inget av avtalen är nytt för i år, utan man har avtal som man hela tiden försöker att följa upp. I år kan vi säga att vi har lagt mer pengar på att utöka antalet kontroller som trafikkontoret genomför, just för att förbättra uppföljningen av entreprenörens arbete.

Snöröjning handlar om två saker: att få undan snön och att minska risken för halka. Jag är väldigt stolt och glad över att man hela tiden jobbar på längre stråk med sopsaltnings för att det ska vara bra för gående. I år är det faktiskt en längre sträcka som sopsaltas för gående än för cyklister, så det blir hela tiden bättre för dem som går i Stockholm.

Anförande nr 65

A n d e r s L i n d m a n (SD): Jag förstår att frågan är komplex, och jag har också läst alla förklaringar. Jag köper väldigt många av dessa förklaringar, och jag förstår också att man inte kan begära att det ska vara perfekt i staden på en gång precis efter ett stort snöfall. Men när det har gått flera dagar, kanske uppåt en vecka, och exempelvis hela körfältet har försvunnit på flera platser, det töar och fryser på – vad det än är som orsakar att det ligger runt nollan – och det blir isgator.

Gång på gång är det på samma sätt, och det står väldigt noggrant i de här avtalen att det absolut inte får bli spårbildning. Slask ska tas bort, snömodd ska tas bort. Detta står i avtalen. Jag har läst de här avtalen, och de är väldigt noggranna. Frågan kvarstår därför: Är Lars Strömngren nöjd med avtalsefterlevnaden?

Anförande nr 66

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Som jag sa tidigare är snöröjning en sådan fråga som i stort sett bara märks när man upplever att den inte funkar. Skulle snön försvinna omedelbart överallt i Stockholm är det ungefär det vi skulle lägga alla våra skattepengar på.

Det är också komplicerat, för när snön faller under natten kan man snöröja under natten. Men faller den under arbetsdagen är det extremt trångt. Man behöver kunna skotta upp vallar, och det är väldigt svårt att göra under tiden det är trafik. Det kommer alltså aldrig att vara perfekt överallt. Sida 68 (130)

Vi har en beredskap som påbörjas den 15 oktober varje år, även om man är beredd på att snö kan komma tidigare än så. Vi går igenom tillsammans med entreprenören, vi har ett startmöte och man diskuterar vilka lärdomar man kan dra från tidigare år. I år har vi som sagt fler kontroller av att avtalen följs än vad vi har haft tidigare.

Anförande nr 67

A n d e r s L i n d m a n (SD): Jag förstår absolut att det inte går att ha en perfekt snöröjning. Det är inte heller det jag pratar om, utan jag pratar exempelvis om busskörvägarna på Birger Jarlsgatan, som var en enda stor snövall under en vecka. Det är ett busskörväg! Alla borde väl tycka att entreprenören inte har lyckats i sitt uppdrag när en bussfil är en snövall.

Enligt min mening följs de här avtalen inte tillräckligt bra, och därför har vi lagt ett förslag i trafikinämnden om att införa snöröjningsinspektörer för att få bättre kontroll över detta, helt enkelt.

Men som jag förstår det är Strömgren nöjd med avtalen och de åtgärder som de här entreprenörerna levererar, så det behövs inga snöröjningsinspektörer.

Anförande nr 68

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Som jag sa tidigare kan man aldrig vara riktigt nöjd med snöröjningen, eftersom det bara är när det inte funkar eller inte går tillräckligt snabbt som man märker det. Avtalen är styrda utifrån ett visst antal startkriterier, och vi följer upp och kontrollerar så att entreprenörerna följer de avtal som finns.

När det gäller exemplet med busstrafiken på Birger Jarlsgatan har vi sedan en tid tillbaka beslutat om ett antal trimningsåtgärder för att underlätta framkomligheten för buss. Utan att veta exakt var på Birger Jarlsgatan som det här har skett skulle jag tro att det har att göra med att det är för trångt. Det står parkerade bilar längs gatan, så det finns ingen annanstans att få undan snön. Man behöver liksom skjuta den som en vall mot bilarna. Alternativet är att köra ut snön utanför staden i lastbilar. Det är dock en omfattande process som kostar mycket pengar, så man har nog försökt att skapa en vall men uppenbarligen inte lyckats tillräckligt bra. Jag tar med mig det till trafikkontoret!

Anförande nr 69

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande, fullmäktige! Renoveringen av Norra Danviksbron är ett projekt som genomförs i samverkan mellan Stockholms stad och Region Stockholm eftersom det är en broanläggning som vi äger tillsammans. Eftersom vi äger hälften var fördelar vi också investeringsutgifterna på samma sätt. Anledningen till att projektet är viktigt är att vi vill säkerställa en driftssäker anläggning för den framtida trafikeringen, som kommer att bestå av Saltsjöbanan när den återigen efter ett ganska långt trafikavbrott kommer att dras in till Slussen.

Det är också en speciell bro. Den är i någon mening unik i sitt slag eftersom den konstruktion och det utseende som den har är av kulturhistoriskt stort värde. Det var inte möjligt att renovera bron, men man säkerställer i stället att man bevarar dess kulturhistoriska värden eftersom man skapar en bro som ser ut som den gamla och som på det sättet fortsätter att ha de kulturhistoriska värdena.

Som vi vet gör vi ganska mycket tillsammans med regionen, så vi är vana vid det. Vi vet också att det är viktigt att vi har ett genomförandeavtal där det tydligt framgår vem som har ansvar för vad, hur de ekonomiska åtagandena ser ut och vem som kommer att vara själva projektorganisationen för renoveringsarbetet.

Under framtagandet av bygghandling har man gjort en ny kalkyl. Som vi alla vet innebär det också en ganska betydande kostnadsökning. Det är olyckligt, men det beror på ett antal olika faktorer. Marknaden har förändrats. Post pandemi, krig i Ukraina och annat gör att marknaden ser annorlunda ut. Råvaror kostar mer i dag än de gjorde för några år sedan. Vi har också utifrån andra exempel blivit mer konservativa och försiktiga när vi räknar på risk i projekt för att ta höjd för saker. Det är naturligt att man när arbetet med ett projekt fortlöper får större kunskap om projektets komplexitet och vad som eventuellt kan innebära en risk. Det har nu skett när man har gått vidare och konstaterat att vi behöver ha en riskbuffert.

Detta är ett nytt arbetssätt, som vi nu systematiskt tillämpar på våra projekt. Det innebär också att vi har en större buffert och att det inte behöver bli så här dyrt men att vi åtminstone inte behöver bli överraskade över fördyringar i den utsträckning vi kanske har blivit förr om åren. Projektet har dock ingen förändrad omfattning, utan det är samma projekt som genomförs – med fördyringar på grund av marknaden eller ökad kunskap om komplexiteten.

En faktor som är kostnadsdrivande är just de kulturhistoriska värdena och att man kommer att ersätta bron med en bro som har samma utseende som den gamla. Vi har diskuterat om man skulle kunna omvärdera detta och kanske inte ta lika stor kulturhistorisk hänsyn. På ett sätt vore det tråkigt att inte göra det, för det är viktigt att vi har respekt för kulturhistoriska värden. Det skulle dessutom kunna leda till ytterligare förseningar och i och med det eventuella ytterligare fördyringar kopplade till marknadsläget. Länsstyrelsen har godkänt utformningen som den ser ut nu, och det är inte helt säkert att de skulle göra det om vi förändrade bronns utseende.

Bron är en viktig infrastrukturanläggning. Den är viktig för att sydostsektorn ska vara väl förbunden med resten av staden. Man kan se framför sig att behovet av

kollektivtrafik i den här delen av staden kommer att öka. Därför är det här ett prioriterat projekt, och därför är jag glad att det kommer att genomföras. Sida 70 (130)

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 70

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! I och med att borgarrådet själv tog upp just fördyringarna tänkte jag bara gå upp och resonera kring detta. Vi ser med oro på detta från Moderaternas håll, och jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen kopplat till detta.

Det är viktigt att man stärker arbetet med kostnadskontrollen och letar kostnadsbesparande åtgärder. Det är glädjande att höra om det man resonerar om kring ett nytt arbetssätt med riskbuffert och så vidare. Men ett medskick från exempelvis fastighetssidan är väl också att om projektet växer i omfattning när det är igång – precis som borgarrådet är inne på – är detta något man ska undvika. Något som har hjälpt fastighetssidan att komma igång med detta är beslutsgrindar, där man ser till att beslut som man inser kommer att bli fördyrande eller innebära en försening lyfts upp till nästa beslutsnivå. På så vis kan man undvika att ett projekt växer för mycket i omfattning.

Anförande nr 71

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Precis som jag sa förut är det oroväckande när saker blir dyrare. Precis som Dennis säger är det när man kommer längre in i ett projekt som man blir medveten om komplexiteten. Det finns en tydlig signal till trafikkontoret att tänka på ekonomin. Det finns en tydlig signal från hela staden om att vi behöver bli bättre på att säkerställa att projekt inte blir dyrare. Det finns också ett systematiskt arbete med riskbuffert som pågår. Det är någonting vi jobbar med, och det är bra att vi har en samsyn på detta från höger till vänster i den här salen.

Anförande nr 72

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tänker inte gå in i ärendet i sak, utan jag kan bara konstatera att det här verkar bli fördyringarnas kväll. Jag återkommer dock i senare debatter om fördyringar i miljardklassen, men jag vill ändå passa på att yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 73

D e s t i n y Z a n d i L i n d g r e n (KD): Herr ordförande! Ekonomi kommer från de grekiska orden oikos och nomos och betyder hushållning. Med det menas planering av resurser för att hålla dem inom önskade gränser. Det är någonting som de rödgröna i Stadshuset har lite svårt med.

Vi ser reallönesänkningar i kombination med kraftigt stigande räntekostnader. Maten är dyrare, och drivmedels- och elpriser skenar. Stockholmarna har de senaste åren genomgått ett ekonomiskt stålbad. Folk vänder på varenda krona. Man tänker efter innan man blippar kortet, man ser över sina utgifter och man skär ned på det som kan skäras ned på. Precis samma sunda förnuft behöver prägla stadens hushållning och ekonomi, och det gör det inte nu. Renoveringen av Norra Danviksbron håller inte budget och behöver revideras. Men i stället för att utöka investeringsramen föreslår vi

att projektet i möjligaste mån ser över omfattningen av åtgärderna. Det bör man göra i stället för att ändra på plånbokens ramar. Sida 71 (130)

Jag yrkar därför bifall till KD:s reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 74

Sara Svansson (L): Jag vill börja med att säga att renoveringen av Norra Danviksbron är väldigt angelägen av flera skäl. Utan renoveringen riskerar vi att i framtiden få problem med framför allt Saltsjöbanan. Därmed riskerar också utvecklingen i hela sydöstra Stockholm att försämrats.

Med det sagt: Nu har flera varit uppe och pratat om ekonomin, och det är väl den som är det tråkiga här. Jag tror att det finns en bred samsyn kring att vi har haft och har många projekt som har fördröjats under senare år. Vi kan se att det är våra processer för hur vi tar fram investeringskalkylerna eller de tidiga handlingarna som inte har varit tillräckligt bra. Borgarrådet gav en del förklaringar kopplat till detta projekt, och det allra viktigaste är att allting inte kan förklaras av inflation. Om det skulle vara så vore det lite mer svårpåverkbart från vår sida.

Jag yrkar bifall till den gemensamma reservation som Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet har lagt i kommunstyrelsen om att förstärka arbetet med kostnadskontroll i projektet och faktiskt se om man kan hitta minskade kostnadsökningar eller andra besparingar.

Anförande nr 75

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Min vision för Stockholm är att Stockholm ska vara en grön, levande och barnvänlig stad. Det ska vara en stad som skapar goda förutsättningar för att leva bra och värdiga liv och som har ett transportsystem som möjliggör goda transporter för dem som bor här. Staden ska också kunna växa på ett hållbart sätt så att fler får chansen att flytta hit och njuta av de fördelar som det har att bo i en stad.

Det finns fyra principer, kan man säga, för att åstadkomma en stad som kan växa på ett hållbart sätt. Det är attraktiv kollektivtrafik, att bygga på ett sätt som gör det enkelt att välja gång och cykel och att jobba med bilbegränsning i någon mening. Det går inte att bara lägga till en fil eller utöka antalet parkeringar om man samtidigt vill vara en klassisk stad med en tät stadsstruktur. LA funkar inte. Den sista frågan handlar om att skapa en tät och kompakt stad. Vissa av de här sakerna kan man bara göra när man bygger nytt, men andra behöver vi kunna göra i det befintliga bostadsbeståndet eller i den befintliga stadsstrukturen och stadsväven.

Vi pratar alltså om kvarteren mellan Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan, mellan Birger Jarlsgatan och Norrlandsgatan. Dem ska man se över och renovera i ärendet. Man ska uppgradera de ytor som finns där för gångtrafikanter. Det man föreslår är att gatorna i stället för att de ser ut som i dag, med väldigt smala trottoarer och en miljö som inte är särskilt tillgänglig för vare sig barn eller funktionsnedsatta, ska bli till en yta för gående som är i ett plan. Så kan rullatorer och rullstolar enkelt komma fram, och ytan ska i sin gestaltning visa att gående får ta för sig. Här ska de känna sig prioriterade.

Man kommer också att installera säkerhetspollare. Det handlar som ni förstår om att öka säkerheten i ett område där väldigt många går. Det är några år sedan nu, men vi vill inte behöva vara med om någon antagonistisk attack som särskilt siktar in sig på gående. Eftersom det går stora mängder människor på de här gatorna är det viktigt att vi jobbar med de möjligheter vi har att i och med säkerhetspollarna förhindra den typen av attacker.

Vi vill också jobba med värmeslingor för att både sänka kostnaden för snöröjning, minska risken för halkolyckor och, som var uppe här tidigare under frågestunden, förhindra att snövallar skapas. Med värmen får man i stället bort snön från platsen.

Vi har tidigare i dag pratat om kostnadsökningar. På något sätt kan man närma sig det genom att försöka hålla nere kostnaden för projekten. Men ytterligare ett sätt man kan närma sig detta på är att försöka dela på kostnader. I det förra beslutsärendet hade vi en situation där vi tillsammans med regionen delar på kostnaderna. I detta projekt har trafikkontoret i en process av förhandling lyckats få fastighetsägarna i området att bidra med en inte alldeles oansenlig summa, som beräknas uppgå till 38 miljoner.

Det har skett fördyringar även i detta projekt sedan man började titta på det. Det är, som vi tidigare har pratat om, problematiskt. Det beror delvis på inflation, delvis på kriget i Ukraina, delvis på osäkerheter som man inte har hanterat tillräckligt i

planeringsfasen men där vi nu har ett bättre och mer systematiskt sätt att närma oss Sida 73 (130) detta.

Som jag sa i början vill jag att Stockholm ska vara en grön, levande och barnvänlig stad. Det ska vara en grön promenadstad där det är enkelt att ta sig fram till fots med barnvagn eller rullator. Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan är populära gångstråk som vi nu vill höja kvaliteten på.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 76

Borgarrådet W e d i n (M): Ordförande! Tack för detta ärende, som man i grunden inte kan säga så mycket emot! Det är rimligt att kolla var man kan bredda exempelvis gator för gångstråk så att det blir enklare att promenera i Stockholm. Det är värt att nämna att det här är dyrt, precis som borgarrådet var inne på. Det kanske är alltför dyrt kopplat till att vi har många andra prioriterade åtgärder som måste genomföras, som kan innebära bättre rörlighet för stockholmarna.

Apropå det yrkar jag bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen. Det är av stor vikt att investeringskalkylen innehåller marginaler och att sådant här inte upprepas.

Det jag är inne på är att det just när det kommer till det här området är anmärkningsvärt att det finns en miljözon i området. Du refererar själv till det ärendet. Där försämrar du bilarnas framkomlighet samtidigt som du här investerar mycket i gångstråken. Varför ser du inte till rörligheten för alla trafikslag? Varför kan man inte samsas bättre om ytan i stället för att trycka ut biltrafik till exempelvis Hamngatan?

Anförande nr 77

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Det här är ett område med väldigt många gående. Som det har varit gestaltat tidigare har det varit väldigt smala trottoarer; de har varit en och en halv meter på sina håll. Området ligger längs Birger Jarlsgatan, på ett ställe där vi har ganska dålig beredskap för stora dagvattenmängder, så det blir lätt översvämningar om det regnar mycket. Under den tid man har jobbat med projektet har man ändå planerat för detta. I dialog med SVOA och andra ledningsläggande bolag, företag och organisationer har man fått reda på att det finns en del arbete där som de gärna vill göra. Det passar alltså bra att göra detta och förbättra för gående i området när man samtidigt gör om ledningarna och rören.

Anförande nr 78

A n d e r s L i n d m a n (SD): Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Vad gäller ärendet är vi i grunden positiva till alla åtgärder. Det är jättebra åtgärder. Det vi vänder oss emot är de stora kostnaderna. Vi tycker också att man borde ha gjort en bättre kostnads- och nyttoanalys och kanske tittat lite mer på alternativkostnaderna. Vad skulle vi kunna få för pengarna i stället? Vi är på väg in i ekonomiskt kärvare tider, och det råder osäkerhet. Vi tycker att man ska pausa projektet tills vidare och i stället fokusera på kärnverksamheten, som skolan och äldreomsorgen. Det är vår ingång i ärendet.

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det här är i grunden ett väldigt bra projekt. Det är ett upplägg tillsammans med fastighetsägarna – någonting som vi ser väldigt positivt på. Det finns en stor potential att göra fler sådana här insatser för att bidra till en bättre och trevligare stadsmiljö med mer inbjudande gator där också vi människor får ta större plats.

Trots att detta är bra är vi inne i fördyringstider. Jag måste därför ändå yrka på vår reservation i kommunstyrelsen, men jag vill inte förlänga debatten mer än så.

Anförande nr 80

U l f W a l t h e r (S): Det blir mycket diskussion kring ekonomi och fördyringar i kväll. Här har trafikborgarrådet redan berättat om att trafikkontoret sedan nio månader tillbaka har ett lite nytt angreppssätt med bättre buffertar i sina kalkyler. Vi vet också att man har börjat sekretessbelägga handlingar så att inte entreprenörerna och anbudsgivarna anpassar sina anbud efter budgeten. Kanske kommer detta att göra skillnad. Jag håller med trafikborgarrådet om att vi välkomnar oppositionens noggranna granskning av kostnadsökningar och att man håller budget framöver.

Just det här ärendet bygger på samfinansiering, där näringslivet är med och betalar. Jag tror att det utan samfinansieringen skulle vara svårt att lägga så här mycket pengar, 80 miljoner kronor, på dessa gator. Jag vill problematisera detta lite vidare, för samtidigt som jag är tacksam till de fastighetsägare som är med och betalar runt 38 miljoner ska samhället alltså investera över 40 miljoner kronor på de här gatorna. Det är viktigt för mig att det inte bara är de med pengar som har möjlighet att köpa sig före i kön. För 40 miljoner kronor hade vi kunnat rusta upp accessen till Järvafältet, Tensta torg eller Rågsveds torg eller alla tre tillsammans. Men på de platserna har inte näringsidkarna råd att bidra till investeringen på samma sätt som de som finns intill Biblioteksgatan kan. Men behoven finns även där, utanför tullarna.

Det som fick oss socialdemokrater att acceptera ärendet är, utöver denna rejäla samfinansiering, att vissa va-arbeten behöver utföras och att väldigt många människor rör sig i området och kan dra nytta av förändringen. Mer tillgänglighet åt folket – det tycker vi är härligt! Sammantaget blir projektet därmed motiverat och ska bifallas.

Anförande nr 81

S a r a S v a n s t r ö m (L): Även Liberalerna välkomnar detta projekt. Det som är särskilt glädjande är att vi får ökad tillgänglighet i delar av centrala Stockholm där det bitvis kan vara svårt att röra sig som gående.

Vi har diskuterat att detta är ett samfinansieringsprojekt, och även detta välkomnar Liberalerna. Att kunna få fastighetsägare eller olika aktörer att bidra och vara en del av att utveckla olika delar av Stockholm är bara positivt.

Nu låter jag som en papegoja och likadan som mina föregångare i talarstolen: Dessvärre har detta fått kostnadsökningar med hela 89 procent. Det är problematiskt. Nu har borgarrådet varit uppe och redogjort lite för detta, och i och med förändrade arbetsformer ska vi förhoppningsvis inte få denna typ av ärenden lika ofta framgent.

Jag vill ändå yrka bifall till Liberalernas reservation i kommunstyrelsen gällande kostnadsökningarna. Sida 75 (130)

Anförande nr 82

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Ordförande! I stadens framkomlighetsstrategi finns fyra planeringsinriktningar: kapacitet, det vill säga att gångtrafiken bland annat ges mer utrymme, framkomlighet, attraktivitet och hållbarhet. I detta ärende om ökad tillgänglighet och trygghet på gågatorna på Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan har vi ett projekt som stämmer väldigt bra med strategins fyra planeringsinriktningar. Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan mellan Norrlandsgatan och Birger Jarlsgatan har slitna ytor med sänkningar och avrinningsproblem. De smala trottoarerna är otillgängliga för personer med funktionsnedsättning, och det gör att de gående ofta trängs längs husväggarna. Trots reglering om gågata tar leveranstrafiken mycket utrymme i anspråk på gatorna.

I detta projekt görs de båda gatorna tillsammans med Biblioteksgatan om till en sammanhängande gågata utan nivåskillnader och kantstenar. Vi förbättrar framkomligheten för gångtrafiken, inklusive barnvagnar och rullatorer, bland annat genom markvärmeslingorna som underlättar snöröjningen. Vi stärker också tryggheten genom säkerhetspollare, som bland annat skyddar mot fordonsburna terroristattentat. Vi gör området mer attraktivt.

Ordförande! I min röda och arga ungdom minns jag att jag en gång gick i ett förstamajtag med ett plakat där det stod: Låt de rika företagen betala! Och i detta ärende är det faktiskt så, och dessutom av fri vilja. Fastighetsägarna i området är alltså med och finansierar projektet.

Ordförande! I den gröna promenadstaden är det enkelt att ta sig fram. Jag yrkar därför bifall till att vi godkänner kostnaderna för att genomföra projektet Mäster Samuelsgatan och Jakobsbergsgatan.

Anförande nr 83

D e s t i n y Z a n d i L i n d g r e n (KD): Herr ordförande! Med detta ärende får Biblioteksgatan till sommaren 2026 sällskap av två nya piffiga systergator. Hör och häpna – KD välkomnar nya gågator samtidigt som MP inte stänger av dem för trafik och frakt! Plötsligt händer det!

Skämt åsido – de föreslagna åtgärderna kommer att ge området ett välförtjänt lyft och skapa ett säkrare gaturum. Samtidigt beklagar vi verkligen att det har blivit fördyringar och att kostnaderna har skjutit iväg rejält. Underlaget har helt enkelt varit för dåligt. Som en röd tråd är det alltså stora fördyringar även i detta projekt. Detta riskerar att skrämja bort privata aktörer från framtida samfinansieringsprojekt. Det vill vi inte gärna se. Vi behöver verkligen ta vara på den här typen av samarbeten.

Jag yrkar därför bifall till vår gemensamma reservation med Moderaterna och Liberalerna i kommunstyrelsen.

Anförande nr 84

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Även om ordförandens förhoppning om en kort debatt är god handlar detta om stadens absolut största investering i modern tid, så jag kommer ändå att ta några minuters talartid i anspråk.

Ärendet handlar om det rena vattnet – det vatten som alla stockholmare ska kunna lita på. Det är vårt vatten, som vi både ska kunna dricka och bada i. Stockholm ska mer än andra stå för gröna och blå värden. Tillgång till rent, inte förorenat vatten, är grunden för det. Det är detta vi säkrar med Stockholms framtida avloppsrening. Det här har alla partier varit överens om, och vi har alla här inne sett värdet av att säkra avloppsvattnet för att inte förorena det rena vattnet.

De som i dag föreslår att projektet ska avbrytas, pausas och återremitteras spelar ett högt spel. Det är ett spel som riskerar det rena vattnet. I dag har vi ett reviderat genomförandebeslut på bordet. Det är klart att ärendet borde ha tagits redan våren 2022, men det skedde inte. Kostnaderna för projektet har ökat. I en extern expertgranskning som Stadshus AB har låtit göra framgår det tydligt att kostnaderna och komplexiteten redan från början, när projektet beslutades 2013 med Sten Nordin och Iréne Svenonius i spetsen, underskattades kraftigt. Inte heller den kostnadskontroll som har gjorts därefter har varit tillräcklig. Det är uppenbart att stadens ledning 2022 borde ha gått fram med ett ärende till fullmäktige. Kostnaderna skulle komma att överskrida fullmäktiges beslut med mer än 15 procent, och inga reserver fanns kvar. Så var det redan då.

Trots detta valde den dåvarande moderata stadsledningen att inte lyfta ärendet till beslut. Det är uppenbart att man försökte mörka en jobbig fråga i valrörelsen. Priset för stockholmarna blev och blir högt när inga beslut om att göra tillräckliga insatser för att begränsa kostnadsutvecklingen fattades då.

I dag ser vi ett ärende där kalkylerna är hållbara, där höjd har tagits för ökade byggkostnader och inflation samt där det finns riktiga reserver. Detta är ett projekt som hade underskattade kostnader redan från början och som i och med en för dålig kostnadskontroll har blivit alldeles för dyrt. Efter valet har Stadshus AB inte bara granskat detta projekt, utan bolaget har också säkrat upp nya rutiner för att framöver kunna ha betydligt bättre kontroll på stora investeringsprojekt.

I dag föreslår oppositionen att projektet ska avbrytas eller pausas. Riskerna för det rena vattnet är uppenbara. Motiveringen är dock så udda att den behöver nämnas. Moderaterna kräver nu det som borde ha gjorts men aldrig gjordes. En oberoende granskning gjorde 2023 att styrelsen nu är enig om att göra ytterligare en oberoende granskning. Men varför gjordes inte granskningen tidigare? Varför lät man kostnaderna skena och reserverna ta slut? Och varför mörkade man kostnadsökningarna genom hela valrörelsen?

Moderaterna kräver vidare att kostnadsutvecklingen ska redovisas regelbundet. Det har styrelsen redan beslutat om som en del av den nya investeringsprocessen, och vd har tydliggjort att detta ska ske. Men varför gjordes det inte under det förra styret?

Listan kan göras längre. Kostnaderna för projektet har skenat under lång tid utan tillräckliga åtgärder. Sida 77 (130)

Nu skärper vi upp processen, beslutar om rimliga reserver och fattar de beslut som skulle ha fattats förra mandatperioden. Det är viktigt. Stockholmarna ska kunna lita både på rent vatten och på att staden är öppen och transparent när det gäller kostnaden.

Därmed, ordförande, yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 85

Borgarrådet Jönsson (L): Ordförande! Det kom som sagt en rapport under just valsommaren. Den visade i och för sig också en förskräckligt stor kostnadsökning, så jag vet inte riktigt hur mycket mörkande det var just inför valet. Sedan är det klart att den senaste kostnadsökningen är dramatisk jämfört med den som var sommaren 2022 och vad vi sedan fick reda på i december 2023.

Det finns dock en sak som jag undrar. Det är framför allt vi i oppositionen som har drivit på för att vi ska besluta i enighet om att ha en extern granskning. Från vår sida tycker vi att vi borde ha en extern granskare som följer projektet kontinuerligt. Kommer vi att se det nu? Kommer sådana initiativ att tas? Min upplevelse är inte att det är någonting som du har drivit, Karin Wanngård.

Anförande nr 86

Borgarrådet Wanngård (S): Ordförande, fullmäktige! Jag har respekt för att inte heller Liberalerna har haft den insyn som Stadsledningskontoret hade under förra mandatperioden. När vi började ställa frågor efter majoritetsskiftet blev det uppenbart att alla partier inte kände till detta. Det handlar om de rapporter som kom 2020 om en lägesreserv och att riskreserven var slut. Den lägesrapport som kom 2022 pekade på 11,8 miljarder, när det ett år senare blev uppenbart att det var ungefär 50 procent av kostnaden. Det är klart att det har mörkats.

Det är självklart att det än en gång ska göras en utredning, och nu ska det fram vem som har sagt vad, vilka mejl som har skickats och varför detta inte kom upp på styrelsens bord. Så här kan man inte styra en stor kommun. Ingen ska kunna mörka i framtiden.

Anförande nr 87

Borgarrådet Fellner (M): Som Jan var inne på godkände du, Karin Wanngård, i juni 2022 den lägesrapport som sa att notan landar på 11,8 miljarder. Det gjorde du utan att kräva ett nytt genomförandebeslut eller en extern granskning.

Jag undrar: När, Karin Wanngård, blev du medveten om att den lägesrapport och den kostnad som du godkände i juni 2022 inte stämde och att kostnaden var långt mycket högre? När blev du medveten om det?

Anförande nr 88

Borgarrådet Wanngård (S): Ordförande! Det gäller efter att vi har ställt frågorna. Det gäller efter att vi har fått revisorernas granskning. Den kunde du själv läsa i början av 2023. Revisorerna skrev då att det var hög risk för budgetöverskridande. När jag

fattade beslutet i juni 2022 litade jag på Stadsledningskontoret. Det skulle jag inte ha gjort. Jag visste inte att det här kunde politiseras så till den milda grad att ni gömmer 10 miljarder kronor i pågående valrörelse. Det är fruktansvärt! Och det är Moderaterna som står för det här – ingen skuld och skam över övriga partier. Ni gömde detta på Stadsledningskontoret. Det var det moderata styret som styrde Stadsledningskontoret, som nu när vi ställer frågorna erkänner att man visste redan då. Men ni skrev aldrig fram ärendet. Skäms!

Anförande nr 89

A n d e r s E d i n (SD): Herr ordförande! Större delen av va-systemet som byggdes under 50-, 60- och 70-talen börjar nu närma sig slutet på sin tekniska livslängd. Investeringarna är sedan länge avskrivna, och upprustningsbehoven har redan börjat påverka vattenförsörjningen negativt. En hög byggtakt och nya bostäder med krav på anslutning till va-infrastruktur har tvingat fram nya krav, vilket har medfört att reinvesteringar i det befintliga systemet har prioriterats ned i takt med den ökade befolkningstillväxten i staden.

Vi kan konstatera att eftersattheten i investeringar i landets va-system är en tickande bomb. Det finns i dag en rad hot mot vårt vatten- och avloppssystem. Det handlar om gamla, slitna och läckande ledningar, åldrande vatten- och reningsverk, organiskt material och läkemedelsrester som reningsverken har svårt att rena. Tillgången till rent vatten är avgörande för människans hälsa och överlevnad liksom för ekosystemet och samhället som helhet. Det är av största vikt för oss alla att vi investerar i vår va-infrastruktur. Men allting har också ett pris, och frågan är hur höga kostnaderna egentligen kan bli för den här typen av projekt.

För att minimera risken för ökade kostnader i kommunala byggprojekt är det viktigt med en noggrann projektplanering och riskhantering från början. Det krävs tydliga och realistiska avtal samt en genomgripande riskbedömning som kan hjälpa till att förhindra eller mildra de potentiella orsakerna till de ökade kostnaderna. Allt detta saknas såklart i detta ärende. Därför behövs en extern genomlysning av vad kostnadsökningarna beror på samt hur framtida kostnadsökningar i projektet ska förhindras. Någon form av ansvarsfördelning skulle inte heller skada för detta enorma slöseri med våra gemensamma medel.

Sverigedemokraterna yrkar bifall till Moderaternas och de övriga oppositionspartiernas reservation i kommunstyrelsen. Vi står även bakom en återremiss.

Anförande nr 90

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Vad är det med infrastrukturprojekt i Stockholm? Trots att Stockholmsregionen har ett skriande behov av ny infrastruktur tampas samtliga större projekt med problem som alltmer för tankarna till bananrepubliker än till Skandinavien huvudstad. Det innebär enorma fördyringar men också försämringar och i princip aldrig något ansvarsutkrävande, trots att projekten havererar fullständigt.

Vi såg det i Slussen, där man får vänta ytterligare i två år på att byggplanket ska försvinna. Enbart notan för bussterminalen vid Katarinaberget har ökat med 5 miljarder. Trots att S och MP styr såväl i Stockholms stad som i Region Stockholm

lyckades man inte heller komma överens om den gång- och cykelbro som ska gå över Söderström. Det blir nödlösningar för stockholmarna. Vi får en betydligt sämre bro, och vi konstaterar att den är bristfällig redan innan den har börjat byggas. Sida 79 (130)

Vi ser det nu i Stockholm Vatten och Avfall. Avloppshanteringen är givetvis en oerhört viktig fråga i en storstad som Stockholm. Det bara måste fungera, och i takt med att staden växer är avloppssystemet väldigt viktigt. Det behöver utökas och moderniseras. Stockholms framtida avloppsrening är ett av våra allra viktigaste miljöprojekt. Det är avgörande att Stockholm har en va-infrastruktur som inte bara levererar rent dricksvatten i världsklass utan också bidrar till en mer miljövänlig stad och stärker vår krisberedskap. Det möjliggör att mer vatten kan renas med bättre resultat innan det släpps ut i Östersjön samtidigt som behovet av bräddning ut i Mälaren eller andra vattendrag kan minskas kraftigt. Tack vare det nya reningssystemet kan Stockholm därmed ta höjd för en växande befolkning och högre miljökrav.

Det nya avloppssystemet har alltså gått från en startnota på ca 6 miljarder till över 22 miljarder. Dessutom är det tio år försenat. Fördyringar i denna storlek på så kort tid saknar motstycke i stadens historia. Det här riskerar att få enorma konsekvenser för skattebetalarna och för stockholmarna som använder toaletterna men också för vår miljö. Till råga på allt har informationen till oss i oppositionen varit minst sagt knapphändig. Det är också oacceptabelt att bolagets ledning inte har informerat om kostnadsökningarna och tidigare presenterat ett förslag till ett reviderat genomförandebeslut. Vi står bakom den externa oberoende granskningen, för det finns risk för att det fortsatt kommer att finnas problem i bolaget och i projektet. För att vi ska kunna åtgärda det på bästa sätt behöver vi en extern oberoende granskare.

För att reda upp i Stockholms framtida avloppsrening är det viktigt att vi gör de här insatserna både för stockholmarna och för miljön. Därför yrkar jag på återremiss, och i övrigt hänvisar jag till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 91

Borgarrådet Lindblom (V): Hej Jonas! Jag håller givetvis med om mycket av det du säger vad gäller problemen med projektstyrning i den här staden. Det är därför vi gör om den i grunden. Men i ett sådant här projekt kan man ändå inte komma ifrån hur viktigt det är med de tidigare skedena och planeringen av de första genomförandebesluten. Jag vill bara höra hur du tänker, för när projektet klubbades igenom i kommunfullmäktige i maj 2014 var Per Ankersjö, centerpartist, föredragande borgarråd tillsammans med Sten Nordin. Det fanns också en centerpartist i styrelsen just då.

Apropå historiska skeenden hade man då klubbat igenom en process där man hade ett utredningsbeslut, ett inriktningsbeslut och sedan ett genomförandebeslut under ett och samma kalenderår. Och då pratar vi alltså om en teknik som skulle testas och som inte hade testats någon annanstans i världen.

Kan du vara självkritisk eller åtminstone se lite till dina företrädare och tänka att man nog hade lite, lite för bråttom när man trodde att detta stora projekt skulle kunna genomföras på mindre än sex år till den låga kostnad som man presenterade för fullmäktige då?

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Tack för frågan, Clara! Jag tror att vi är många i den här salen som måste fundera på hur vi har dragit igång projekt i den här staden. Jag förstår att Clara vill lysa med ficklampan åt ett annat håll än på sina egna brister i den här hanteringen, och jag förstår också att hon vill få det att framstå som att ni nu rensar upp i det här och har nya arbetssätt på plats.

Jag hoppas verkligen, för stockholmarnas skull, att vi är på den platsen och att vi inte kommer att se sådana här miljardöverdragningar i framtiden. Självklart ska man vara insiktsfull och ta sig en funderare på hur snabbt man ska dra igång sådana här enormt stora projekt. Det är viktigt att vi är det i framtiden så att vi inte sätter oss med sådana här gökungar framöver. Jag tror att vi behöver bättre utredningar, och vi behöver göra kalkyler som vi vet håller. Vi behöver också ha risk inräknat i våra kalkyler. Vi ska inte snabba fram projekt utan fullständig information.

Anförande nr 93

A r o n M o d i g (KD): Ordförande! Från Kristdemokraternas sida yrkar vi på återremiss av ärendet. Vi hänvisar också till vår reservation. Jag skulle dock också vilja ge några kommentarer till varför vi agerar på det här sättet.

För det första är det så enkelt som att vi inte tycker att det känns bekvämt att fatta beslut i ett så här enormt stort ärende på ett enskilt kommunfullmäktigesammanträde. Det är enorma belopp det handlar om. Informationen har varit minst sagt bristfällig. Det underlag som ska läggas till grund för beslutet känns tunt. Det enda vi tycker att vi kan göra är att yrka på återremiss av ärendet.

För det andra tror jag verkligen inte på pajkastning mellan de olika politiska sidorna i den här typen av ärenden, delvis för att jag inte tror att det går. Vi har bytt majoritet tre gånger sedan genomförandebeslutet ursprungligen fattades. Vi är överens om projektet som sådant, och det kommer att vara omöjligt att reda ut vilken ledning som bör hållas ansvarig för vilken budgetöverträdelse. Men framför allt skymmer pajkastningen det som måste vara det allra viktigaste i ärendet, nämligen hur vi säkerställer att detta inte kan hända igen i något projekt. Hur gör vi det omöjligt? Vilka strukturer behöver sättas upp ytterligare? Vilken ytterligare rapportering krävs? Behövs det ett särskilt forum där de största investeringsprojekten, oaktat område, löpande återrapporteras till stadens ledning, både till majoriteten och till oppositionen? Var behöver kompetens stärkas upp i stadens organisation?

Jag tror också att det är viktigt att vi nu skapar en bättre transparens kring hur vaavgiften förväntas utvecklas framöver och att det tas med i arbetet. Vi behöver så snart som möjligt börja ge prognoser till stadens invånare om vartåt det barkar kostnadsmässigt.

Från Kristdemokraternas sida yrkar vi på återremiss, och jag hänvisar i övrigt till vår reservation.

Anförande nr 94

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Du säger mycket klokt, Aron. Sedan är det väl inte jättekonstigt att man går igång lite på era skrivningar i förslaget till beslut, som vi till exempel kunde läsa i koncernstyrelsen. Det är uttryck och påståenden som jag tycker

är bland det mest arroganta och oförskämda jag har läst i den här staden. Om man på riktigt menar allvar med att ta gemensamt ansvar måste alla parter just se till sig själva och fråga sig vad man kunde ha gjort annorlunda. Jag ser faktiskt inte den tonaliteten. Det gäller inte minst oppositionsledaren, där den lyser med sin frånvaro. Sida 81 (130)

Jag håller dock med dig om mycket av det du säger, och det är därför vi nu sätter upp nya investeringsstrukturer. Vi har, som du hörde på koncernstyrelsen, rutiner för hur vi ska granska stora projekt innan de går upp till beslut. Det handlar om löpande redovisning till koncernstyrelsen just för att vi ska få större insyn. Och ja, vi måste bemanna upp. Vi måste ha egna specialister, och vi måste ha större egen kompetens i den här typen av stora projekt.

Anförande nr 95

A r o n M o d i g (KD): Tack, Clara Lindblom, för frågan eller vad det ska tolkas som! Jag har inget att tillägga utöver det som var mitt anförande.

Anförande nr 96

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Varje år blir vi allt fler människor i Stockholm, som ska duscha, besöka toaletten, tvätta och göra andra aktiviteter som orsakar avloppsvatten. Men avloppsreningen i Stockholm är inte byggd för att klara denna befolkningsökning. Därför är det helt nödvändigt att vi bygger ut kapaciteten.

Med detta projekt minskar vi risken för bräddningar, det vill säga att vi släpper ut avloppsvatten rätt ut i Mälaren, där vi badar och hämtar vårt dricksvatten. Vi minskar översvänningsriskerna, vilket är helt nödvändigt med tanke på klimatförändringarna. Vi får en mycket bättre reningsteknik, det vill säga att vi kommer att släppa ut renare vatten i Östersjön.

Det vi hela tiden behöver ha med oss i grunden är alltså att SFA-projektet är ett avgörande projekt för att Stockholm ska fungera även i framtiden. När projektet planerades 2013 skedde dock stora misstag. Beslutet hastades igenom alldeles för snabbt. Kostnaderna underskattades gravt. Man hade inte koll på i vilket dåligt skick anläggningarna var. Man felbedömde tiden för att få miljötillstånd. Man missbedömde hur mycket plats som behövdes i Henriksdalsberget och behövde spränga ut ett helt nytt våningsplan som inte var planerat. Man underskattade komplexiteten i att genomföra projektet samtidigt som Henriksdalsverket var igång. Det var alltså ett undermåligt planerat projekt, och så ska staden aldrig mer jobba. Utöver detta har vi numera ett kraftigt höjt kostnadsläge i världen, vilket förstås också slår mot SFA-projektet. Bara räntekostnaden uppgår nu till 1 miljard.

När det kom indikationer förra våren på att kostnaderna hela tiden har varit feluppskattade tillsatte Stockholms Stadshus AB en extern granskning för att säkerställa att vi till sist får fram en korrekt kostnadsbedömning. Därutöver skärpte vi stadens investeringsanvisningar så att stora infrastrukturprojekt inte längre får köra igång utan en extern granskning av planeringen. Vi gör också en genomlysning av andra betydande projekt inom Stockholm Vatten och Avfall, och inte bara SFA-projektet. Vi har skärpt uppföljningen överlag för stora investeringar i staden. SFA är ett helt avgörande projekt för Stockholm. Men alldeles självklart ska vi i politiken ha korrekta siffror på bordet.

Anförande nr 97

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Hej Åsa! Jag var inte säker på att jag skulle begära någon replik, men jag gör det eftersom du delvis var lite inne på det här själv. Jag har egentligen samma fråga till dig som jag hade till Karin Wanngård: När blev du medveten om att den enorma kostnadskatastrof som nu är ett faktum stod för dörren? När visste du att de där 11,8 miljarderna som alla partier i den här församlingen kvitterade och godkände i juni 2022 inte stämde? Jag tror att du talade om våren 2023. Jag undrar om du kan vara mer specifik.

Framför allt undrar jag också: Vilka andra i den styrande majoriteten tror du var medvetna om detta våren 2023?

Anförande nr 98

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag skulle säga att det var någonstans runt februari mars. Det var någon gång i början av året. Jag vet inte exakt tidpunkt, men det var förra våren. Då fick vi de här indikationerna.

Det jag tycker är så viktigt när det gäller att vi till slut fick indikationerna på att kostnaden inte stämmer är att den externa granskningen då sattes igång. Den är otroligt viktig, för det får inte bli så en gång till att vi får fram kostnadsunderlag till oss i politiken som inte stämmer. Det är helt oacceptabelt. Därför är den granskning som har gjorts så viktig, för jag känner en mycket större tilltro till det underlag vi har på bordet nu, som visar mycket av de kostnader som förstås har funnits där redan från början, 2013. Men de fanns inte i våra papper.

Vilka fler detta gäller får andra svara på, men för mig är det allra viktigaste hur vi agerade i den situationen och att vi tog ansvar.

Anförande nr 99

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Glöm kaoset med Nya Karolinska! Glöm fördyringarna med Slussen! Båda dessa olycksbarn har nu mött sin överman i både kostnadsunderlag och havererade tidplaner. Så skrev Svenska Dagbladet om det vi nu ska behandla.

Notan för Stockholms framtida avlopp är inte bara större än den för Nya Karolinska, som trots allt gav ett sjukhus i världsklass, eller den för Slussen, inklusive det bussgarage som vi pratar om. Det som verkligen sticker ut här är att den bedömda kostnaden har ökat med 10,7 miljarder, nästan fördubblats, på ett och ett halvt år. Det är lika mycket som kostnaden för Sveriges fram till i dag, skulle jag vilja påstå, största infrastrukturhaveri, nämligen tunneln genom Hallandsåsen. Den kostade 10,8 miljarder. Totalt landar notan på 23 miljarder.

Jag tycker att det finns ett antal frågor som vi är skyldiga att ha svar på till stockholmarna innan vi godkänner fördyringen. Två av dem hade jag tänkt ha längre resonemang om, men skit i det nu – lägg det åt sidan! Det ena är givetvis vad slutnotan blir. Jag tror att det är väldigt få här inne som kan svara på det i dag. Det andra är: Vad beror fördyringarna på? Jag tror att det är väldigt få här inne som kan svara även när det gäller detta. Men framför allt handlar det om hur ni har hanterat den här katastrofen under de ett och ett halvt år ni har styrt.

Den 23 november fattade vi här inne beslut om budgeten. SFA nämns *en* gång i budgeten. Det finns inte ett ord om den här katastrofen och att den var i antågande – detta trots att ni visste att det vi röstade om inte stämde. Fem dagar senare presenterade ni det beslut som vi nu ska fatta. Faktum är att ni redan i februari mars, som vi hörde, visste om att detta var på väg att haverera. Då lät ni en extern konsult granska projektet, men inte en enda gång lyfte ni det i styrelsen, vare sig i Stockholm Vatten och Avlopp eller i moderbolaget Stockholms Stadshus AB. Inte i ett enda protokoll kan vi hitta en enda diskussion om kostnadsökningen eller vad man kan göra åt den. Det är först nu, när ni skriver att det i praktiken är för sent att göra någonting åt det här, som ni tar upp det i styrelsen.

I SVOA:s styrelse blev det nästan parodiskt. Först fattade man beslut om det nya genomförandebeslutet, den nya budgeten, och på sammanträdet därefter fick man ta del av den externa granskningen, som Åsa så riktigt hänvisar till som viktig. Det är helt orimligt. Det kanske rentav är olagligt, för inte bara bolagsordningen utan även aktiebolagslagen är tydlig med att ordförande och vd har ett ansvar för att informera styrelsen om det de vet och att leda arbetet. Hade det här hänt i vilket vanligt aktiebolag som helst skulle vd ha fått sparken och ordförande hade smugit iväg med svansen mellan benen. Någon skulle kunna påstå att det är precis vad som har hänt i SVOA nu när vi i dag får veta att ordföranden begär entledigande.

Men i min värld utkräver man ansvar uppifrån och ned. Det är därför, Karin, jag undrar över det som du inte svarade på: När var du medveten om att kostnadsökningen var så stor? Och varför tog du inte ditt ansvar och såg till att resten av styrelsen också visste att detta inte stämde?

Med anledning av detta yrkar jag på precis den återremiss som jag tycker att stockholmarna förtjänar för att få svar på dessa frågor.

Anförande nr 100

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Vårt finansborgarråd har tagit ansvar eftersom hon tog tag i frågan och såg till att det tillsattes en extern utvärdering för att vi skulle få fram korrekta siffror. Det är precis det jag pratade om tidigare. Jag skulle vilja fråga: Har du läst den externa utvärderingen? Där har vi våra svar på vad fördyringarna beror på.

Jag vill tydligt säga en sak apropå något jag har hört här flera gånger nu och som jag känner en frustration över: Det är inte så att det har ökat med 10 miljarder på ett och ett halvt år. Det stora problemet i projektet är att det var så dåligt planerat från första början. Jag tog upp ett exempel på det: Vi sprängde ut ett helt nytt våningsplan ur berget som inte ens fanns med i den ursprungliga planen. Det är ganska dyrt. Riskreserven var borta redan 2020. Det finns en massa kostnader i projektet som inte har varit uppe på bordet. De är på bordet nu. Fördyringarna har inte skett på ett och ett halvt år. Det är omvärldsläget som har drivit upp kostnaderna, men projektet har också varit dåligt planerat. Varför, Christofer Fjellner, sprider du denna felaktiga bild?

Anförande nr 101

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Det är väl utmärkt att man tillsätter en extern utvärdering, men det är helt obegripligt att jag som vice ordförande i Stockholms Stadshus AB får veta det efter att det nya budgetförslaget har blivit presenterat för mig.

Ingen av ledamöterna i det ansvariga bolaget har vetat om att Stockholms Stadshus AB har kallat in en extern utvärdering av deras eget ansvar. Man har inte diskuterat detta en enda gång på ett styrelsemöte i det bolag som ansvarar för detta. Det är helt obegripligt. Sida 84 (130)

Vad beror det på? Jag fattar också att det här inte har hänt på ett och ett halvt år, men när ni förstår att detta inte stämmer och när ni fattar att vi måste göra om och räkna om och att det blir mycket, mycket dyrare – hur kan ni då låta bli att informera mig, som är personligt ansvarig enligt aktiebolagslagen, om att ni har upptäckt något som inte stämmer? Jag påstår att om detta hade hänt någon annanstans än här hade ordförande fått avgå, för så här gör man bara inte. Det är fel.

Anförande nr 102

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag har tagit ansvar för att säkerställa rätt siffror och skrivit fram ärendet just för att vi ska fatta ett reviderat inriktningsbeslut. Det var det som Moderaterna inte gjorde när ni redan i juni 2020 fick en lägesrapport om att riskreserven var slut. Du kunde liksom jag läsa revisorernas granskning i februari 2023 angående hög risk för budgetöverskridande.

Vi började fråga när vi – tack och lov – åter fick styra Stockholm. Annars vet jag inte vart projektet hade tagit vägen. Ni ville ju uppenbarligen inte skriva fram ett reviderat inriktningsbeslut när vi frågade om projektet och man redan 2020 förstod att pengarna var slut. Låt aldrig moderater styra den här staden, för det är då det kostar pengar!

Anförande nr 103

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Det där är retorik, Karin. Det är inte substans. Du fick en lägesrapport 2022. Jag fick alltså inte det, utan du fick det. Du godkände den, och du trodde på den. Det gjorde nog alla andra också, för man godkände den.

Sedan har du vid något tillfälle, fortfarande oklart när, insett att det här kommer att bli dubbelt så dyrt. Men du har då inte i enlighet med aktiebolagslagen och i enlighet med den bolagsordning som vi har röstat igenom sett till att resten av styrelsen, som bär personligt ansvar, också får en möjlighet att ta detta ansvar. Jag kommer ihåg diskussionen om Slussen och vad Expo egentligen fick för information. Det var kommunallagen, Karin. Jag kan säga att aktiebolagslagen, som du är skyldig att följa, äter kommunallagen till frukost. Att ni inte skötte det här på ett rimligt sätt utan i stället pekar långt bak i historien döljer inte det faktum att du nog inte följde aktiebolagslagen.

Anförande nr 104

Borgarrådet J ö n s s o n (L): Ordförande! Jag börjar med att instämma i återremissyrkandet. Jag tycker att vi kan konstatera och kanske enas om att Stockholms stad inte är så himla duktiga på det här med stora projekt. Vi har ju haft ett flertal liknande kostnadsöverskridanden. Slussen har blivit jättemycket dyrare. Under min tid som socialborgarråd hade vi det sociala systemet, som vi hade stora förhoppningar kring men som sedan inte kunde realiseras. En halv miljard gick rätt i sjön, och detta trots att jag ägnade oerhört mycket tid åt att ställa frågor till ansvariga tjänstepersoner om hur det hela fortskred och fick konstanta försäkringar om att allting

skulle följa plan, ända fram till två veckor innan allting behövde kastas i papperskorgen. Sida 85 (130)

Det jag efterlyser är någon form av kulturförändring kring hur vi hanterar de stora projekten. Det är därför vi från Liberalerna även under den förra mandatperioden, dock utan att få särskilt mycket gehör för det, har tyckt att de större projekten behöver en extern granskare som kontinuerligt följer och ser om det håller på att bli kostnadsökningar. Granskaren kan då slå larm när saker och ting inte följer den plan som ska följas.

Jag blev själv lite förvånad över att flera i den styrande majoriteten nu har sagt att man fick information redan i februari mars om den stora kostnadsökningen jämfört med rapporten i juni 2022. Jag har själv verkligen rannsakat mitt eget ansvar i koncernstyrelsen och kan konstatera att det inte finns några underlag som man skulle ha kunnat ställa andra frågor om än dem som vi har ställt. Det gäller även den revisionsrapport som det har hänvisats till, för ”hög risk för budgetöverskridande” innebär inte i min uppfattningsvärld att det blir en fördubbling från 11 till över 20 miljarder. Det skulle jag säga är en sådan kraftig kostnadsökning att den undgick min fantasi.

Jag vill slå fast att vi behöver en kulturförändring, och jag tycker att återremissen är en bra början.

Anförande nr 105

Borgarrådet Lindhagen (MP): Jag tänker att det finns ett behov av att förklara varför detta har tagit lite tid. Det är otroligt viktigt att man inte en gång till går upp till bolagets styrelse utan att ha en korrekt kostnadsbedömning. Vi gör inte det en gång till. Då behöver man granska varenda siffra i projektet och vrida och vända på dem. Det har visat sig att det är otroligt höga kostnader som har dolts. Vi tillsatte den externa utvärderingen, och bolaget har också själva gjort ett stort jobb med att få fram korrekta siffror. Det är det som har tagit tid, och det har också behövt ta tid. Vi har ju sett vad som hände när beslutet forcerades igenom på mindre än ett år. Där grundlades i stort sett alla brister i projektet. Det ska vi inte göra om, och nu har vi korrekta siffror på bordet. Det har varit väldigt viktigt att kvalitetssäkra detta ut i vartenda kommatecken.

Anförande nr 106

Borgarrådet Jönsson (L): Det håller jag verkligen med om. Det var viktigt. Men det hade man väl kunnat informera om på vilket styrelsesammanträde som helst under april, maj, juni, september, oktober och så vidare? Man hade kunnat säga: Vi vet inte exakt hur mycket kostnaden kommer att stiga, men det kommer att bli väldigt mycket, och det kommer att bli väldigt allvarligt. Den informationen hade man muntligt kunnat lämna. Man hade också kunnat beskriva att vi nu behöver tillsätta utredningen för att kunna gå till botten med siffrorna eftersom det tydligen inte har funnits full täckning för alla kostnader tidigare.

Men detta har inte jag som ledamot känt till, och jag har även frågat min ersättare Björn Ljung om han känner igen att han har fått någon information. Men det har vi inte fått, så för Liberalernas del kan vi inte säga någonting annat än att vi är mycket förvånade över att vi inte har blivit informerade.

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Ordförande, ledamöter och åhörare! En av anledningarna till de kostnadsökningar som uppstår i många av våra projekt är att våra förvaltningar och bolag har avlövsats på kompetens, vilket har resulterat i att vi hamnar i knät på konsulter och entreprenörer. Detta gäller i hög grad SVOA.

Det är resultatet av en medveten borgerlig politik som ni har fört och för. När ni styr privatiserar ni så mycket ni kan utan att tänka på konsekvenserna. Det framgår tydligt av SFA-rapporten att vi inte hade resurser att se komplexiteten i projekten på grund av för liten bemanning och brist på kunskap. Under perioden 2013, då projektet gick igenom stadens beslutsprocesser, var bolaget under en kompetensmässig nedmontering. Bolaget förändrades till en ren beställar-, drift- och underhållsorganisation. Stora delar av specialister och tekniska kompetenser som tidigare har funnits inom bolaget hade avyttrats till den privata marknaden. Projektet forcerades dessutom fram, och utmaningarna underskattades. Det ryktades om att en eventuell försäljning av Stockholm Vatten var på gång. Man har också varit dålig på att kommunicera detta till politiken under projektets gång. Varken styrelsen i SVOA eller Stadshus AB har fått någon vidare information. Någonstans har det brustit.

Många av våra större projekt håller inte budget; det är mer regel än undantag. Detta är ett strukturellt problem. Balansen mellan egen personal och inhyrda konsulter och entreprenörer är inte bra. Vi tappar ofta kontrollen över våra större projekt. Det var först när vi fick majoritet som vi fick vetskap om omfattningen av kostnadsökningarna i SVOA. Stockholm Stadshus AB tillsatte snabbt en extern utredare som gjorde en första genomlysning.

Skjut inte budbäraren! Varför tog ni inte tag i detta när ni satt i majoritet? Jag sitter själv i Stockholms Stadshus AB och har tagit upp detta ett flertal gånger under den förra majoriteten och pratade för döva öron. Det är bra att vi nu tillsätter en extern granskare.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 108

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Ingen stor sak, men du nämnde att informationen till styrelsen i SVOA och Stadshus AB har varit bristfällig och att det någonstans har brustit. Då måste jag bara fråga: Ställer inte du dig frågan vem som är ansvarig för det under de gångna ett och ett halvt åren? Om det finns ledamöter som sitter i rummet, rent av ordföranden, i styrelserna som vet om att det kommer att bli uppåt 10 miljarder dyrare och som väljer att inte säga det till övriga styrelseledamöter – är då inte ansvaret ganska uppenbart?

Det var säkert fel även under förra mandatperioden och den innan det och den dessförinnan. Men här och nu, när de som sitter med ansvaret fortfarande sitter med ansvaret – är det då inte läge att utkräva detta ansvar? De borde säga ”förlåt, vi gjorde fel”, eller kanske rent av avgå.

Anförande nr 109

T h o m a s E h r n s t r ö m (V): Det vore klädsamt om du kunde vara lite mer ödmjuk. Det är ju detta som den granskning som nu kommer att ske ska reda ut: Var

har det gått snett, och när har det gått snett? Jag bara konstaterar att det har brutit. Jag är inte i dag klar med att tala om vems fel det var och när det hände. Jag konstaterar bara att det här inte är bra. Sida 87 (130)

Anförande nr 110

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag hade inte tänkt gå upp så mycket i den här debatten, men det är lätt hänt att man gör det ändå. Jag tänkte bara kommentera några saker.

Det har sagts flera gånger i talarstolen, som om det vore en nyhet, att projektet är kraftigt fördyrat och att det är någonting som vi skulle ha kommit på i februari 2023. Jag skulle vilja läsa ur revisorernas årsrapport från 2022 om ett ärende som var uppe i SVOA:s styrelse. Observera att detta är en årsrapport för 2022! Det står: Kostnadsökningen kan förklaras med betydande prisökning. Enligt bolaget kommer projektet att överskrida gränsen på 15 procent. Det är alltså ingen nyhet att det behövdes ett reviderat genomförandebeslut.

Sedan kan man såklart diskutera varför lägesrapporten inte blev till ett reviderat genomförandebeslut. Det kan jag verkligen fundera över. Jag tycker att vi allihop kan fundera på ytterligare en sak till nästa gång vi ses – för nu får vi ju inte diskutera så himla mycket mer. Det gäller en sak som jag tycker är väldigt intressant, nämligen den 15-procentsspärr vi har i Stockholms stad. När projekt går över 15 procent ska det bli ett reviderat genomförandebeslut. Tre månader före valet, i juni 2022, kom en lägesrapport som visar att projektet hamnar *precis* under 12 miljarder. Det tycker jag är intressant. Vilken flax! Med en något högre avvikelse där hade man behövt ta en jättestor debatt i kommunfullmäktige om fördyringar i ett prestigefullt miljardprojekt precis före valet. Det kan inte vara så jätteroligt om man till exempel är moderat.

Jag tycker absolut att man ska prata om vilka investeringsstyrningar vi ska ha. Vi har ju verkligen vänt upp och ned på det i majoriteten. Det flaggades redan ett år innan vi tillträdde för att det behövdes ett reviderat genomförandebeslut. Man påbörjade ett sådant, och man märkte kanske någonstans att de siffror som vi får från bolaget svajar. Man tillsätter en extern second opinion, och den kommer upp. Det i sig är inte någonting konstigt.

Men det jag inte kan komma ifrån är för det första att det är väldigt mystiskt att det hamnar så nära 15-procentsspärren. Och återigen: Man bedömde då att det hamnade precis under denna spärr, och sedan ser man plötsligt en fördyring som, precis som Moderaterna skriver i ert förslag till beslut, inte går att förklara. Hur är det möjligt med detta stora hopp? Då kan jag inte låta bli att tänka på den där siffran i lägesrapporten 2022. Den kanske ändå var lite, eller väsentligt, högre. Kan det verkligen vara så att kostnaderna har ökat från 11,8 miljarder till 19,5 miljarder? Eller kan det vara så att siffran kanske inte mirakulöst hamnade under 15-procentsspärren utan egentligen var väsentligt högre? Men det kanske inte låg i den dåvarande moderatledningens intresse att få upp frågan på bordet så pass nära inpå valet.

Jag vill bara säga: Jag vet inte. Det är därför det ska bli väldigt intressant att läsa den externa granskningen.

Borgarrådet F j e l l n e r (M): Jag tror i grund och botten, Clara, att vi är mindre oense om historiebeskrivningen än vi tror. Men jag, som inte var här i juni 2022 och som inte satt i styrelserna, ställer en fråga till dig. All den klokskap som du nu kommer med om att man kanske inte borde lita på siffror och att man kanske borde ha gjort på annat sätt – varför sa du inte det där och då, när du fick en lägesrapport som låg precis på gränsen? Varför sa du inte då att det kanske behövdes en extern granskning? Varför sa du inte att man kanske skulle förbereda ett nytt genomförandebeslut i stället?

Mitt problem i min roll just här och nu är att jag inte har fått något. Jag fick inte ens veta att man gjorde en extern granskning av projektet. Då kanske jag hade velat ta del av den, hela eller i delar. Då hade jag fått ställa de viktiga frågorna för att kunna ta det ansvar jag är vald till att ta. Det är därför jag tycker att det är viktigt att fundera på hur ni har gjort under dessa ett och ett halvt år. Vad har ni gjort?

Anförande nr 112

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Återigen: Alla visste att det behövdes ett reviderat genomförandebeslut. Det står som sagt i årsrapporten från stadsrevisionen, och du får jättegärna ta del av ärendet sedan. Alla visste det, så efter valet satte man igång med att göra det. Jag vet inte hur du jobbar, men jag brukar inte lägga mig i beredningen av ärenden. Om stadsledningen ser att man ska förbereda ett reviderat genomförandebeslut och att man inte riktigt kan känna sig trygg med siffrorna utan behöver ta in en second opinion är det i sig någonting ansvarsfullt. Det kanske är någonting som borde ha gjorts mycket, mycket tidigare.

Det vi kan konstatera är att vi behöver strukturer för löpande redovisning till Stadshus AB. Revisorerna konstaterar också i årsrapporten att bolaget till exempel inte har informerat styrelsen. Någonstans måste vi ha strukturer som gör att man inte ska kunna gömma undan sådant här bara för att det är val. Bara för att det är obekvämt att få upp en siffra när val nalkas ska man inte kunna gömma den. De strukturerna måste vi återupprätta i den här staden.

Anförande nr 113

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Jag upplever i diskussionen att finansborgarrådet pratar om mörkande, och Clara Lindblom har en enorm massa frågor att ställa. Ett ansvarsutkrävande behöver verkligen finnas. Det vi kan konstatera när Åsa Lindhagen står i talarstolen är att det pratas väldigt mycket om 2013 och 2014. Men varför stannar man just vid 2014? Jo, sedan dess har Miljöpartiet haft ordförandeposten och föredragningsansvaret när det gäller Stockholm Vatten och Avfall. Alla de frågor som Clara vill ställa till Moderaterna, till Stadsledningskontoret eller vem det nu är hade man också kunnat ställa till Miljöpartiet, som har haft ansvaret under tolv år och som har det än i dag.

Jag vill bara föra in den biten, för det är så lätt att säga att alla de här problemen fanns redan 2014 och att det sedan har varit helt prickfritt skött i Stockholm Vatten och Avfall sedan man själv tog över. Jag tror att det är många som hade behövt ställa fler frågor och försökt penetrera ett sådant här enormt stort beslut. Men det går inte att komma ifrån att det är Miljöpartiet som har haft ansvaret.

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag tycker att vi behöver ha lite hederlighet i salen. Skälet till att jag har pratat om historiken är att den har en helt avgörande betydelse i sak. Man kan läsa den externa utvärderingen om man vill få mer inblick i vad som har varit de stora problemen i projektet. Det har varit en otroligt undermålig planering från start, vilket har gjort att kostnaderna inte har funnits på bordet. Det behöver vi såklart ta ansvar för. Vi som satt och fattade besluten behöver rannsaka oss själva, och vi behöver titta här och nu, som flera har varit inne på, för att se till att det här inte händer igen.

Men det är ett faktum att politiken – och där ingår också Miljöpartiet – inte har haft de korrekta siffrorna på bordet. Vi kan aldrig mer jobba så i Stockholm. Det har alla vi som sitter här i salen, särskilt vi i den styrande majoriteten, ett väldigt stort ansvar för i dag.

Anförande nr 115

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Jag upplever ändå, Åsa, att ni har kommit lindrigt undan i den här debatten i kväll. Jag ska säkerställa att ni inte gör det nästa gång vi får möjlighet att debattera detta. Jag ska också sätta mig och läsa den externa utvärderingen från start till slut; det lovar jag.

Det är ett faktum att ni ändå har suttit och ansvarat för bolaget sedan 2014. Det är tretton och ett halvt år. Det kan vi inte komma ifrån.

Anförande nr 116

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Låt mig bara fortsätta med det jag var inne på. Jag välkomnar en öppen debatt, och jag tänker att den ska vara inriktad på sak. Läs den externa utvärderingen, alla ni som sitter här inne! Kontakta mig till nästa fullmäktige om ni vill diskutera något! Jag välkomnar att vi har en öppen och fri debatt och att vi också har ett starkt fokus på hur vi ser till att ta ansvar framöver. Där tänker jag att vi från majoritetens sida såklart gärna tar emot inspel om hur vi kan skärpa uppföljningen av projekteten ytterligare. Det gäller både den löpande uppföljningen och kontrollen över när vi startar igång så här stora infrastrukturprojekt, för det är klart att vi har en läxa att göra. Den ska vara inriktad på de brister vi har sett.

Om man vill ha en debatt om just Miljöpartiet är väl det också välkommet; detta är ett fritt rum. Men det är i alla fall min ingång att vi behöver se till hur vi tar ansvar i projektet, hur vi ser till att detta inte händer igen och hur vi kan vara varsamma med stockholmarnas skattemedel. Det har vi alla ett ansvar för, och det tänker jag fortsätta att jobba för varje dag.

Anförande nr 117

Borgarrådet O j a n n e (S): Fru ordförande! Jag hoppas på en debatt där vi i det stora hela kommer att vara överens om mycket även om det kommer att diskuteras en del detaljer.

Stockholm är en fantastisk stad för de flesta, men vi ska bygga ett Stockholm för alla – en välmående stad och en välkomnande stad för alla som vill vara en del av vår gemenskap. Det ska vara en stad som inspirerar andra och en stad där vi kämpar varje dag för att vi ska bli ännu bättre och få ännu fler att trivas.

I dag ska vi fatta ett beslut om ett program som ska vägleda Stockholm till att öka tillgängligheten och delaktigheten för samtliga invånare. Vi vill ha en stad där alla, oavsett funktionsförmåga, ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att delta på lika villkor i samhällets gemenskap. I dag har vi inte den staden. Vi kan konstatera att funktionsnedsatta inte har givits samma jämlika förutsättningar att leva i denna stad som andra. Vi ser generellt att otryggheten för denna grupp sticker ut och att de har sämre ekonomiska förutsättningar. De har sämre hälsa, sämre levnadsvillkor och sämre levnadsvanor än den övriga befolkningen. Det är tydligt att vi har mer att göra för denna grupp.

I programmet stakar vi ut nio fokusområden som tillsammans ska vägleda stadens verksamheter för att stärka tillgängligheten och delaktigheten för funktionsnedsatta. Bland annat fokuserar vi på att skapa jämlika möjligheter när det gäller att få information och att kommunicera med stadens verksamhet samt att gynnas av digitala lösningar och ny teknik. Majoriteten har redan gjort en del reformer på området. Bland annat har vi permanentat medborgarkontoret för döva och håller på att införa en fixartjänst för personer med funktionsnedsättning. Detta är bra exempel på hur vi arbetar med att tillgängliggöra information med ny teknik.

Ett annat fokusområde är att skapa jämlika möjligheter att uppnå bästa möjliga hälsa. Majoriteten har infört gratis gymkort i stadens simhallar för dem som bor i gruppbostad. Mer träning kan vara ett viktigt hjälpmedel för att förbättra hälsan för gruppen. Hand i hand med en förbättrad fysisk hälsa kommer en förbättrad psykisk hälsa.

Det uppdaterade programmet lyfter tydligare fram bland annat barnrättsperspektivet, Agenda 2030 och äldre. Tillsammans kommer dessa tillägg att bättre fånga upp mångfalden inom målgruppen. När vi har fattat beslut om programmet följer arbetet med att förverkliga dess ambition. Jag vet att staden har fått en del, berättigad, kritik för att vi inte har använt det tidigare programmet i tillräckligt stor utsträckning, som vi har haft ambitionen att göra. Generellt har man varit nöjd med programmet men besviken på genomförandet. När vi gick fram med att programmet skulle revideras sa funktionshinderrörelsen flera gånger till oss att de egentligen i hög grad är nöjda med programmet så som det är skrivet men att de skulle vilja att det också omsattes i verklighet. De ville att det skulle göras ett bättre jobb i nämnder och bolag med att se till att dokumentet efterlevs.

Från det sociala området till trafik och skola bör vi, hela staden, bli bättre på att arbeta med programmet i alla stadens verksamheter och i investeringar. I det nya programmet har tillämpningsanvisningar tillkommit som nämnder och bolagsstyrelser kan använda sig av vid verksamhetsplaneringen. Jag hoppas att dessa kan vara till stöd för det arbete som nu tar vid. Sida 91 (130)

Avslutningsvis vill jag understryka att stockholmare med funktionsnedsättning förväntar sig att vi har en hög ambitionsnivå på området. Jag ser fram emot att stadens verksamheter och medarbetare tillsammans arbetar med att genomföra programmets vision.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 118

Kristin Jacobsson (C): Ordförande! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är ett bra program i många delar och att det lyfter fram många bra och viktiga aspekter, precis som du också har gjort här i dag, Alexander.

Med detta sagt finns det verkligen ett perspektiv som brister i programmet, och det är att företagande inte berörs som en möjlig väg till arbete och egen försörjning. Drömmarna om att förverkliga en företagsidé kan naturligtvis vara lika stor hos den som har en funktionsnedsättning som hos den som inte har det, men ibland kan hindren vara fler. Dessa hinder kan staden hjälpa till att riva, men det gör man inte.

Jag vill därför fråga: Vad vill staden göra för att underlätta för personer som har en funktionsnedsättning att starta företag, och hur kommer det sig att ni har valt bort detta perspektiv i programmet? Varför vill ni inte riva de hinder som finns?

Anförande nr 119

Borgarrådet Ojane (S): Ordförande! Det är framför allt SBR, Stockholm Business Region, som har ansvar för kompetens och frågor gällande företagande. Vi har viss kompetens, men det finns inget specifikt just för funktionshindrade som vill skapa och driva företag. Det ingår däremot i den ordinarie verksamheten. Funktionsnedsatta kan få stöd på samma sätt som vilken stockholmare som helst som behöver hjälp med att starta företag. Det är inte så att de utestängs från befintliga program, utan de är också absolut en viktig del där.

Anförande nr 120

Martin Hansson (MP): Ordförande! Jag kan kort nämna något om det som Kristin var inne på. Även om det inte uttrycks något explicit just om att starta företag är fokusområde nummer 2 rätten till arbete och försörjning, vilket såklart täcker också detta. Detta är viktigt att ha med sig.

Som borgarrådet var inne på tidigare baseras det nya programmet för tillgänglighet, som ska gälla för 2024–2029, i mångt och mycket på det tidigare programmet, och det finns en anledning till detta. Det har uttryckts tydligt att det tidigare programmet var bra i sak på många sätt men att det har funnits problem med hur det implementeras, följs upp och så vidare. Det är detta som arbetet nu måste fokusera på.

Med detta sagt finns ändå några möjligheter till förbättringar och tillägg som nu sker och som stärks. Jag vill i detta sammanhang särskilt lyfta fram barnperspektivet, som man trycker extra mycket på, och också rätten till hälsa, som betonas ännu mer. Det fanns också med i det tidigare programmet men lyfts nu fram och stärks. Sida 92 (130)

Jag skulle vilja göra reklam för de nio fokusområdena och gå igenom vilka de är så att vi alla lär oss dem. Det är rätten till utbildning och att man får det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen. Det är rätten till arbete och försörjning. Det är rätten att kunna ta del av den fysiska miljön och garantera säkerhet i kris. Det är rätten till en fungerande bostad. Det är rätten till information och kommunikation samt tillgång till ny teknik. Det är rätten till bästa möjliga hälsa. Det är rätten till individuellt stöd. Det är rätten till kultur och fritid. Det är rätten att delta i demokratin.

Med allt detta sagt är det nu viktigt att vi arbetar med implementeringen, och programmet är bara det första steget. Det ska nu självfallet implementeras och komma in de konkreta målen och styrmedlen i budgetarbetet och framtida verksamhetsplaner. Alla stadens nämnder och bolag har ett ansvar för att ta tag i detta, och vi i majoriteten har ett ansvar för att säkerställa att så också sker.

Jag skulle särskilt vilja lyfta fram några av de lite hårdare nämnderna, såsom stadsbyggnadsnämnden, fastighetskontoret, trafikkontoret och trafiknämnden, där mycket av den fysiska planeringen ligger. Vi vet att organisationerna har legat på dem mycket om att staden behöver stappa upp ännu mer, och det kan vara bra att understryka att programmet såklart behöver implementeras ordentligt där.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 121

L i s a C a r l b o m (MP): I programmet kan man läsa att ungefär 20 procent av Sveriges befolkning uppger att de har en funktionsnedsättning som påverkar dem i det dagliga livet. Ändå lever funktionshindrade inte på samma villkor som den övriga befolkningen. Jag undrar om detta kanske beror på att man inte alltid ser på en person att den har en funktionsnedsättning.

Så är det med mig till exempel; jag har en, men det syns inte. Alla som har suttit i nämnd med mig vet om det eftersom jag tjarar om min hörselslinga och att alla ska prata i mikrofonen under vartenda möte, men alla är inte lokalpolitiker som vet hur man ska kräva sina rättigheter.

I programmet för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning står att en av tre personer med funktionsnedsättning någon gång har diskriminerats i arbetslivet. På bostadsmarknaden påverkar en funktionsnedsättning möjligheten att få en bostad på samma villkor som andra. Personer med funktionsnedsättning skattar också sin hälsa sämre än befolkningen i övrigt.

Stockholm ska vara en stad för alla – en öppen stad och en stad där alla människor har samma förutsättningar, oavsett om de har en funktionsnedsättning eller ej. Jag är stolt över att vara politiker i en stad som tar funktionshindrades rättigheter på största allvar. Nu klubbar vi programmet för personer med funktionsnedsättning och gör Stockholm till en socialt hållbar stad med samma möjligheter för alla.

Borgarráðet J ö n s s o n (L): Ordförande! Jag vill visserligen yrka bifall till vår reservation men också instämma i att det är ett väldigt bra program. Vi är förstås glada över att funktionsrättsrörelsen har varit nöjda med det program som funnits eftersom det togs fram under den förra socialroteln.

Samtidigt ser vi ett antal saker som vi gärna hade sett kunde bidra till framför allt en bättre implementering. Det handlar om att sätta upp tydligare mål och aktiviteter för programmet eftersom det ibland, när det gäller just våra program på de mjukare områdena, inte blir riktigt lika tydligt och konkret som det blir i program som rör mer hårda områden.

Vi tycker också, med anledning av den kritik som funktionsrättsrörelsen har framfört mot implementeringen av det tidigare programmet, att man ska ge ett särskilt uppdrag till stadsledningskontoret att granska verksamhetsplanerna för alla nämnder och bolag inför 2025 så att programmet verkligen införlivas senast då. Detta har vi som ni ser i en särskild att-sats i vår reservation.

Detta tycker vi är viktigt också eftersom vi har märkt att de så kallade hårda nämnderna – trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och idrottsnämnden, för att nämna några – inte alltid blir tillräckligt involverade i eller fokuserar på funktionsnedsättningsperspektivet. Jag tror till och med att man, när programmet ska revideras igen framöver, 2028–2029, på ett tydligare sätt bör inkludera fler av dessa nämnder i framtagandet av programmet, och alltså inte bara på remissnivå.

Med detta sagt ser vi att programmet ändå kommer att kunna göra stor nytta för ökad tillgänglighet och delaktighet i samhället. Vi tror att det blir jätteviktigt att nu trycka ut det med det tydliga budskapet till alla förvaltningar att verkligen prioritera dessa frågor, för det här är en viktig frihetsfråga för många av våra invånare.

Bifall till Liberalernas reservation!

Anförande nr 123

T h o m a s W i h l m a n (C): Ordförande! Som flera har varit inne på här kan man säga att det finns mycket bra i programmet och att det är en bra utgångspunkt för kommande arbete. Från Centerpartiets sida vill vi ändå peka på några saker som vi tycker behöver utvecklas, därav vår reservation i kommunstyrelsen som jag yrkar bifall till.

Det är ett ambitiöst förslag, men det hade kanske varit lätt att lägga till företagandet. Vi har varit inne på nummer 2 i listan – rätten till arbete, som också kan vara eget företagande och något form av stöd till det. Vi vet att statens engagemang och bidrag i detta sammanhang har minskat. Det visar forskningen. Vi tror dock att staden ändå kan jobba vidare med denna fråga och ge det stöd som många kanske skulle behöva för att komma över tröskeln.

Vi vill att staden ska arbeta aktivt med att informera och vägleda om möjligheterna till företagande för personer med funktionsnedsättning. Vi tror att detta är fullt möjligt, och det speglar hur vi ser på företagande. Rätt många med funktionsnedsättning finns redan på arbetsmarknaden som företagare och kan bidra mycket i samhället. Man glömmer lätt bort till exempel kultursektorn, som består av väldigt många

kulturarbetare och små enskilda företag. Där finns det en plats för många med funktionsnedsättning. Det finns alltså mycket som kan göras och som vi kan uppmuntra till att utveckla fortsättningsvis i programmet. Sida 94 (130)

Det handlar också om tryggheten i bidragssystemet och sådana saker. Allt detta betyder att det också är viktigt för välbefinnandet. Den som vill starta företag men har en funktionsnedsättning ska kunna uppmuntras av samhället och fortsätta att driva detta för ett ökat välbefinnande. Därför kanske man ska ändra lite grann i texten till punkt 2.

Avslutningsvis kan miljöer behöva anpassas. Detta gäller äldre, som vi har varit inne på lite grann, men vi måste också utveckla möjligheten att delta i de demokratiska sammanhangen, våra egna lokaler exempelvis. Men det är ett seriöst program som vi ser mycket gott i.

Anförande nr 124

E m e l i e W a s s e r m a n n (SD): Jag vill börja med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Vi är, precis som flera talare före mig, positiva till programmet. Det som behövs nu är att det verkligen används och inte bara blir vackra ord utan något som man märker av ute i samhället i Stockholms stad.

Jag vill även anmäla ett särskilt uttalande från Sverigedemokraterna där vi lyfter fram vikten av att funktionshinderfrågor implementeras i verksamheten och verksamhetsplanerna för att funktionshinderråden ska ges reellt inflytande och inte bara fungera som ett kuttersmycke. Det behövs att mål, program, funktionshinderråd och verksamhetsplaner konsolideras för att det ska bli effekt på riktigt för dem som verkligen behöver det.

Anförande nr 125

P e r R o s e n c r a n t z (M): Fru ordförande! Vi har varit inne på denna fråga tidigare i budgetdebatten. De nya föreskrifterna för avfall innebär att avfallskvarnarna försvinner i Stockholms stad. Detta kan man tycka är en pyttefråga, men det är det inte för ett av de stora och nybyggda områdena, nämligen Norra Djurgårdsstaden.

Där finns 3 000 hushåll, både bostadsrätter och hyresrätter. I samtliga, även i studentlägenheterna, finns det avfallskvarnar. För dem som flyttade dit var det ett löfte om en grönare, snabbare och effektivare insamling. Det var solceller på taket, det var låga p-tal, det var ingen boendeparkering och det var avfallskvarnar. Jag bor i Norra Djurgårdsstaden, och som vi boende har älskat dessa avfallskvarnar! De är faktiskt väldigt praktiska och bra.

I och med de nya föreskrifterna tas avfallskvarnarna bort. Jag vet att detta har med avfallsdirektivet att göra, men Naturvårdsverket gör gällande att man kan ansöka om dispens. Det har dock staden inte gjort, trots att jag har lyft upp detta i fullmäktige tidigare. Därför yrkar jag bifall till alliansens reservation.

Jag vill lägga till en sak nu när det finns tid, och det är att det här är en typisk sådan sak som man gör. Man säger till medborgarna: ”Kolla vad klimatvänligt det är!”, men sedan ändras politiken direkt efteråt. Det är inte förtroendeskapande. Det är precis den typen av fenomen som den populära youtubern Henrik Jönsson, som Socialdemokraterna ”gillar”, brukar lyfta upp och som får stor folklig spridning. Det är helt enkelt dåligt. Vi måste vara varsamma med människors förtroende även i klimat- och hållbarhetsfrågor.

Anförande nr 126

J o h a n H e i n o n e n (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Ärendet gällande revidering av avfallsföreskrifterna är nödvändigt och sker mot bakgrund av ett antal ändringar i miljöbalken och att en ny avfallsförordning trädde i kraft den 1 januari 2024.

Värt att notera är att eftersom ett flertal fastigheter i Stockholms stad inte har möjlighet att uppfylla kravet på separat utsortering av matavfall från årsskiftet har kommunen, via Stockholm Vatten och Avfall AB, ansökt om tillfällig dispens hos Naturvårdsverket avseende de berörda fastigheterna.

Avfallskvarnar som är anslutna till tank eller avskiljare uppfyller kraven på separat insamling av matavfall och är därmed fortsatt tillåtna. Avfallskvarnar som är anslutna till ledningsnätet kommer inte att vara ett godtagbart insamlingssystem för matavfall. Det finns dock en generell dispens från Naturvårdsverket tills sorteringsanläggningen i Högdalen tas i bruk i höst. Den dispens som efterlyses i reservationen finns redan och är tillämplig så länge detta är möjligt enligt EU-lagstiftningen.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Jag tänkte börja med att säga att jag har stor förståelse för att människor känner en frustration. De har flyttat in och har en väldigt bekväm lösning, och sedan förändras förutsättningarna. Jag har också haft matavfallskvarn i en tidigare bostad och tyckte att det fungerade väldigt bra.

Norra Djurgårdsstaden planerades redan 2011. Det är ganska lång tid tillbaka. Och nu står vi i en situation där EU har förändrat sin lagstiftning, vilket påverkar också svensk lagstiftning från den 1 januari i år. Jag beklagar att detta orsakar svårigheter för en del människor i staden.

Jag ska försöka beskriva skälen till det politiska beslutet. Bakgrunden är att matavfallskvarnar inte utvinner så mycket energi som kan utvinnas om man separerar avfallet. Det blir mindre biogas. Det blir sämre biogödsel till jordbruket. Det har också visat sig att det blir mer matsvinn med matavfallskvarnar.

Det finns alltså skäl, även om jag tycker att man i så stor utsträckning som möjligt ska försöka undvika den här typen av förändringar. Politiken ska alltid sikta på att vara långsiktig och helt enkelt hålla. Detta är dock något som vi behöver göra. Lag ska följas – det är ändå en grundläggande princip som vi politiker har att förhålla oss till.

Naturvårdsverket kan ge dispens i högst två år. Staden har också ansökt om en generell dispens så att inte varje hushåll eller varje fastighetsägare ska behöva göra det. Dispens har också beviljats fram till den 1 april 2025 för de hushåll som har sopsug eller hämtning i säck, där det är väldigt svårt att separera matavfallet och där vi behöver gå in och stötta de människor som bor i dessa fastigheter.

Detta innebär att vi har dispens ungefär fram till den tidpunkt då vår nya optiska sorteringsanläggning ska stå klar. Där kommer matavfallet att kunna sorteras ut. Det slängs i en separat påse i hushållsavfallet, och sedan slänger man hushållsavfallet där man brukar slänga det. Därefter sköter anläggningen resten. Det blir väldigt praktiskt för dem som kan använda anläggningen, och det kommer för övrigt också att bidra till att få ned en del av våra klimatutsläpp. Det är alltså en bra anläggning som är viktig för Stockholm. Alla kommer inte att kunna använda anläggningen då det inte finns kapacitet för det, men för de människor som inte kan hitta andra lösningar för att sortera ut sitt matavfall kommer den optiska sorteringsanläggningen att kunna fungera när den är klar.

Detta var några ord om bakgrunden. Jag tror att det kan bli bra på sikt, men det bästa är alltid när vi har hållbarhet i besluten från första början.

Anförande nr 128

P e r R o s e n c r a n t z (M): Tack för engagemanget för avfallskvarnarna, Åsa! Jag förstår att det tar emot, i och med att det inte är en hållbar lösning när funktionsdugliga metallkvarnar helt enkelt ska kasseras. Jag bara undrar: Har ni verkligen gjort allt ni kan för att förhindra detta? De undantag vi pratar om kommer ju inte att gälla stora delar av Norra Djurgårdsstaden, särskilt inte i allmännyttan. Risken är att även privata hyresvärdar kommer att få ökade kostnader, som tyvärr till slut kanske kommer att betalas av hyresgästerna. Det är inte rätt läge för det här.

Min fråga är helt enkelt: Har ni verkligen gjort allt ni kan? Finns det ingen annanstans i Europa där man har fått dispens på det sätt som borde vara naturligt för den hållbara stadsdelen Norra Djurgårdsstaden? Sida 97 (130)

Anförande nr 129

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Tack för en viktig fråga! Först och främst kan dispens ges i högst två år, och sedan ska matavfallet separeras. Detta är tydligt i EU lagstiftningen.

Det vi har gjort är att gå in med en stor ansökan till Naturvårdsverket för alla hushåll som har sopsug och hämtning i säck, och vi har också fått en dispens beviljad som sträcker sig ända fram till den 1 april 2025.

Detta är den bedömning som görs av hur vi ska tolka lagstiftningen, men jag har stor förståelse, Per, för att du ställer frågan på stockholmarnas vägnar. Som jag sa inledningsvis förstår jag om man känner en frustration över att en lösning som man trodde att man skulle kunna använda kasseras så snabbt. Det är inte bra för förtroendet, precis som du lyfte fram.

Anförande nr 130

A r o n M o d i g (KD): Ordförande! Jag vill bara kort yrka bifall till alliansens gemensamma reservation i frågan.

Anförande nr 131

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare!

Att sluta kretsloppen och minska vårt beroende av ständigt nya naturresurser är verkligen inte omöjligt. Det är en enorm vinst för miljön, och med dagens tekniska utveckling blir det allt lättare. Men då behöver lagstiftning och kommunens föreskrifter uppdateras.

Vår starka övertygelse i Centerpartiet är att det måste bli enklare att göra hållbara och cirkulära val som konsument. Det måste vara lätt att göra rätt. I ljuset av detta är det inte helt enkelt att förstå hur föredragande borgarråd Lindhagen har agerat i frågan om avfallsföreskrifterna.

Med anledning av EU-direktivet måste, som vi känner till, matavfall och bioavfall separeras från annat avfall vid insamlingen, vilket innebär att de avfallskvarnar med anslutning till ledningsnätet som finns inte längre kommer att kunna användas. Jag kan säga att avfallskvarnar har installerats ända fram tills nyheten spreds i staden, så det är många medborgare som har installerat avfallskvarnar i tron att det var det rätta.

Vi har pratat om Norra Djurgårdsstaden, som är en av stadens miljöstadsdelar. Där har majoriteten av lägenheterna avfallskvarnar installerade för att det var en bra klimatåtgärd. Avfallskvarnar var bara för ett fåtal år sedan en av världens bästa miljölösningar, men det ska vi inte längre ha. Därför är det ofattbart att föredragande borgarråd inte har sett till att vi i Stockholm får en dispens. I stället får de hushåll som nyss har investerat i dessa hållbara lösningar riva ut sina avfallskvarnar. Det är varken en ambitiös, effektiv eller rimlig miljöpolitik.

Det är just sådana saker som gör att folk tyvärr blir galna på den gröna omställningen. Om vi ska lyckas öka andelen återvunnet måste det vara enkelt och lättförståeligt för alla Stockholm att källsortera. Tvära kast som detta riskerar bara att skapa ett ökat motstånd mot den gröna omställningen, och det är verkligen fel väg att gå. Sida 98 (130)

Vi kräver att staden ansöker om dispens hos Naturvårdsverket för avfallskvarnar under en övergångsperiod. Att föredragande borgarråd menar att detta inte är aktuellt är faktiskt anmärkningsvärt, särskilt som hon, vilket hon också har föredragit här, har ansökt om dispens hos Naturvårdsverket för de fastigheter som av andra anledningar inte har möjlighet att uppfylla kravet på separat utsortering. Vi tycker därför att det enda rimliga är att yrka bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 132

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag vill bara säga att vi har ansökt om dispens för de fastigheter där man, enligt den EU-lagstiftning som har implementerats i svensk lagstiftning, gör bedömningen att utsortering inte är genomförbar eller inte ger fördelar som överväger nackdelarna. Detta är inte applicerbart i det här fallet, och jag kan gå in lite mer på vad det handlar om ifall någon önskar det.

Det är alltså en juridisk bedömning. Det kan vara så att man har en matavfallskvarn och kvalificerar in under dispensen. Det är klart att det har varit viktigt för oss att söka dispens för alla som kan kvalificera in under det som lagstiftningen anger och som inte kommer att kunna sortera ut matavfallet. Detta gäller inte minst fastigheter i Stockholms innerstad som kanske är över 100 år gamla, där det kan vara väldigt trångt och där det inte finns möjlighet att hitta bra sätt att samla in matavfallet. För dem kommer vi att ha den nya optiska sorteringsanläggningen.

Det finns ingen som helst ambition från min sida att vi ska göra människors liv svårare, utan vårt uppdrag i Stockholm är att utgå från den EU-lagstiftning som har antagits. Den kan vi inte påverka här på lokal nivå, utan den är redan beslutad och numera implementerad i svensk lag. Den har vi att förhålla oss till.

Utifrån detta behöver vi göra bedömningar av hur kan vi underlätta så mycket som möjligt för de människor som sitter med matavfallskvarnar. Det kommer inte att finnas krav på att man ska riva ut dem, men däremot behöver matavfallsinsamlingen ske separat. Det är vad vi har att förhålla oss till. Men jag instämmer återigen i att det bästa är om politiken inte är ryckig och att människor kan känna att det som beslutas är hållbart.

Anförande nr 133

J o n a s N a d d e b o (C): Det är just en juridisk bedömning som ni har gjort, Åsa. Man hade kunnat göra en annan juridisk bedömning, och man hade kunnat testa regelverket för att se om det var möjligt att få dispens för att kanske använda den energi och den metall som har gått åt för att skapa alla dessa avfallskvarnar. Det skulle vara spännande att räkna på hur lång tid man måste matavfallssortera för att det ska motsvara den avfallskvarn som nu är installerad och för att nå miljönytta i detta.

Det är en juridisk bedömning, men jag hade gärna sett att staden hade fått det prövat huruvida det är möjligt att få dispens för de nyinstallerade kvarnarna så att man i alla fall kan använda dem några år och få ut lite miljönytta ur dem innan man behöver byta

ut dem. Du säger att de inte behöver tas bort, men det är väl de facto ändå så att själva Sida 99 (130)
effekten av en kvarn är att använda den, inte att ha den i diskhon i onödan?

Anförande nr 134

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det som vi har gjort har vi gjort utifrån den lagstiftning som finns. Vi har ansökt för att man ska få dispens i så stor utsträckning som det bara är möjligt. Sedan är det i högst två år som man kan få dispens. Vi har nu en dispens som löper till den 1 april 2025. Det är mindre än två år dit.

Det är tydligt i lagstiftningen att man, om utsortering av matavfallet inte är genomförbart, kan ansöka om dispens, men om det är möjligt att sortera ut matavfallet kan man inte ansöka. Jag tycker däremot att vi behöver göra vad vi kan för att stötta de människor som hamnar i en svår sits. Den nya anläggningen behövs inte minst för dem som inte kommer att kunna sortera ut matavfall över huvud taget.

Vi har en lagstiftning att förhålla oss till, och detta är ändå utgångspunkten för politiken. Vi behöver göra vad vi kan utifrån den lagstiftning som finns, och det har vi försökt göra.

Anförande nr 135

I s a b e l S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Även Liberalerna yrkar bifall till vårt gemensamma förslag.

Anförande nr 136

L i s a C a r l b o m (MP): Jag tänkte att vi ska börja med lite kvinnohistoria, något som vi alla som politiker år 2024 borde kunna som ett rinnande vatten. Baserat på denna motion misstänker jag dock att det inte är alla här inne som kan det. Låt mig berätta om några viktiga årtal.

År 1919 får kvinnor allmän rösträtt och får kandidera till riksdagen. År 1971 infördes särbeskattning av inkomsterna för äkta makar. År 1975 infördes förskolelagen, som innebar avgiftsfri förskola 525 timmar om året för sexåringar och en planmässig utbyggnad av förskoleverksamheten i varje kommun för barn till förvärvsarbete eller studerande föräldrar.

Detta gjordes för att hjälpa kvinnor ut på arbetsmarknaden och för att barn skulle få en pedagogisk förberedelse inför skolstarten. De senaste åren har Stockholms stad arbetat aktivt för att öka antalet inskrivna barn i förskolan i Stockholm. Man har bland annat öppnat introduktionsförskolor, besökt öppna förskolor för att informera om förskolors verksamhet samt skickat ut informationsmaterial till föräldrar.

Nu, år 2024, lägger Sverigedemokraterna fram en motion om att öka attraktiviteten i att bedriva pedagogisk omsorg, vilket är ett mycket effektivt sätt att hålla kvinnorna borta från arbetsmarknaden och barnen borta från förskolan, tvärt emot 100 års kamp för kvinnors och barns rättigheter.

Anförande nr 137

L i n n é a V i n g e (SD): Motionen handlar alltså om att öka valfriheten inom barnomsorgen. Vi sverigedemokrater är starka förespråkare av detta och tror att föräldrarna själva är bäst lämpade att välja vilken omsorgsform som passar deras barn bäst.

Förskolorna har vissa fördelar för dem som anser att det till exempel är viktigt med utbildade förskollärare och reglerade mål från läroplanen, medan den pedagogiska omsorgen har vissa andra fördelar, till exempel för dem som har behov av att vara i en liten barngrupp eller en mer hemmanära miljö eller ha mer flexibla vistelsetider.

Jag tycker att förskola precis som valfrihet är jättebra och något som vi ska värna, men jag tror också att vi kan satsa på det ena utan att för den delen urholka det andra.

Jag har pratat med en hel del dagmammor som har beskrivit hur de har tvingats lägga ned sina verksamheter, inte på grund av att det har varit brist på barn utan på grund av att de har känt att den kommunala byråkratin har varit krånglig och tagit för mycket tid. Detta tycker jag är väldigt sorgligt, inte bara för att det urholkar valfriheten inom barnomsorgen utan också för att det faktiskt har försvårat för många kvinnliga företagare i staden. Jag vill därför yrka bifall till motionen.

Anförande nr 138

Borgarrådet M a t t s o n (V): Ordförande, fullmäktige! Sverigedemokraterna har i sin motion yrkat på att en handlingsplan ska tas fram för att främja familjedaghem, det

som ofta kallas dagmamma, för barn i Stockholm. Vi anser att motionen är besvarad, Sida 101 (130) utifrån det som står.

Apropå valfrihet finns det i dag en vikande efterfrågan på familjedaghem i Stockholm. Vi ser att föräldrar inte efterfrågar detta, och fler och fler lägger ned. Vi har mål i Stockholm, precis som i lagstiftningen, om att öka inskrivningsgraden i förskolan. En sådan typ av handlingsplan skulle stå lite i konflikt med de mål vi har.

Sedan vill jag också lyfta fram att förskolan, till skillnad från familjedaghem, har krav på legitimerade förskollärare som bedriver undervisning för barnen, krav på ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån läroplanen och också tillgång till specialistkompetens för barn i behov av särskilt stöd. Det finns alltså många fördelar med att ha placering i förskola.

Den nya lagstiftningen om att placera barn i behov av språklig utveckling i förskola från tre års ålder gäller också barn som i dag är inskrivna i familjedaghem. Utifrån detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 139

I s m a i l A l i (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Att det finns en stor valfrihet i barnomsorgen och bra information om valmöjligheter är viktigt för oss. Det gör det lättare för föräldrar att välja den förskola som passar familjen och barnen bäst. Det viktigaste för att man ska känna sig trygg när man lämnar och hämtar sina barn är att det är en plats som alltid är säker.

I stadens ansökningssystem kan föräldrar och vårdnadshavare själva välja vilken verksamhetsform som de vill ställa sitt barn i kö till, och då ska det finnas likvärdiga ansökningssystem som omfattar både enskilt driven pedagogisk omsorg och kommunal och fristående förskola.

Efterfrågan på platser i förskolan är betydligt större än efterfrågan på plats i pedagogisk omsorg, och antalet barn som är inskrivna i pedagogisk omsorg i Stockholms stad har minskat de senaste åren. Detta belyser att intresset för och attraktiviteten i att bedriva pedagogisk omsorg har minskat.

Enligt skollagen är barnets bästa utgångspunkten i utbildning och annan verksamhet, vilket omfattar pedagogisk omsorg. Personalen och kompetensen är ofta det absolut avgörande för barns lärande i förskoleåldern, och kraven på utbildning och erfarenhet hos dem som arbetar i pedagogisk omsorg är lägre och mindre.

Bifall kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 140

I s a b e l S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Jag tycker att motionen väcker en viktig fråga. Jag är en stor vän av valfrihet i barnomsorgen, och jag är också en stor vän av förskolor. Vi har en otroligt uppskattad verksamhet i förskolan, och detta tycker jag vi ska vara stolta över. Med detta sagt tycker jag att det ska finnas möjlighet till en annan form av barnomsorg, nämligen pedagogisk omsorg. Många kallar det för dagmamma, men det tycker jag inte att vi ska göra.

Det som Lisa från Miljöpartiet sa tidigare tycker jag var intressant. Det rörde frågan om jämställdhet och risken för att kvinnor stannar kvar i hemmet. Det finns alltså många abrovinker här, men det jag försöker säga är att det är viktigt för många barn att få möjlighet till ett mindre sammanhang. Jag har träffat på många barn som faktiskt behöver denna barnomsorg, så jag tycker att Vinge har en poäng i den frågan. Sida 102 (130)

I övrigt tycker jag att man kan bifalla kommunstyrelsens förslag till slut.

Anförande nr 141

L i n n é a V i n g e (SD): Det var lite oväntat att den här frågan skulle engagera så mycket, men det är kul.

Gällande det argument som alltid kommer upp om högskoleutbildade förskollärare skulle jag bara vilja tillföra i debatten att det inte nödvändigtvis är tiden på högskola som avgör förmågan att ta hand om barn. Jag tycker att det blir ett väldigt märkligt resonemang, för det skulle ju innebära att föräldrar med högskoleutbildning är mer lämpade att ta hand om sina barn än andra föräldrar. Det tycker jag är helt vansinnigt.

Jag tycker att förskola är jättebra och något som vi ska värna. Jag tycker att kommunala förskolor är jättebra, och jag tycker att det finns många fristående förskolor i annan regi som också är jättebra. Men jag tycker att vi också behöver värna om föräldrarnas valmöjligheter. Dagmammor är en yrkesgrupp som har haft det väldigt tufft de senaste åren trots att det finns många föräldrar som kan tänka sig att ha sina barn i pedagogisk omsorg, och därför tycker jag att vi bör titta på hur man kan utveckla också den typen av omsorgsform.

Anförande nr 142

Borgarrådet M a t t s s o n (V): Det stämmer att det finns en utbildning till förskollärare på universitetet som är tre och ett halvt år lång. Då blir man lärare med inriktning på förskolan, och du menar på fullaste allvar, Linnéa, att det inte innebär någon skillnad när det gäller att ansvara för undervisningen och ta hand om barn i en förskola om man har en sådan examen eller inte. Jag håller verkligen inte med.

Jag kommer att fortsätta stå bakom att vi, för att höja kvaliteten i förskolan, ska satsa på fler utbildade förskollärare och fler utbildade barnskötare. Det är helt avgörande.

Anförande nr 143

L i n n é a V i n g e (SD): Jag säger inte att det inte är någon skillnad. Jag tror säkerligen att förskollärare är bättre lämpade att undervisa i läroplanen än vad de som inte har den utbildningen är. Det jag säger är att jag inte tror att man kan studera sig till att bli bra med barn. Det är två helt separata saker. Alla föräldrar är inte intresserade av att deras barn ska följa läroplanen från ett eller två års ålder, och det tycker jag att man får respekt för. Vi har skolplikt från sex års ålder.

Anförande nr 144

L i n n é a V i n g e (SD): Under den förra och förrförra mandatperioden hade vi problem med sexuella övergrepp och våldtäkter på flera av stadens badhus. Det gällde främst Eriksdalsbadet på Södermalm, där man valde att införa könseparerade bubbelpooler som en åtgärd mot problemen. Nu är frågan högaktuell igen då man planerar att införa könsseparerade badtider för män och kvinnor i Husby.

När denna problematik var som störst debatterade jag frågan här i fullmäktige, och då hävdade det dåvarande alliansstyret att de könsuppdelade bassängerna på Eriksdalsbadet var väldigt bra och uppskattade av invånarna. Jag ringde faktiskt till Eriksdalsbadet inför att vi skulle ha denna debatt, och de sa att de nu har tagit bort de könsseparerade bubbelpoolerna därför att de inte hade varit uppskattade av invånarna. Faktum är också att de sexuella ofredandena på Eriksdalsbadet ökade när könssegregeringen infördes. Att separera män och kvinnor kommer alltså inte att stävja vare sig hedersförtryck eller sexualbrott. Det är Eriksdalsbadet ett kvitto på.

Om det, såsom hävdas i motionsvaret, är så att kvinnor inte kan eller får vara på våra badhus samtidigt som män är det ett jätteproblem som vi naturligtvis måste ta krafttag emot. Vi behöver jobba emot hedersrelaterat våld och förtryck, och vi behöver jobba för ökad simkunnighet. Det är dock två separata frågor, och de behöver hållas isär.

Utgångspunkten måste ändå alltid vara att män och kvinnor ska kunna vistas i samhället tillsammans, och därför yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 145

E s m e G ü l e r (S): Ordförande! Jag måste säga till Linnéa att jag är en kvinna och att ingen kan bestämma över mig. Jag bestämmer själv om jag vill bada separat eller inte. Jag är tillräckligt vuxen för det.

Jag vill ge debatten ett annat perspektiv. Det som kändes konstigt och främmande för mig för några år sedan känns i dag helt naturligt och nödvändigt för min rehabilitering och för min fysiska och psykiska hälsa. Jag fick bröstcancer för knappt två år sedan. Detta innebar en hel del behandlingar och operationer som ändrade min kropp. Att acceptera min nya kropp och visa mig i offentligheten blev ett problem för mig, men tack vare Husbybadets separata bassänger och badtider får jag träna med mina medsystrar utan att känna mig obekväma. Där får jag en sak mindre att tänka på och bekymra mig över. Jag känner mig helt enkelt bekvämare och tryggare med separata bassänger.

Det finns säkert hundratals kvinnor som jag, om inte tusentals. Jag säger: Se det perspektivet! Att det sedan finns en möjlighet att välja om man vill bada separat eller blandat gör att det blir upp till kvinnan själv. Ingen annan ska komma och bestämma det. Det är bra att det finns valmöjligheter.

Jag har på det sättet fått möjlighet att läkas bland mina medsystrar. Ni skulle höra vilka skratt och samtal vi har i bassängen där vi badar tillsammans och delar med oss av våra erfarenheter och upplevelser. Där känner jag att min läkningsprocess går mycket fortare. Tack, Husbybadet, för denna valmöjlighet!

R a s h i d M o h a m m e d (V): Ordförande och kommunfullmäktige! Det är viktigt att förstå att frågan om badtider för kvinnor i våra kommunala simhallar handlar om både jämställdhet och trygghet. Det är en fråga som kräver en balanserad och nyanserad synvinkel, vilket tyvärr saknas i Sverigedemokraternas resonemang.

Att påstå att separata badtider för män och kvinnor innebär att staden bidrar till att upprätthålla förlegade idéer är att förenkla problematiken. Det är faktiskt tvärtom. Det handlar om att tillgodose olika behov och önskemål för att skapa en så trivsamt och trygg miljö som möjligt för alla besökare. Det är inte fråga om att lösa hedersförtryck eller sexuella ofredanden genom erbjuda olika badtider för kvinnor och män, utan det handlar snarare om att erbjuda en valmöjlighet för dem som av olika anledningar föredrar att bada separat.

Det är viktigt att respektera individens val och behov. Det innebär att man ska erbjuda olika alternativ i stället för att tvinga alla att följa samma modell. Sverigedemokraternas förslag att kommunfullmäktige ska ta principiell ställning mot könsselektade simbassänger är inte bara orealistiskt utan även inskränkande för individens frihet att välja det som känns bäst för dem.

I stället för att förbjuda valmöjligheter borde vi arbeta för att skapa en inkluderande och trygg simmiljö där alla kan känna sig välkomna och respekterade. Bifall kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 147

L i n n é a V i n g e (SD): Syftet med motionen är att komma till rätta med problematiken att det finns flickor som faktiskt inte får bada tillsammans med pojkar. Hur ska vi kunna komma till rätta med hedersproblematiken om man hela tiden viker sig för det?

Man får tycka att vi ska ha ett samhälle som separerar män och kvinnor, men då har man fel. Varför ska vi stanna vid badhusen? Varför ska vi inte ha separata vagnar på tunnelbanan? Det är ingen som hade accepterat det, så varför ska vi acceptera det i våra förorter?

Anförande nr 148

R a s h i d M o h a m m e d (V): Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt problem som vi alltid behöver jobba för att motverka, men det innebär inte att kvinnorna inte kan välja om de vill bada själva eller inte.

Anförande nr 149

L i s a C a r l b o m (MP): Låt mig göra en sak tydlig redan från början. Motionen handlar inte om att stoppa hedersrelaterat förtryck, utan den är en del av Sverigedemokraternas plan att göra Sverige till ett etniskt rent land, utan muslimer.

Att ta principiell ställning mot könsselektade simbassänger är viktigare för er i Sverigedemokraterna än att kvinnor får lära sig simma och att stärka kvinnors hälsa genom att låta dem ha simhallen för sig själva några timmar i veckan. Det är viktigare än att arbeta för ett öppet, inkluderande och tolerant samhälle där man accepterar att kvinnor kanske inte alltid vill dela simhallen med män.

I Sverige i dag blir kvinnor i hijab trakasserade, mörkhyade barn hotade på väg hem från skolan och moskéer och synagogor vandaliserade. Det som ni i Sverigedemokraterna gör är enbart att spä på den polarisering och rasism som växer i vårt samhälle. Ni gör ingenting för att lugna ned de spänningar som finns, tvärtom. Bryr ni er verkligen om kvinnors rättigheter? Nej, det gör ni inte.

Sida 105 (130)

Arbetet mot hedersrelaterat förtryck och sexuella ofredanden löser man inte genom att förbjuda särskilda tider eller bubbelpooler för kvinnor, utan det gör man genom utbildning, ständigt pågående dialoger och förståelse för varandras olikheter och preferenser och genom att arbeta för ett öppet, tolerant och demokratiskt samhälle där alla människor, inklusive muslimer, är lika mycket värda.

Anförande nr 150

L i n n é a V i n g e (SD): Vad är det du står och säger, Lisa – att vi står upp mot hedersrelaterat våld och förtryck i förorten skulle alltså innebära att vi vill ha ett etniskt rent land utan muslimer?

Ni kanske vill ha separata vagnar på tunnelbanan också? Vi kanske ska ha olika ingångar i Stadshusets entré? Utgångspunkten måste ju vara att män och kvinnor ska kunna leva i samhället tillsammans. De som inte klarar av det ska ju spärras in, eller hur?

Jag vill också öka simkunnigheten, men det är fler i Sverige som utsätts för könsstymning och äktenskapstvång varje år än som dör i druckningsolyckor. Jag tycker att man behöver hålla isär dessa två saker.

Anförande nr 151

L i s a C a r l b o m (MP): Du kanske inte förstår vad jag menar, Linnéa, men en dag kommer du att göra det, inshallah.

Anförande nr 152

I s m a i l A l i (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Simning och simkunnighet är i dag en angelägen fråga. Att stärka simkunnigheten hos flickor och kvinnor i vissa av stadens simhallar är positivt för folkhälsan och ökar säkerheten i och vid vatten.

Att vissa grupper har egen badtid är inte något nytt fenomen, utan så är det redan i dag. Dessutom borde det vara en rättighet att kunna gå till simhallen utan att riskera att känna rädsla eller skam. Det är viktigt att denna grupp får möjlighet att lära sig simma och lära känna nya människor i en sådan underbar miljö. Jag tycker att det är positivt att stadens simhallar vill erbjuda särskilda simtider för flickor och kvinnor.

I första hand ser jag det som en jämlikhetsfråga att alla, oavsett kön, bakgrund, ålder och samhällsklass, ges samma förutsättningar att bland annat ha en rik fritid. I dag erbjuder vissa simhallar särskilda badtider för personer med funktionsnedsättning och för barn. Detta tycker vi är positivt.

Bifall kommunstyrelsens förslag till beslut!

I s a b e l S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Jag blir lite skrämmd av det hårda tonläget i denna debatt. Jag tycker att den förtjänar ett mer sansat samtal.

Det finns väldigt mycket evidens för möjligheten för kvinnor att bada eller lära sig simma själva. Stockholm frågade om detta i en ganska omfattande kundundersökning 2022, och så många som 68 procent av besökarna svarade att de tyckte att det var viktigt att den möjligheten fanns.

Vi bor i en miljonstad med ett fantastiskt utbud av kultur, och vi har en stolthet över vår stad. Jag kan inte förstå att vi inte år 2024 kan vara så toleranta att vi tycker att denna möjlighet ska finnas för kvinnor som av olika orsaker, varav vi har hört många här i kväll, vill lära sig simma eller vara i ett badhus separat från män.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 154

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag vill nyansera denna debatt. Isabel var inne på denna fråga. Och tack så himla mycket, Esme, för ett väldigt fint, ärligt och rörande inlägg!

Jag skulle vilja nämna några av de aktörer som har jobbat med kvinnosim under lång tid: Monas Simskola på Lidingö, Medley i Nacka, Föreningen Saltsjöbadens Friluftsbad, Nacka Simsällskap och Umeå Simsällskap, för att inte tala om alla nakenbad för kvinnor, till exempel i skånska Mölle där kvinnor har badat nakna tillsammans i över 100 år.

Vi har just nu en debatt här som om detta vore något nytt. Vi har tyvärr också haft en debatt i medierna alldeles nyligen, där vår oppositionsledare talade om konceptet Järva Crocodiles, som ska införas på Husbybadet. Christofer rasade över hederskultur och att det är extra sorgligt att man gör detta i områden som Husby och Tensta.

Jag vill återigen se lite nyansering i sammanhanget. Kvinnosim har funnits i Skärholmens sim- och idrottshall sedan 1996 och i Tensta sim- och idrottshall sedan 1997, faktiskt efter en motion från en centerpartist här i fullmäktigesalen 1995.

Det specifika koncept som vår oppositionsledare rasade över, alltså samarbetet mellan idrottsförvaltningen, stadsdelsförvaltningen och en förening som är ansluten till Riksidrottsförbundet, infördes faktiskt i Tensta sim- och idrottshall våren 2022. Det var alltså Järva Crocodiles. Då var det en moderat partikollega som var ordförande i stadsdelsnämnden, så det var alltså Moderaterna som införde föreningssim för kvinnor i Tensta. Och nu rasar man över att samma koncept ska finnas i Husby. Men varför ska det finnas där? Jo, därför att det, precis som vi har varit inne på, har varit otroligt framgångsrikt.

Helt ärligt, hör ni, på riktigt: Att kvinnor ibland vill bada utan män är varken något nytt eller något konstigt. Jag personligen tillhör faktiskt dem som tycker att det mesta är trevligt att göra utan män, men det är en annan fråga.

Jag kan ändå inte låta bli att ha en fundering här. Är det så att Sverigedemokraterna eller vår kära oppositionsledare även vill förbjuda kvinnosim för Berit, Carina eller

Annika som vill kunna bada med andra kvinnor på till exempel dambadet i Varberg, Sida 107 (130) eller blir det ett problem framför allt när det handlar om Fatima från Husby?

Kvinnosim är bra för simkunnigheten och för trivseln, och precis som många andra har varit inne på är det befriande och inte något som är konstigt. Låt oss som vill bada själva ibland få göra det.

Anförande nr 155

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Ordförande! Det är roligt att vara tillbaka. Hej allihop! Jag har saknat er. Däremot har jag kanske inte saknat just den här debatten, som jag har sett lite grann i sociala medier.

Jag vill tacka för ditt inlägg, Esme. Du delade med dig av vad kvinnosimmet betytt för dig: en fristad där du har funnit skratt och gemenskap under den tid då du varit sjuk i bröstcancer. Jag tycker att det var en bra beskrivning. Du slår ett slag för att kvinnor ska få välja själva om de vill bada med andra kvinnor eller med män. Detta tycker jag att du gjorde väldigt bra. Tack så mycket för det inlägget!

Clara Lindbloms inlägg var också väldigt bra, och även jag skulle vilja nyansera det hela lite grann. För mig handlar det här faktiskt om simkunnighet, oavsett vad vissa andra säger. Alla stockholmare ska få samma möjligheter att lära sig att simma, oavsett kön, oavsett funktion, oavsett inkomst och utbildningsnivå och oavsett om man är född i Sverige eller i något annat land. Det är därför vi arbetar med en rad satsningar som syftar till att öka just simkunnigheten, och då riktar vi in oss särskilt på de grupper där simkunnigheten är lägst. Det handlar om flickor, det handlar om kvinnor och det handlar om människor som lever i socioekonomiskt utsatta områden.

Jag vill nämna några satsningar som vi har gjort. Bland annat bygger vi ut den kommunala simskolan med fler tider och fler lärare, och vi har gått fram med subventionerade avgifter för simskolan i just ytterstaden. Det handlar också om stöd till föreningslivet, som fyller en jätteviktig funktion när det kommer till att nå ut till nya grupper och att öka simkunnigheten i vår stad. Till exempel kommer idrottsnämnden i morgon att fatta beslut om ett särskilt stöd till föreningar för att de ska kunna bedriva vattenvaneträning på Järvabadet i Stockholm i sommar. Jag tycker att det här är jätteviktiga satsningar som faktiskt handlar om liv eller död.

Som Clara var inne på erbjuds sedan 90-talet just den satsning som vi nämner i dag med särskilda öppettider för kvinnor som vill bada separat. Som nämndes här tidigare gjorde man en kundundersökning i staden 2022 som visade att 70 procent, sju av tio, av dem som besöker Tensta simhall inte skulle ha gjort det om inte möjligheten funnits att bada separat. Om man nu sågar den här verksamheten utan att ens ha besökt den eller varit delaktig i den tycker jag att man också ska kunna leverera svar på hur de här kvinnorna ska få möjlighet att lära sig simma.

Sammanfattningsvis: De här särskilda öppettiderna för kvinnor är en i raden av åtgärder som vi erbjuder i staden för att fler ska kunna idrotta och för att fler ska kunna lära sig att simma. Enkätsvaren visar på att det är fråga om väldigt få timmar som ändå levererar stora positiva resultat.

(O r d f ö r a n d e n : Välkommen tillbaka, Maria-Elsa! Vi har saknat dig.)

G a b r i e l K r o o n (SD): Jag skulle vilja lyfta blicken lite från simbassängen till själva principen om könssegregation. Jag skulle vilja fråga dig, Maria-Elsa Salvo, som ändå är en av de högsta företrädarna för majoriteten, om vi borde se över vilka andra möjligheter det finns till könssegregation för att möjliggöra för fler kvinnor som kanske inte vågar delta i samhällslivet att ändå delta. Det finns ju exempel på kvinnoavdelningar på restauranger. Det är väldigt populärt i flera länder. Det finns exempel på kvinnoavdelningar i kollektivtrafiken. Det är också väldigt populärt i flera länder. Det finns mycket annat man kan tänka sig. Vilka fler könssegregerande åtgärder tycker du att vi bör se över? Det här är väl bara en del i det hela? Ni accepterar den här principen. Då borde ni väl fullfölja principen och möjliggöra för kvinnor att delta fullt ut, kanske genom att ha en könssegregerad fullmäktigesal för de kvinnor som inte ställer upp i de politiska valen för att de inte vill beblandas med män?

Anförande nr 157

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Jag skulle vilja höja blicken från det här till det som faktiskt spelar roll. Janne Valeskog drog siffran – 100 människor om året mister livet i drunkningsolyckor. Vi kan se på hur det varit i staden historiskt. Förra året presenterades en rapport från Skolverket som visar att simkunnigheten minskar. Den har gått bakåt bland barn och unga i och med pandemin. Det här är allvarliga frågor, men ni levererar inga förslag på hur vi ska öka simkunnigheten bland de grupper där den är lägst. Jag ber er höja blicken och leverera svar på en livsviktig fråga: Hur ska vi nå de här 70 procenten av de kvinnor som i dag besöker simhallarna – de som inte hade gjort det om inte kvinnotiderna funnits? Jag har fått siffror från förvaltningarna, och det är tusentals kvinnor det rör sig om. Över 7 000 per år besöker simhallen, och 70 procent av dem skulle inte ha gjort det om inte kvinnotiderna funnits. Vad har ni för lösning för dessa kvinnor? Hur ska vi få dem att lära sig simma?

Anförande nr 158

L e i f S ö d e r s t r ö m (SD): Vilka frågor är för hårda när könens jämlikhet och frihet ska försvaras? Vilka förslag ska förbli utsagda när principen om jämlikhet mellan män och kvinnor kränks av hedersförtryck och religiösa påbud? Det är påbud som nu efter beslut av stadens vänstermajoritet kommer att medföra att könsmässigt separerade badtider blir verklighet även i Husby simhall. Sveket mot dem som flytt till vårt land från förföljelse är fatalt. Ridån dras ned för de hedersförtrycktas frihetsdrömmar. Detta kläs i ord av debattören Mosa Mazroui-Sebdani: ”Jag undrar om vi som sökt en fristad från religiös förföljelse är värda att stå upp för? Det finns inte många fria sekulära demokratier i världen, om Sverige inte kan fortsätta vara det, vart ska vi då kunna känna oss trygga?”

Vilka fler av våra gemensamma bad- och idrottsanläggningar står på tur att jämlikhetssaneras av hederskulturellt och religiöst inspirerade regelverk? Hur många fler principer och ideal om jämlikhet och frihet ska tillåtas krossas? Jag uppmanar Stockholms socialistiska majoritet att omgående riva upp det här könsseparerade beslutet och samtidigt avveckla det hederskulturella kramande som era partier sysslar med. Könsstymningen av badtiderna i stadens simhallar måste upphöra. Vilka ord är för hårda när jämlikhet och flickors frihet står på spel?

I s a b e l S m e d b e r g - P a l m q v i s t (L): Fru ordförande! Det är rent ut sagt förfärligt vad det är du står och säger här, Leif Söderström. Hur kan man blanda bort korten på ett så bedrövligt sätt som du gör? Jag skäms å det här husets vägnar över att debatten förs på en så fruktansvärt låg nivå. Här talar vi om kvinnors möjlighet att lära sig att simma. Det handlar om att ge möjligheter till kvinnor som aldrig skulle komma till ett badhus annars och som aldrig skulle lära sig att simma. Du pratar i stället om hederskultur. Men hederskultur handlar om att inte få den möjligheten, att utestängas från den möjligheten. Det är precis det motsatta mot det här beslutet. Varför gör du på det här viset? Varför lägger du debatten på denna gräsliga nivå? Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 160

L e i f S ö d e r s t r ö m (SD): Hederskulturen och hedersförtrycket handlar ju bland annat om att flickor kanske inte får umgås med män och pojkar. Har man missat det har man missat ganska mycket av innebörden i mitt tal. Arg får du gärna bli.

Anförande nr 161

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Du lyssnar uppenbarligen inte på vad man säger i talarstolen, Leif. Jag vill återigen understryka att vi har haft separata badtider i Stockholm sedan 1996 respektive 1997. Det projekt som vi pratar om gällande Husby inleddes när Moderaterna hade ordförandeposten i stadsdelsnämnden våren 2022. Det är alltså inte något nytt vi diskuterar här egentligen.

Sedan måste jag säga att du och dina partikamrater har en ganska vulgär argumentation. Det pratas om att man ska ha könsseparata tunnelbanevagnar och fullmäktigesalar och så vidare. Jag är för min del mest ute efter utrymmen där man kanske inte gillar att vara halvnaken med män. Hur långt ska vi dra det här? Ska jag inte få byta om separat i simhallen? Vill du att jag ska sitta och basta med karlar och så? Jag känner lite så här: Om man exempelvis som tonårstjej av en eller annan anledning inte är helt bekväm med sin kropp eller vad det nu kan vara – kan man inte då få bada i fred om man ibland vill det utan att bli anklagad för att älska sharialagstiftning? Jag vill bara kunna bada! För övrigt brukar jag ha kläder på mig i fullmäktigesalen – annars kan man väl börja diskutera.

Anförande nr 162

L e i f S ö d e r s t r ö m (SD): Jag växte upp i ett Sverige där det fanns ett jämlikhetsideal som man strävade efter. Detta drevs av partierna på vänstersidan, och det handlade om jämlikhet mellan könen. Nu är det en helt annan utveckling. Du nämnde årtal på 1990-talet, Clara Lindblom. Anledningarna var ju helt annorlunda då än nu. Det är klart att kvinnor ska få bada – absolut. Det går väl. I det här fallet beror det på att ni plockar bort männen, som ni ser som någon sorts riskfaktor. Det är det som är hela problemet. Det är alltså ett segregering tänk i grund och botten. Det finns en dålig tanke om män här på något sätt – de ska tydligen inte kunna vara där samtidigt.

Anförande nr 163

M a r i a - E l s a S a l v o (S): Visst är det trevligt när män ska bestämma vad vi kvinnor får göra eller inte göra!

Allvarligt talat – om vi ska prata om kvinnors frigörelse, frihet för kvinnor och självständighet för kvinnor handlar det om att alla kvinnor ska få möjlighet till egen försörjning och tillträde till arbetsmarknaden, kunna vara ekonomiskt oberoende, kunna separera när det är nödvändigt och kunna flytta när de vill skilja sig. Det handlar också om att kunna lära sig simma om man är vuxen och inte kan simma. Det är det som det här handlar om.

Jag skulle vilja fråga dig, Leif, som ändå sitter i idrottsnämnden: Var är förslagen? Hur ska vi göra för att alla i Stockholm ska få samma möjligheter att lära sig simma, även de vuxna kvinnor som inte kan simma? Kan ni komma med några förslag på det området för att jämna ut skillnaderna? Det är ju det jämlikhet och jämställdhet handlar om.

Anförande nr 164

L e i f S ö d e r s t r ö m (SD): Precis som Linnéa sa här tidigare finns det många tjejer och flickor som lever under hedersförtryck i det här landet. Det är ett par hundra tusen har jag hört. På vilket sätt blir de hjälpta av att ni inför de här separerade badtiderna? Hur hjälper det de flickorna? I själva verket är det ju så att de som ställer krav på det här får en anledning att inte göra en kulturell förändring genom att släppa de här tjejerna fria. Det bästa vore väl om alla kvinnor och tjejer i Sverige kunde ha samma rättigheter utan att vara rädda för att bli utsatta för hedersförtryck.

Anförande nr 165

H a s s a n J a m a (V): Ordförande! Jag hade faktiskt inte tänkt komma upp i debatten. Jag tycker att bland annat Marie-Elsa Salvo och Clara Lindblom förklarade vad det här handlar om. Men jag är lite besviken på Leif Söderström, som sitter i idrottsnämnden, och Sverigedemokraterna allmänt. Du tar upp ord som könsstymning och hedersförtryck, Leif. Många andra, bland annat Isabel Smedberg-Palmqvist, har förklarat vad det här handlar om, nämligen simkunnighet och att även kvinnor ska kunna få friheten att simma. Det är väldigt få timmar vi har för det i staden.

Leif Söderström, Linnéa Vinge och de andra i Sverigedemokraterna har inte något eget förslag. Många av oss i den här salen förstår vad det här handlar om för Sverigedemokraterna. Det underförstådda budskapet är att vi förtrycker dem som bor i förorten, det vill säga invandrarna, genom att de här kvinnorna får simma själva. Därmed skulle vi gynna hedersförtryck. Men detta är inte alls vad det handlar om.

Ni har diskuterat barnvagnar och sådana saker. Men din motion handlar inte om barnvagnar, Linnéa Vinge, utan om simbassänger. Ni kunde ha väckt en motion om hedersförtryck, könsstymning eller sådana saker. Då hade det också kunnat debatteras, men nu gör vi inte det.

Esme kunde dela med sig av sin egen berättelse. Att man väljer kvinno-sim kan ha en massa olika anledningar. I stället har ni nu hävdats att vi förtrycker alla som får friheten att simma kvinno-sim. Det är ert budskap, Sverigedemokraterna, och det är rent ut sagt för jävligt. Jag vet inte om jag får säga så, men jag säger det ändå.

(O r d f ö r a n d e n : Det fick du inte. Fy!)

Men så är det. Detta är ett otroligt dåligt sätt att föra en debatt, för det handlar inte om det här. KvinnoSim handlar om möjligheten för dem att lära sig simma, vilket som vi vet är livsnödvändig kunskap. Dessutom sa Clara Lindblom väldigt bra att det här har genomförts mycket tidigare: 1996, 1997 och senast 2022. Det som är väldigt tråkigt är att oppositionsledaren Fjellner har fört den här debatten ohederligt på sociala medier. Han låter mer sverigedemokratisk än Sverigedemokraterna – det ska sägas tydligt och klart. Det förvånar mig inte att Sverigedemokraterna tar upp det här. Men det är bara för dåligt.

Anförande nr 166

L i n n é a V i n g e (SD): Allt jag hör här är ursäkter för att dalta med hedersförtryck. Det ni gör är ju att hålla vatten på hedersförtryckarnas kvarn. Alla kvinnor får inte bestämma själva, men ingen kan svara på varför det här ska vara okej just på våra badhus. Varför ska vi inte ha separata idrottslektioner? Det finns flickor som inte får vara med på idrotten av kulturella skäl. Att stå upp mot hedersförtryck är den bästa livförsäkring ni kan ge flickorna i våra förorter. Stå upp för de kvinnorna i förorten och inte för männen som förtrycker dem!

Anförande nr 167

H a s s a n J a m a (V): Du talar om hedersförtryck av kvinnor, Linnéa. Jag vet inte vilka män av dem som utövar hedersförtryck som över huvud taget skulle tillåta att de här kvinnorna fick simma. Jag tror att du och Sverigedemokraterna behöver lära er om vad hedersförtryck är. Vad jag vet så skulle de inte ens få gå och simma över huvud taget. Men vi gynnar absolut inte hedersförtryck. Det är någonting vi ska bekämpa i den här staden. Det har vi gjort i majoritet tidigare, och vi gör det också i den här majoriteten. Att du tycker att det här är hedersförtryck förvånar varken mig eller någon annan. Er poäng är att det handlar om en grupp av invandrare som ni har valt ut. Det här finns ju också i innerstaden bland annat, men ni har valt ut dessa kvinnor och säger att de blir hedersförtryckta av sina män. De är också av en annan religion.

Anförande nr 168

Borgarrådet B o u c h e r (V): Ordförande! Det här blir en väldigt besvärlig diskussion. Att vi erbjuder tider då kvinnor kan få bada utan män är ingenting som hindrar några kvinnor från att gå och bada på allmänna badtider tillsammans med män. Jag är själv en 64-årig svensk kvinna som är född och uppvuxen i det här landet. Jag är dessutom medlem i det första feministiska partiet i riksdagen. Jag gillar också att bada utan män, och det har ingenting att göra med någonting annat än att jag som kvinna tycker om att ibland vara i rum fredade från män. Jag tycker också att det är skamligt att vi ska lägga bördan att befria kvinnorna på kvinnorna själva.

Anförande nr 169

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Jag ska börja med att göra någonting ovanligt, nämligen att ge finansborgarrådet rätt: Stockholm ska vara en förebild i klimatarbetet i Sverige och i världen. Det är speciellt angeläget när Sverige för första gången på 20 år har en regering som aktivt höjer utsläppen. Men självbilden att vi ligger i framkant inom klimatomställningen såväl som inom andra områden får aldrig hämma drivkraft och nytänkande.

Redan 2017 föreslog vi i Centerpartiet den så kallade Trätoppen, en skyskrapa i trä med totalt 40 våningar ovanpå parkeringshuset Parkaden i city. Förslaget rönnte internationell uppmärksamhet och välkomnades av fastighetsägaren men mottogs med skepsis av dåvarande rödgrönrosa majoritet. Ni vet väl hur svårt det är att bli profet i egen bygd.

Nu ska jag ju inte vara bitter utan glad, när jag kan konstatera att Stockholm Wood Tower AB avser att uppföra en kontorsbyggnad i trä med just 40 våningar sex år efter vårt förslag om Trätoppen. Som sagt ska jag inte vara bitter, men jag tycker ändå att vår motion får ett lite ljumt mottagande av majoriteten.

Finansborgarrådet lyfter fram att vi nu har tilldelats priset Årets trästad. Men läser man motiveringen lite noggrannare kryper det fram vad vi egentligen gör, det vill säga bygger i trä där vi måste och där det är svårbebyggt. Centerpartiet anser att vi behöver bygga mer i trä. Vi behöver göra det på fler platser och inte bara där det är svårt och komplext att bygga.

Många andra kommuner har redan antagit träbyggnadsstrategier som innebär ett tydligt politiskt ställningstagande. Stockholms stad har unika möjligheter att driva på det nationella hållbarhetsarbetet, men det kräver att vi har en offensiv och framsynt politik. En satsning på träbyggnader skulle inte bara stimulera den lokala ekonomin genom att skapa arbetstillfällen inom skogsindustrin och byggsektorn – den skulle också kunna göra vår stad till ett nav för innovativ utveckling och nya affärsmöjligheter. I Nacka bygger man faktiskt en hel stadsdel i trä. Vi i Stockholm får väl nöja oss med att den heter Stockholm Wood City – folk kanske tror att den ligger i Stockholm. Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen och bifall till motionen.

Anförande nr 170

M a r t i n H a n s s o n (MP): Tack för en bra och angelägen motion från Centerpartiet! Det är också ett väldigt bra svar från majoriteten. Nu handlar ju motionen inte framför allt om Wood City utan om träbyggnadsstrategier. Motionen kom innan budgeten lades fram, vill jag framhålla. I budgeten kom ju exakt det som ni föreslår: att vi nu ska ta fram en träbyggnadsstrategi. Detta har kommit lite sent, kan jag tycka, men nu är det på gång. Det är ett tydligt uppdrag, ett samuppdrag mellan olika nämnder. Dessutom har det kommit ett otroligt viktigt budgetuppdrag om att vi nu ska ta fram gränsvärden för klimatpåverkan vid nybyggnation, vilket som jag uppfattar det är i linje med er motion och dess andemening. Jag vill också göra lite reklam för att vi tilldelades priset Årets trästad i slutet av november. Det är otroligt mycket på gång, och det uppmärksammas.

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Återigen får vi alltså rätt. Det är jättebra att ni inkorporerar våra förslag i budgeten, Martin Hansson. Men om ni ändå driver det här skulle ni väl kunna yrka bifall till motionen? Om ni ändå gör det här och har lagt in det i er egen budget – är det då inte lite svagt att ni faktiskt inte bifaller vår motion?

Men jag är glad att jag kan inspirera nuvarande majoritet till att få fram sådana här frågor. Jag ska följa arbetet med er trästrategi mycket noggrant.

Anförande nr 172

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag är smart och vill förkorta debatten, så jag tar replik på Jonas Naddebo i stället för att begära ordet för ett eget anförande. Detta är en utomordentligt bra motion. Jag blev själv trähusfrälst när Folkhem byggde sina helt fantastiska flerfamiljshus vid Bällstaån på Sundbybergssidan. Det är lika fantastiskt med Cederhusen i Hagastaden, och det finns nya förslag på höga trähus med bostäder. Detta tycker jag ska bli väldigt spännande att följa. Det är också så att det här ger enormt mycket lägre klimatavtryck. Stockholmshem är bäst i Sverige med de Stockholmshus som vi byggde på Hagsätravägen. Bra! Det här kunde vi ha gjort förra perioden. Då skulle ni ha stöttat oss.

Anförande nr 173

J o n a s N a d d e b o (C): Tack, Björn, för att jag får orera en minut till! Vi kan titta på svaren från remissinstanserna – den här motionen har verkligen mötts av otroligt positiva och insiktsfulla inspel med konkreta förslag. Precis som Martin Hansson sa måste man få inspel inför det fortsatta arbetet. Vi från Centerpartiet kommer att fortsätta att dra på för mer klimatsmart byggande och se till att ta bort alla de regler och krångligheter som gör att vi inte bygger så mycket i trä som vi borde kunna göra. Jag yrkar åter bifall till vår reservation och till motionen.

Anförande nr 174

E m e l i e S t a r k (S): Gud, vad bra att vi är överens och vill samma sak! Och vad kul att vi är fler som vill bygga i trä! Det är viktigt att kommunen gör sina satsningar på klimatet där utsläppen är som störst, och byggsektorn är en sådan känd utsläppsbov. Vår stad växer och ska fortsätta att växa, och då ska vi också växa klimatsmart.

Att motionen besvaras i stället för att bifallas beror på att vi sedan budgeten för 2023 har ett beslut där det står att vi har gett exploateringsnämnden i uppdrag att i samarbete med stadsbyggnadsnämnden ”ta fram en strategi för att främja hållbart byggande i trä eller andra material med motsvarande eller bättre klimatprestanda och byggtakt”, vilket bara är en annan formulering av det som sades i motionen. Vi vill alltså samma sak i slutändan. Vi borde hurra. Nu går vi vidare. Hurra! Framåt, kamrater!

Anförande nr 175

M a r t i n H a n s s o n (MP): Motionen är som sagt besvarad. Jonas Naddebo efterfrågade att vi för en gångs skull kanske kunde bifalla en motion. Jag tänkte faktiskt precis tvärtom: Om nu för en gångs skull motionären kunde ge sitt bifall till svaret! Det hade jag hoppats på, men det är som det är.

Återigen: Denna träbyggnadsstrategi är på gång, och det är ett samuppdrag mellan flera olika nämnder. Det gäller att vi verkligen följer det här väldigt noga. Jag vill åter göra reklam för att vi nu kommer att ta fram de här gränsvärdena för byggnaders klimatpåverkan vid nybyggnation och större ombyggnationer. Även det är ett samuppdrag.

Jag vill läsa upp lite ur juryns motivering till att vi tilldelades priset. Juryen säger att stadens politiker och tjänstemän verkligen har visat att man menar allvar med sin satsning på ett hållbart byggande och mer trä i byggandet. Att vi nu fått pris för detta är jätteroligt. Det baseras också såklart på det arbete som gjordes under förra mandatperioden.

Med det sagt kan vi såklart inte på något sätt luta oss tillbaka och vara nöjda. Det finns fortfarande otroligt mycket potential att vässa de här frågorna ännu mer. Jag tycker att Sveriges Träbyggnadskansli i sitt remissvar på den här motionen har en hel del bra medskick och förslag som vi i majoriteten verkligen bör titta på och gå vidare med. Det blir ett framtida arbete under 2024. En del i de här utredningarna kan säkert vara att titta på de här frågorna. Det är välkommet och absolut ingenting som vi på något sätt ställer oss tveksamma till. Det här är ett bra medskick som vi såklart ska titta på.

Anförande nr 176

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande! Om vi nu hade varit så duktiga på att bygga i trä kanske vi inte redan hade haft ett läckande tak på det nyligen färdigställda parkeringshuset i Klockelund med träspånsfasad. Vi måste nu bygga om det för en massa miljoner. Det är en fantastisk träkonstruktion. Men om vi hade varit så duktiga hade vi haft koll på det här och inte byggt ett hus som inte ens klarar ett halvår, eller hur länge det nu har stått. Det är det jag menar. Vi har en massa olika bostadshus och en massa olika saker som har byggts. Cederhusen har nämnts. Tekniska museets nya Wisdome är också ett jättebra exempel. Men det handlar om att få kraft i atlantångaren Stockholm. Då måste vi få strategin på plats, så att vi verkligen börjar titta på vad det är med våra regler om höjdbegränsningar, våningsbegränsningar och annat som gör att vi inte får fram fler trähus. Det här tror jag att vi egentligen är överens om, och därför hade jag önskat ett bifall.

Anförande nr 177

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag håller ju med, Jonas Naddebo. Det finns en viss historisk eftersläpning i Stockholms stad, ska ändå erkännas. Nu har vi verkligen kommit igång här. Det gjorde vi redan förra året, till och med förra mandatperioden. Nu tar vi ytterligare ett steg, så att säga. Men jag tycker ändå att kommuner som till exempel Växjö tidigare har legat mer i framkant och verkligen visat framfötterna. Jag hoppas att Stockholms stad kan komma ikapp nu med de här strategierna. Till exempel skulle kanske ett medlemskap i Trästad Sverige kunna vara ytterligare en grej. Det är såklart någonting vi får titta på.

Anförande nr 178

S e r g e j S a l n i k o v (SD): SBB – det är många tårar som har fallts över mobiler och plattor med Avanza uppe. Jag var inte en av dem faktiskt. Men vår stad har liksom många andra under tidigare år sålt viktiga fastigheter till privata aktörer, inklusive SBB. Den strategin har lett till kortsiktiga ekonomiska vinster men har på lång sikt underminerat vår förmåga att styra över viktiga delar av vår samhällsstruktur. Vissa affärer har varit bra. Vissa affärer har varit mindre bra. Som ni vet har vi ett krig och en kris som har lett till att fastighetsbranschen kollapsat. Höga finansieringsomkostnader och byggkostnader slår hårt mot bolagens likviditet.

Det rådande ekonomiska klimatet erbjuder dock en unik möjlighet. Med det aktuella finansiella läget inom fastighetsbranschen har vi en fördelaktig position för att förhandla om återköp av dessa fastigheter till rimliga priser, och den chansen får vi helt enkelt inte missa. Vidare är det viktigt att betona att kommunen har en starkare finansiell ställning jämfört med privata aktörer för sådana investeringar. Kommunen kan också låna pengar till lägre räntor, vilket innebär att långsiktiga investeringar i fastigheter blir mer kostnadseffektiva. Det ger oss en fördel när det gäller att säkra strategiska fastigheter för framtiden.

Det finns även en säkerhetsaspekt i det hela. För cirka en månad sedan fick vi rapporter om att fastigheten där tingsrätten i Södertälje sitter ägs eller misstänks ägas av ett bolag som är kopplat till ett kriminellt nätverk. Ett större dotterbolag till SBB, Educo, ägs numera till över 50 procent av kanadensiska Brookfield, som därmed i praktiken kontrollerar svenska skolfastigheter värda över 43 miljarder. Det är bara en tidsfråga innan kinesiska bolag, ryska bolag eller bolag från andra länder köper upp dessa strategiska svenska fastigheter.

Många kommuner runt om i landet har efter att vi väckt vår motion följt vårt exempel och återköpt en del fastigheter från SBB – ett kommunhus här, en skola där, en större bostadsfastighet där. Jag har en mindre lista här, som jag tänkte läsa upp, på vad man har köpt hittills. Nykvarns kommun står i spetsen. Där har man lyckats köpa tillbaka kommunhuset. Det är ändå imponerande att man från första början sålt kommunhuset, men man har lyckats köpa tillbaka det. Man har också köpt bostäder i centrala Nykvarn. Man har köpt åtta fastigheter i Linköpings kommun, tre omsorgsfastigheter i Landskrona, två LSS-fastigheter i Gävle, större bostadsfastigheter i Nykvarn och även fyra fastigheter i Höganäs.

Jag tycker att vi ligger i ett läge där vi faktiskt kan utreda möjligheten att återköpa dessa fastigheter. Jag vet att förvaltningen kollar här och där, men det handlar inte om fastigheter av denna kaliber. Därför måste man ge ett väl avgränsat uppdrag till berörda nämnder samt bolag. Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 179

M a r t i n H a n s s o n (MP): Tack för motionen, Sergej! Jag tycker dock att det blandas äpplen och päron lite här. Det kan vara bra att känna till att Stockholms stad är väldigt noga när staden eventuellt säljer fastigheter. Det kan såklart vara annorlunda i andra kommuner. I Stockholm har försäljning bara skett när det har identifierats att

det inte finns egna behov av fastigheterna. Det finns i Stockholm aldrig tankar om att sälja och sedan hyra in sig eller något sådant. De fastigheter som har sålts till SBB till exempel är sådana fastigheter där det har bedömts att staden inte har egna behov. Sedan kan man såklart ha olika åsikter om huruvida staden ska äga samhällsfastigheter där man själv inte bedriver verksamhet. En sådan ingång kan man förstås också ha. Men det är ändå väldigt noga att de här fastigheterna är sådana där vi själva bedömer att vi inte har egna behov och där vi inte har egen verksamhet och så vidare.

Med det sagt blir motfrågan: Är det inte bättre att vi i så fall, även om det kan vara ett gynnsamt läge, lägger pengarna på att investera i fastigheter där vi själva faktiskt har vår verksamhet och där de verkligen behövs nu?

Anförande nr 180

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Rapporter och forskning säger generellt sett att det i de flesta fall är bättre att äga fastigheter än att hyra in sig, Martin Hansson. De fastigheter som du pratar om behöver inte alltid vara av strategisk betydelse här och nu; jag pratar även om fastigheter som kan komma att vara av strategisk betydelse längre fram i tiden. Det handlar alltså inte bara om det som är strategiskt just nu utan även om sådana fastigheter som kan komma att anses som strategiska längre fram.

Anförande nr 181

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Herr ordförande! Jag vill börja med att konstatera att det här på sätt och vis är en fortsättning av en stor debatt vi hade förra mandatperioden. Då intog Sverigedemokraterna den motsatta positionen och valde att inte reservera sig när man faktiskt sålde de här fastigheterna, och det är värt att notera.

Jag tycker att en hel del av de saker som Sergej Salnikov säger är kloka. Detta är viktigt. Tittar man på den här staden historiskt ser man att vårt markinnehav och fastighetsinnehav har gjort staden rik. Det är viktigt att äga gemensamt i stället för att sälja ut, som ni valde att göra under den perioden.

Problemet när man säljer är att det är svårt att köpa tillbaka. Jag ser i er motion att ni lyfter värdet av att man ska ingå förmånliga avtal. Men jag antar att den som säljer också vill göra förmånliga affärer. Det är ju inte så enkelt att man kan bestämma vilket pris det blir, utan det måste man ju komma överens om. Det är klart att staden ska ha beredskap att köpa när ett bra läge uppstår. Men det är svårt om vi går in och säger: Just det här ska vi köpa. Då ökar vi också priset på det, för då inser ju den som ska sälja att det finns ett oerhört behov av att köpa det. Det är ju lite av problemet med ert perspektiv. Ni var en gång med och sålde ut. Nu sitter vi i läget att det är svårt att ta tillbaka det. Det finns ju en tipping point-dimension i försäljningen. Med det sagt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 182

S e r g e j S a l n i k o v (SD): Tack så mycket för varma ord, Anders Göransson! Du talar om affärer där vi inte har reserverat oss. I vissa fall har vi röstat ja, i andra fall har vi röstat nej. När vi röstat för en försäljning har den enkla anledningen varit att det var lönsamt just där och då. Jag misstänker att fastighetsborgarrådet kommer att säga något i liknande stil.

När det kommer till just SBB och underpris är det så att SBB håller på att kollapsa. De saknar likviditet och måste frigöra kapital som är bundet i deras fastigheter. Motionen säger inte exakt vilken fastighet som ska köpas till vilket pris, av vem, hur och när, utan motionen är till för att avgränsa uppdraget till just de här nämnderna. Det handlar om att se till att de berörda nämnderna får ett exakt uppdrag att utreda vilka fastigheter som kan återköpas. Precis som jag har sagt kollar förvaltningen runt lite på fastigheter som skulle kunna köpas. Men här pratar vi om fastigheter av strategisk betydelse som kostar betydligt mer. Där måste man ge ett särskilt uppdrag till just dessa nämnder.

Anförande nr 183

A n d e r s G ö r a n s s o n (S): Jag är inte riktigt säker på att jag förstår resonemanget, Sergej Salnikov. Det var okej att sälja i det där läget trots att det var strategiska fastigheter. Ändå är det viktigt att köpa tillbaka fastigheterna, eftersom det är strategiska fastigheter. Antingen är det strategiska fastigheter, och då borde man inte ha sålt dem, eller så är det inte strategiska fastigheter, och då kanske man kan sälja. Men det kan inte vara både och. Den argumentation som du för nu är faktiskt av det slaget att det är både och, lite beroende på i vilket läge vi befinner oss. Och återigen: Om vi bestämmer oss för att gå ut och säga att vi nu ska göra stora köp på marknaden är det klart att det kommer att påverka priset.

Anförande nr 184

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag uppfattar att motionen handlar specifikt om SBB, även om man såklart kan bredda diskussionen också. Jag tänkte svara utifrån just SBB-perspektivet.

Jag tycker fortfarande att det är lite av en blandning av äpplen och päron här, Sergej. Staden gör såklart alltid väldigt noggranna överväganden. I de här noggranna övervägandena är grundfrågan om vi har egna behov. Den andra frågan, som man också hela tiden måste vara väldigt trygg i och som du var inne på, är om det finns långsiktiga behov. Det är ju först om man kan konstatera att svaret är nej på båda de här frågorna som det över huvud taget kan bli aktuellt att pröva saker. I just SBB-fallet var svaret att det inte fanns vare sig långsiktiga behov eller egna behov. Sedan kan man såklart diskutera det mer ideologiska i huruvida en stad ska äga samhällsfastigheter som det är andra verksamheter i. Men det är en annan diskussion, så att säga.

Att inhyrning nästan alltid är en dålig affär kan vi konstatera. Men det är kanske inte heller den bästa affären att köpa fastigheter där man kan konstatera att staden inte har egna behov. Det är ju inte heller nödvändigtvis exakt där pengarna ska ligga. Pengapåsen är ju oftast begränsad, och då kan det vara bättre att sikta in sig på de fastigheter där vi bedömer att det finns både långsiktiga och egna behov. Sedan kan ibland prognoser slå fel. Självklart kan det bli så i enskilda fall; det måste man säga.

Med allt detta sagt är det såklart intressant att titta på SBB:s nuvarande portfölj. Kan det finnas fastigheter där som vi bedömer är strategiskt intressanta? Ja, det kan det mycket väl finnas. Det är ju inte så att vi på något sätt kategoriskt säger nej till det här. Det är självfallet någonting som staden ska titta på när möjligheterna finns.

G a b r i e l K r o o n (SD): Först tänkte jag kritisera ditt anförande, Martin Hansson, men sedan avslutade du väl egentligen med att nästan stå bakom vår motion. Vår motion kristalliserar väl det du är inne på här. Låt oss ge förvaltningen ett tydligt uppdrag! Nu är uppdraget ganska spretigt.

Sedan måste vi även tydliggöra att de fastigheter som har sålts är svåra att ersätta i framtiden om behovet förändras, eftersom marken är begränsad och finns i bostadstätta lägen. Det enda vi skulle kunna göra är att bygga nya fastigheter, och då blir det i helt nya områden.

Vi måste också beakta att vi har en högräntemiljö nu. Vi hade ju en lågräntemiljö när de såldes. Fastighetsvärderingarna har gått ned dramatiskt, så för staden som en välkapitaliserad och långsiktig fastighetsägare är det en perfekt tidpunkt att köpa nu, när alla måste sälja. Det är ju synd om vi inte tar den möjligheten till vara och faktiskt även gör en bra affär på köpet – lite som Akelius, som hann sälja före kraschen i samband med Rysslandskriget.

Anförande nr 186

M a r t i n H a n s s o n (MP): Så kan man absolut tycka generellt, Gabriel Kroon. Jag kan se de poängerna. Men om vi pratar specifikt om de fastigheter som såldes till SBB, alltså vissa förskole- och skolfastigheter, var analysen att de inte behövdes långsiktigt heller. Hade det varit minsta tvekan om huruvida de kanske hade kunnat behövas om 10–15 år hade de ju inte varit aktuella, och det var ju också en massa fastigheter som inte var aktuella då. Det står ändå rätt tydligt i er motion att ni vill titta på just de fastigheterna i sig, och det är det som kanske inte nödvändigtvis är det ekonomiskt och strategiskt klokaste. Med det sagt kan det såklart finnas andra fastigheter i SBB:s portfölj som är intressanta för staden att titta på. Självfallet kan det vara så. Det finns alltså en viss nyansskillnad.

Anförande nr 187

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Den här frågan har vi debatterat många gånger här i salen, och vi är väldigt många som väldigt många gånger har lyft fördelarna för kommuner och regioner med att äga sina samhällsfastigheter snarare än att hyra in sig. Det handlar både om rådigheten och om lokalhyreskostnaderna på kort och lång sikt. Sedan är det ju också så att erfarenheterna av många utförsäljningar förskräcker. Alla ni som till exempel funderar lite på om det finns en poäng med att vi gemensamt äger våra lokala centrum tycker jag ska ta en tur till Rågsveds centrum eller Tensta centrum, som jag besökte häromdagen. Där går lokala handlare på knäna, och lokalerna gapar tomma. Vi behöver ta ansvar för den här typen av fastigheter.

Men det finns något jag tycker blir väldigt ironiskt. Från Vänsterpartiets sida har vi ju konsekvent motsatt oss de här utförsäljningarna. Vi har mobiliserat och skapat opinion. Ni som var med under förra mandatperioden vet hur vi drev på i de här frågorna. Det var nog minst sagt en och annan här inne som tyckte att jag var rätt jobbig att ha att göra med. Men några som jag inte såg i debatten över huvud taget var Sverigedemokraterna. Det blir lite roligt nu, när man kanske har haft något litet möte på kansliet och tänkt: Ojoj, vi behöver göra någonting här! Så kommer man några år senare och skriver en motion och försöker ta åt sig äran för att det är en massa kommuner som har köpt tillbaka fastigheter. Jag vill inte göra er ledsna i onödan, men

det är ju helt enkelt så att det är väldigt många kommuner som har insett att det var en Sida 119 (130)
jäkla dålig affär att sälja och sedan hyra in sig igen. Det är bra att ni sent omsider har vaknat. Men jag hade gärna sett er i debatten då, när saker och ting faktiskt såldes.

Med det sagt är det så att vi är helt och hållet öppna för att förvärva olika typer av fastigheter, givet att de är av strategisk vikt för staden och givet att det går att bygga ihop ekonomin och få ihop kalkylen på ett rimligt sätt. Jag tänker inte stå här och nämna vilka fastigheter jag skulle vara sugen på att vi skulle köpa, för det verkar vara en väldigt dålig förhandlingsstrategi, om jag ska vara riktigt ärlig.

Sent ska syndaren vakna! Jag hoppas att ni syns nästa gång vi diskuterar en lång rad utförsäljningar, för det var otroligt tyst från Sverigedemokraterna i den frågan.

(O r d f ö r a n d e n : Då vill jag bara säga, borgarrådet Lindblom, att det är trevligt om borgarrådet adresserar presidiet i början av anförandet – så brukar vi göra – och inte svär.)

Anförande nr 188

G a b r i e l K r o o n (SD): Clara Lindblom! Det var faktiskt tur att fastigheterna såldes. Vet du varför? Jo, för att Stockholms stad gjorde en jättefin affär. Vi fick en hög köpeskillning, eftersom bolagen hade låga räntor när de köpte våra fastigheter. Nu har vi däremot möjlighet att göra ännu en fin affär och köpa tillbaka fastigheterna, vars fastighetsvärde nu har sänkts dramatiskt. Jag är alltså glad att din vilja då inte gick igenom.

Men låt oss nu se till läget och försöka arbeta för att kanske återaktualisera den här strategiska utredningen och inte minst se det i ett längre perspektiv än 10–15 år. Den här kommunen kommer nämligen att finnas i flera hundra år, inshallah, och därför måste vi ha ett ännu längre perspektiv. Nu har vi en högräntemiljö, och vi är en kapitaliserad aktör. I vår motion utpekas i att-satsen inte specifikt vilka fastigheter vi ska köpa eller vilka fastighetsägare vi ska köpa av. SBB är en stor aktör, men det finns säkert flera.

Anförande nr 189

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Herr talman!

(O r d f ö r a n d e n : Nej, ”herr ordförande”.)

Jag visste inte att man ska säga så. Jag har varit här i tio år men har aldrig sagt så.

(O r d f ö r a n d e n : Alla andra gör det utom du. Du har inte gjort det under kvällen tidigare heller, men nu när du även svor började jag klaga på det. Jag blev lite sur. Alla andra börjar med att säga ”ordförande”.)

Nej, det gör de inte.

(O r d f ö r a n d e n : Det är faktiskt så. Men vi kan bråka om det lite senare.)

Jag har vissa uppmärksamhetsproblem, som ni kanske har noterat ibland – jag går på medicin mot dem. Det där har jag i alla fall verkligen inte noterat under mina tio år

här. Detta får vi faktiskt diskutera, för jag tror nog att det finns ganska många i den här salen som inte säger ”ordförande”. Sida 120 (130)

Med det sagt känns det nu lite skönt igen när jag lyssnar på Gabriel. Först tänkte jag att Sverigedemokraterna såg värdet i att äga samhällsfastigheter på grund av rådighet – vi ska vara säkra på att kunna tillhandahålla äldreomsorg, idrott och skola även i framtiden. Men nu hör jag på Gabriel att det är fastighetspekulation han är ute efter, och då känner jag åter igen Sverigedemokraterna. För övrigt köper inte exploateringsnämnden fastigheter – det är möjligtvis S:t Erik Markutveckling det kan vara fråga om.

Anförande nr 190

E m i l B u s t o s (S): Ordförande!

(O r d f ö r a n d e n : Man behöver inte buga, men jag tackar!)

Jag blev så nervös!

Sverigedemokraterna lyfter en viktig fråga. Stadens lokalförsörjning och ägandet av samhällsfastigheter är saker som är viktiga för hur vi ska bedriva en bra och ekonomiskt ansvarsfull verksamhet. Jag tycker att kommunstyrelsen ger ett väldigt bra svar. Låt mig lyfta några bitar!

Jag tycker att det är bra att ha som ingångsvärde och huvudprincip att staden ska äga viktiga samhällsfastigheter. Det leder ofta till lägre lånekostnad och lägre kostnader på sikt och dessutom till en ökad flexibilitet.

Men för att återkomma till just den här motionen: Jag tror precis som kommunstyrelsen att exploateringsnämnden är fel instans. Detta är inte exploateringsnämndens uppdrag. Det finns andra delar av staden som arbetar med de här frågorna, och det arbetet fortgår på ett väldigt bra sätt. Låt oss fortsätta med det!

Som flera andra också lyft är det kanske olyckligt att på förhand avisera vilka affärer vi vill göra. Då riskerar priserna att öka, och då underminerar vi de fördelar som kan finnas om det är lägre fastighetspriser.

Anförande nr 191

G a b r i e l K r o o n (SD): Ordförande! Stockholms stad var tidigare medlem i ett flygfrämjande samverkansprojekt, organisationen Connect Sweden. I samband med majoritetsskiftet efter valet valde man att lämna den här organisationen. Det tycker vi är väldigt beklagligt. Organisationen är en samverkan mellan Swedavia, Visit Sweden och delar av näringslivet som vill främja turism och affärsutveckling i Stockholms stad med utgångspunkten att det för detta behövs goda direktflygförbindelser.

Ska vi locka engagemang och slåss mot Köpenhamn och Oslo måste vi ha attraktiva direktlinjer. Siffrorna talar sitt tydliga språk när vi ser till vilka färdmedel som de flesta utlandsresenärer använder när de kommer till Sverige som helhet. 6 miljoner tar flyget, 7 miljoner tar färjan och 2 miljoner tar tåget. Flyget är jämsides med färjan alltså ett otroligt viktigt färdmedel. Men tyvärr ser vi att den här majoriteten, de rödgröna, väljer att lämna samarbetet. I sitt svar på motionen framför de väldigt tydligt att de inte anser att flyget är en förutsättning för att Stockholm ska utvecklas som en attraktiv och företagervänlig stad, vilket uppenbart går tvärtemot näringslivets inställning.

Den här motionens syfte är att försöka återetablera vårt medlemskap i organisationen och tydligt markera att flyget oavsett sina utsläpp är helt kritiskt för en levande storstad på de norra breddgraderna i världen. Utan flyget, bara med tåget, kommer inte Stockholm att vara en attraktiv hubb, och vi kommer inte att kunna växa och få den utveckling som vi vill se. Med de orden yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 192

U l f W a l t h e r (S): Ordförande!

(O r d f ö r a n d e n : Ni säger alltid så annars, så ni behöver inte börja buga. Det är bara att vissa inte gjorde det; då blir jag sur.)

Stockholm har aldrig varit medlem av Connect Sweden. Connect Sweden är Swedavias samverkansprojekt för att stärka flygförbindelserna, och det består egentligen bara av en styrgrupp. Ingen är alls medlem. Men vissa parter är sakkunniga eller sitter med i styrgruppen. Där sitter inte Stockholm med; det är riktigt.

Flyget spelar en viktig roll för Stockholm och kommer alltid att göra så. Det som är bra med just Connect Sweden är att de har ett öga på att stärka näringslivet och turismen. De har också identifierat att det rimligen blir en klimatvinst genom direktflyg, alltså utan mellanlandningar på vägen. Men den största klimatvinsten uppstår när flyget inte används, och vi anser att framtidens resor på kort och medellångt avstånd ska ske mer med tåg. För de längre flygresorna förblir dock Arlanda viktigt. Arlanda är därför en regional och nationell angelägenhet. Region Stockholm och Länsstyrelsen Stockholm deltar också numera i Connect Swedens arbete, och dessa två bevakar därmed hela Stockholms intressen. Stockholms kommun kan inte delta i varje organisations arbete vare sig det är för klimatet eller för näringslivet. Vi behöver ändå klara utmaningen med kompetensförsörjning och bedriva en aktiv näringslivspolitik som bidrar till hållbar utveckling, fler etableringar och fler arbetstillfällen. Stockholm ska fortsätta att attrahera både investeringar och

besökare, men det kan vi göra utan att delta i Connect Swedens arbete. Därför tycker jag att ni ska bifalla kommunstyrelsens förslag till beslut. Sida 122 (130)

Anförande nr 193

G a b r i e l K r o o n (SD): Connect Sweden är ju en samverkansorganisation som ert styre valde att lämna, Ulf Walther. Ni har alltså markerat tydligt att ni inte vill fortsätta detta medlemskap och vara en del av denna samverkan. Problemet är, som jag ser det, att vi är beroende av internationell turism. Vi har ju turism från bland annat Asien. Vi har turism från många länder som bidrar och ger ett stort tillskott till Sverige. Det är helt orealistiskt att anse att till exempel kinesiska turister på något sätt ska komma hit med tåget. Det är ju skrattretande, helt ärligt. Vad som är verkligheten är däremot att kinesiska turister skulle kunna bortprioritera Stockholm och fokusera på Köpenhamn i stället, då det kanske finns direktflyg mellan Shanghai och Köpenhamn men inga sådana mellan Stockholm och Shanghai. Det hade varit väldigt beklagligt. Jag tycker att vi behöver direkta flyglinjer. Det är helt avgörande för en attraktiv och hållbar storstad där företagen faktiskt kan blomstra och där vi kan göra vår omställning.

Anförande nr 194

U l f W a l t h e r (S): Stockholms kommun arbetar ganska starkt för näringsliv och turism, bland annat genom Stockholm Business Region, så där bedrivs det redan ett ganska effektivt arbete.

Om det nu är så att ni i SD är så himla måna om att värna flyget, Stockholm och Arlanda behöver ni till exempel också förstå att Bromma flygplats har minskat sin beläggning med runt 50 procent jämfört med de tidigare nivåerna, Gabriel Kroon. Ska vi stärka Arlanda behöver inrikesflyget koncentreras i samma hubb, som du pratade om förut, som det internationella flyget. Vill ni hjälpa till i dag med att stärka Arlandas konkurrenskraft kanske ni ska bidra till att lägga ned Bromma flygplats, så att vi kan bygga bostäder där i stället.

Anförande nr 195

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Det pratas här om ”en levande storstad” och om ”utveckling”. ”Hållbar storstad” hörde jag också. Men varje dag i politiken och i det här samhället blir det otroligt plågsamt tydligt hur lite krismedvetenhet vi har och hur vi inte tar ansvar för den klimatkris som riskerar att orsaka stora sprickor i hela vårt samhällsbygge framöver om vi inte stoppar de utsläpp som sker. Vi kommer inte att ha en levande storstad. Vi kanske kommer att ha livsmedelskedjor som faller sönder i världen, matproduktion som inte kommer att kunna fungera och enorma utmaningar som den här mänskligheten inte har sett någonsin.

Då behöver vi ta ansvar. Då kan vi inte skicka in skattemedel i en organisation som ska öka flygandet. Det är inte ansvarsfullt att göra det. Vi har sagt tydligt från den här majoriteten att vi ska främja tågresa och tågdestinationsutveckling. Vi ser ett otroligt intresse för detta också hos människor som vill resa med tåg. Näringslivet vill att tågresandet ska fungera i dag, men vi vet inte om tågen kommer fram i tid eller ens om de kommer att gå. Vi har en otrolig brist på stambanor för att kunna fixa tågresandet. Vi behöver rusta upp underhållet.

Om vi ska stötta näringslivet i den här staden är det bland annat en sak som vi verkligen behöver jobba med, och det är att se till att det finns bostäder när man till exempel vill rekrytera spetskompetens hit till Stockholm, kanske utomlandsifrån. Där har vi en del vi behöver jobba med. Det är också därför vi vill lägga ned Bromma flygplats, precis som Ulf Walther sa tidigare, och i stället bygga tusentals bostäder där för att också ta ansvar för att man ska kunna bo i den här staden i framtiden.

Om flyget vore ett land skulle det vara den sjunde största utsläpparen i världen. Enligt beräkningar från Chalmers och Naturvårdsverket orsakar svenskarnas totala flygresande lika stor klimatpåverkan som hela den svenska bilismen. Jag kan fortsätta att stå här och rabbla siffror. Vad som behöver sjunka in i oss i politiken är att vi kan ha en katastrof framför oss och att vi behöver rusta oss för ett förändrat samhälle. Men vi behöver också ta ansvar för att få ned utsläppen. Då kan vi inte pumpa in skattemedel i en organisation som jobbar för att öka flygandet när det behöver minska.

Anförande nr 196

G a b r i e l K r o o n (SD): Jag tycker att Brommaargumentet är irrelevant i den här frågan, för det här handlar ju om internationella flygförbindelser, Åsa Lindhagen. Den enda internationella förbindelse Bromma har är såvitt jag kan se i dagsläget den till Helsingfors, och det är väl inte tillräckligt internationellt. Det är väl färjetrafiken som är ett större färdmedel för detta.

För att företagarna ska kunna göra en omställning från sina dieslbilar till elbilar när man ska införa er miljözon klass 3 måste de ju ha ett kundunderlag. Internationell turism kommer att vara helt avgörande för att Gamla stan ska få intäkter och kunna ställa om till er hållbara miljöpolitik. Jag tycker att ni skjuter er lite grann i foten. Vi missar ju den internationella långdistansturismen när vi bara pratar om tåget och helt glömmer flygets betydelse. I stället är Köpenhamn en väldigt aktiv part som tar de här turisterna. Här måste vi vara på tårna och inte bara prata om tåg.

Anförande nr 197

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande! Jag undrar om du över huvud taget har hört någonting av det jag har sagt, Gabriel Kroon. Jag står för en politik som ska minska flygandet och som kommer att gå på varenda utsläppskälla vi har. Vi kommer att göra de mest effektiva insatserna först med de begränsade resurser vi har.

Vi behöver minska flygandet. Jag tror att människor i samhället utanför det här huset mer och mer kommer att förstå de utmaningar vi står inför. De kommer att vilja vara med på den här resan. Vårt jobb i politiken är att göra den resan så lätt som möjligt. Jag pratar om den största utmaning mänskligheten någonsin har stått inför.

Det är klart att jag tycker att det är jättebra med turism. Jag tycker att det är roligt att människor kommer till Stockholm. Men jag pratar om klimatkrisen. Jag pratar om att vi behöver få ned våra utsläpp för att vi människor ska kunna leva på den här planeten. Även de turister som kommer från andra länder ska kunna leva på en planet där vi faktiskt har förutsättningar att leva goda liv.

Anförande nr 198

G a b r i e l K r o o n (SD): Nu ska vi ha en debatt som vi har haft flera gånger tidigare och kommer att ha flera gånger i framtiden också. Det handlar såklart om miljözonerna. I vår motion föreslår vi att miljözon klass 1 ska stärkas i sin regelefterlevnad. Miljözon klass 1 innefattar hela Stockholms innerstad och riktar sig mot tung trafik. Vi föreslår att miljözon klass 2 ska avvecklas i sin helhet. Den finns i dag på vissa gator. Vi föreslår också att miljözon klass 3 ska avbrytas i sin helhet.

I den här debatten vill jag inte dröja vid en filosofisk diskussion om ”bil eller inte bil”, för den har vi haft många gånger. Vi vet var vi står. För vår del vill vi värna möjligheten att använda bil. Miljöpartiet anser väl inte att man ska använda bilen i samma grad som det görs i dag.

Däremot vill jag fördjupa mig i hälsoperspektivet, för det är någonting som lyfts väldigt mycket från vänstersidan. Miljözoner handlar ju inte om att minska utsläppen av koldioxid utan om att minska utsläppen av kväveoxider och partiklar för att undvika för tidiga dödsfall. Det låter ju väldigt lovvärt när man hör detta. Man hör i debatten att dessa utsläpp kostar 5 000–7 000 liv per år i förtida dödsfall. Men jag skulle vilja fördjupa mig lite i de här siffrorna med tanke på kostnadseffektiviteten i att införa en åtgärd som en miljözon.

Den egentligen enda undersökningen av riktig kostnadseffektivitet såg vi i Stockholms stads rapport 2018 inför införandet av miljözon klass 2. Den pekade på att man om man införde miljözon klass 2 i hela staden skulle kunna spara 630 levnadsår. Vid ett införande bara på Hornsgatan skulle det vara ungefär en hundradel av detta: 6,3 levnadsår. Ett levnadsår är alltså ett liv vid full hälsa och i full vigör.

Kostnaden för detta i hela staden skulle vara ungefär 10 miljarder kronor. Skulle man slå ut detta på kostnad per levnadsår – det handlar alltså om hur mycket samhället måste betala för att vi ska vinna ett levnadsår och en människa ska leva ett år längre – skulle det vara ungefär 12 miljoner kronor som varje levnadsår skulle kosta. Det här måste vi jämföra med Socialstyrelsens motsvarighet när man väljer sjukvårdsinterventioner och subventionerar läkemedel. Då utgår man från måttet att 1 miljon kronor anses vara ett väldigt högt pris för ett levnadsår.

Stockholms stads förslag om miljözoner innebär alltså en tolv gånger högre kostnad för ett inbesparat levnadsår. Då måste vi fråga oss: Finns det inte mer lämpliga sätt att främja hälsan än miljözoner?

Anförande nr 199

U l f W a l t h e r (S): Jag blir faktiskt lite upprörd, Gabriel Kroon, när jag läser er reservation i kommunstyrelsen. Ni skriver: ”Det är uppenbart att Stadsledningskontoret hänvisar till studier och data som endast bekräftar deras påståenden och att använda lösa begrepp som ’Forskare på Karolinska Institutet’ bör användas väldigt mycket mer sparsamt.” Jag förstår inte. Det stämmer inte. Så här skriver inte alls SLK i något svar. Det skriver möjligen trafikborgarrådet, men inte SLK. Det är ett oriktigt påstående av er, dessutom med en mästrande ton.

Och det blir värre, Gabriel. Jag vill minnas att du stod här i början av mandatperioden och pratade om den goda tonen i regionfullmäktige. Det var någon gång i samband med att vi påpekade det historiska förflutna som ditt parti har, tror jag. Trots detta med god ton skriver ni nu nedlåtande i reservationen: ”Vi anser dessutom att Stadsledningskontorets tunnelseende gjort att de missat andra faktorer.” SD anklagar alltså tjänstemännen för tunnelseende. Hur var det med god ton, Gabriel? Våra tjänstemän arbetar hårt för att i en politisk miljö hålla sig sakliga och objektiva, och de förtjänar bättre än era anklagelser. Här tycker jag att det är läge för en ursäkt för hur ni uttrycker er. Du har en minut på dig nu i din kontrareplik, Gabriel. Gör ett försök!

Anförande nr 200

G a b r i e l K r o o n (SD): Det är uppenbart att den här frågan har politiserats av vänsterstyret. Det var ju så redan när den föregående trafikdirektören fick sluta för att han inte ansåg att era inställningar höll måttet, så att säga. Det var inte praktiskt det bästa alternativet.

Men återigen: Det här handlar alltså om en kostnad för samhället per besparat levnadsår som är tolv gånger större än den högsta accepterade kostnaden för en sjukvårdsinsats. Då måste vi någonstans fråga oss varför vi går vidare med den här miljözonen. Det är uppenbart inte på grund av en hälsoaspekt, för då hade vi ju lagt pengarna på bättre åtgärder. Det här handlar bara om en ideologisk vilja från Miljöpartiet som uppenbart är understödd av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om att vi ska göra det så jävligt som möjligt för folk att använda bilen. Det är verkligheten, och det tycker jag är beklagligt. Jag tycker inte att det är fråga om ett seriöst beslutsfattande utan om ett ideologiskt och filosofiskt beslutsfattande som inte grundar sig i fakta.

(O r d f ö r a n d e n : Nu kan man påtala att du svor, Gabriel.)

Jag beklagar.

Anförande nr 201

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Ordförande och fullmäktige! Verktyget miljözon testas sedan ett antal år tillbaka. Det som finns är miljözon klass 1 och miljözon klass 2. Från årsskiftet är avsikten att vi ska prova miljözon klass 3 i Stockholm i ett område i city.

När man hör Gabriel Kroon prata skulle man kunna tro att effekten inte har infunnit sig när man infört de här zonerna på olika ställen i Stockholm. Detta har miljöförvaltningen försökt undersöka. År 2022 gjorde man en samlad utvärdering av miljözon klass 1 och 2 på Hornsgatan. För tydlighetens skull är miljözon klass 1 någonting som bara har med tung trafik att göra, medan miljözon klass 2 har med lätt trafik att göra. Då kunde man konstatera att utsläppen av kväveoxider från vägtrafiken hade minskat med 45 procent jämfört med 2019 och att regelefterlevnaden var 96 procent för miljözon klass 1 och 80 procent för miljözon klass 2. Även om det finns andra saker som spelar in i den här omställningen av fordonsflottan går det alltså inte att säga att miljözoner inte har gett effekt och inte har förbättrat luften.

Det miljözon klass 1 och 2 däremot inte jobbar med är fokus på elektrifiering. Det har konstaterats flera gånger i den här salen att ett av de sätt vi har att möjliggöra

motoriserade transporter men ändå säkerställa att luftkvaliteten förbättras är att jobba med elektrifiering. Förutom att miljözon klass 3 avser både tung och lätt trafik finns det också ett tydligt mål om elektrifiering. Miljözonen jobbar med utsläpp av kväveoxider och bullernivåer och ska även vara teknikdrivande. Sida 126 (130)

Det här kommer att bidra till fördelar i själva miljözonen men också ha effekter vilka som ringar på vattnet sprider sig i Stockholm, i synnerhet i det särskilt miljö känsliga område som man har definierat att Stockholms innerstad är. Det kommer även att ha effekt i resten av landet, eftersom Stockholm går före när det kommer till nybilsförsäljning. Det finns tydliga belegg för att det ger ett positivt bidrag att införa miljözoner och testa miljözon klass 3. När det gäller vilken påverkan det har på trafiken i staden visar exempel att det på kort sikt kan leda till längre resor men på lång sikt leder till en mer hållbar trafik.

Anförande nr 202

G a b r i e l K r o o n (SD): På ett sätt är det irrelevant om kväveoxidutsläppen har minskat med 10, 20 eller 30 procent. När jag talar om vunna levnadsår utgår jag från den rapport som låg till grund för att införa miljözon klass 2. Vid full regelefterlevnad skulle varje vunnet levnadsår kosta 12 miljoner kronor i samhällsekonomiska kostnader. Återigen: Det måste jämföras med vad sjukvården anser är rimligt. Ett exempel är fallolyckor. Det finns ganska tydlig evidens på att fysisk träning för att förebygga fallolyckor kostar ungefär 500 000 kronor per vunnet levnadsår. Det är en extremt mycket billigare peng för att främja hälsan. Jag skulle vilja fråga dig, Lars Strömgren: Har ni gjort någon liknande undersökning av vad miljözon klass 3 skulle kosta? Vad skulle ett vunnet levnadsår kosta i kronor?

Anförande nr 203

Borgarrådet S t r ö m g r e n (MP): Vi har en lång tradition i Sverige av att jobba med nollvisionsmål. Det går inte att ställa liv mot varandra, utan vi har en målsättning. Precis som förbud mot rökning på krogen sågs som något radikalt när det kom men nu är någonting som tas för givet behöver vi hela tiden jobba med att minska både risken för att bli påkörd i trafiken och risken att ofrivilligt dö av olika typer av utsläpp. Målet med miljözon klass 3 är att minska utsläppen av kvävedioxid och kväveoxider, förbättra luftkvaliteten och vara teknikdrivande. Utifrån de målen är det här en effektiv åtgärd som i ett område där väldigt många gående rör sig kommer att bidra till ökade vistelsevärlden.

Anförande nr 204

U l f W a l t h e r (S): Ordförande! Fördebatter om miljözon klass 3 hade vi redan på budgetfullmäktige 2022 och budgetfullmäktige 2023. Det färdiga förslaget kommer väl att debatteras någon gång senare i vår, skulle jag tro. Men den här demokratiska hanteringen tycker inte SD är tillräcklig, utan de vill ha ytterligare mellanspel. Det har de naturligtvis rätt till. Men då kan jag också passa på att berätta följande: Det här miljözon 3-förslaget är nu ute på remiss. Under remissförfarandet kommer det nog att komma in såväl hyllningar som en del kritik mot förslaget – kanske mer högljudda arga röster än glada röster. Det kommer in både ris och ros, skulle jag tro. De här remissvaren gör att staden kan identifiera och finputsas på detaljer i god tid. Miljözon 3 är en fråga om stadsmiljö – vi som rör oss i staden ska kunna andas en ren luft. Vi behöver hela tiden tala om hur vår stad bättre kan tillhöra stockholmarna och hur vi

ska göra staden mer inbjudande. Den debatten ska vi alltså ta senare i vår. Det ska bli jättekul att höra hur fullmäktiges övriga partier resonerar. Till dess ska vi bifalla kommunstyrelsens förslag till beslut. Sida 127 (130)

Anförande nr 205

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Ordförande! Den här typen av diskussioner blir väldigt lätt tekniska. Jag vill därför prata lite grann om bakgrunden till varför vi arbetar för en bättre luftkvalitet i vår huvudstad.

Från Sverigedemokraterna, och inte sällan från deras vänner i Tidöregeringen, vill man ofta att det ska framstå som att den som vill att Sverige ska ligga i framkant i en grön omställning är någon sorts miljömoralist. Men låt oss titta på hur verkligheten ser ut! År 2022 visade en studie från IVL Svenska Miljöinstitutet att luftföroreningar beräknas orsaka 6 700 förtida dödsfall i Sverige varje år beroende på partiklar och kvävedioxider. Varje dödsfall uppskattas motsvara en förlust av tio levnadsår. 6 700 dödsfall på grund av luftföroreningar kan jämföras med att 1 555 människor tog sitt liv 2022.

År 2022 klarade Stockholm miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid vid samtliga av stadens mätstationer. Men tyvärr är det en klen tröst. Om man i stället jämför halterna med WHO:s, Världshälsoorganisationens, nya uppdaterade riktvärden för luft visar resultaten att mer än 80 procent av den svenska befolkningen utsätts för halter av kvävedioxid som ligger över de rekommenderade nivåerna.

Det har framgått med all önskvärd tydlighet att sverigedemokrater inte vill ha miljözoner. Men vad vill man ha i stället? SD:s budget är tommare än tom när det gäller åtgärder för att förbättra luftkvaliteten i staden. SD dissar miljözoner men saknar helt egna förslag på hur vi ska klara luftkvalitetsnormerna och WHO:s gränsvärden.

Ordförande! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 206

G a b r i e l K r o o n (SD): Stockholms stads egna studier visade att man sparar 630 levnadsår om man inför miljözon klass 3 i hela innerstaden. Sedan kan man räkna på hur många liv det är. Inför man det till exempel på Hornsgatan, som man kan anse är en hundradel av hela Stockholms stad, blir det 6,3 levnadsår mellan 2022 och 2030 – väldigt få. Vad kostar då vart och ett av dessa levnadsår? Jo, det är ungefär 12 miljoner kronor. På tal om trafiksäkerhet och nollvision anser Trafikverket i sina kalkyler att en åtgärd är rimlig om den ger en besparing på ett levnadsår och har en kostnad som understiger 2,5 miljoner kronor. Men ni har ju valt någonting som kostar nästan fem gånger mer och anser att det är en rimlig åtgärd, Tobias Johansson.

Det här handlar inte om luftkvalitet eller om människors hälsa, utan det är ett svepskäl. Det här handlar om att slå mot bilisterna och – som Lars var inne på – att se till att man får till en omställning.

Anförande nr 207

T o b i a s J o h a n s s o n (V): Det är spännande när vi diskuterar i den här församlingen: Vilket samhällsproblem vi än diskuterar i den här salen är i 99 fall av 100 Sverigedemokraternas inställning att alltid koppla det till frågan om invandring.

Men det blir ganska svårt att göra det när vi pratar om trafik och luftföroreningar. Då inser man att boxen är tom. I er budget finns det inte ett enda förslag som skulle förbättra luftkvaliteten, Gabriel Kroon. Allting handlar om att prioritera annorlunda. Man ska minska investeringarna för cykeltrafik och öka investeringarna för biltrafik. Säg som det är: Det är tomt!

Sida 128 (130)

Anförande nr 208

E m e l i e S t a r k (S): Ordförande! Vi har inte pratat om att-sats ett i motionen jättemycket här, utan mest om att-sats två och tre, men den tänkte jag fråga Sverigedemokraterna om. Att-sats ett i motionen lyder: "Trafiknämnden ges i uppdrag att i samverkan med Polismyndigheten stärka regelefterlevnaden av miljözon klass 1." Då tänker jag: På vilket sätt tänker ni er att samverkan med polis ska gå till?

Jag blev lite förvånad, för jag har inte hört jättemycket i den nationella debatten om att ni vill ha miljözoner. Men det kanske är något ni har ändrat? Jag har hört mycket om andra zoner, men just miljözoner har jag faktiskt inte hört så mycket om. Är det en ändring i er politik nu? Eller är det någonting där ni skiljer er från vad partiet står för nationellt?

Anförande nr 209

G a b r i e l K r o o n (SD): Det har varit en lång debattkväll!

Miljözon klass 1 har vi aldrig varit emot nationellt, och vi har aldrig varit emot den i kommunfullmäktige heller. Den infördes på 90-talet och fyller en väldigt viktig roll, framför allt gällande tunga transporter. Fortfarande är det så att man fuskar med 4 procent av trafiken inom miljözon klass 1. Det är fråga om tung trafik. Ofta handlar det om att utlandsregistrerade lastbilar körs på diesel av sämre kvalitet som såklart har högre, sämre eller större förbränning. Det är Polismyndigheten som ansvarar för att bötfälla de här bilarna. Detta är en konkret och lågt hängande frukt som Stockholms stad måste ta tag i för att säkerställa att vi har en hundra procentig regelefterlevnad i miljözon klass 1.

När vi ska jobba med hälsan: Låt oss göra en ordentlig undersökning och fundera på vilka hälsoinsatser som ger oss mest för pengarna och var vi får mest för varje investerad krona både i miljöpolitiken och sett till folkhälsovinster!

Anförande nr 210

E m e l i e S t a r k (S): Samverkan funkar bäst där det finns ett gemensamt ansvar i frågorna. Polismyndigheten är en myndighet som ligger under regeringen, den regering som ni också stöder nationellt. Där finns alltså styrningen i dag. Där finns det en möjlighet. Skulle det vara så att ni vill lägga fram ett budgetförslag eller liknande som faktiskt handlar om att polisen ska fokusera på miljözoner och att det är det viktiga är det också där ansvaret ligger i dag. Ni har redan en sådan boll att hantera. Vill ni ändra var ansvaret ligger för regelefterlevnaden, så att det ska ligga på kommunen i stället, behöver det också lyftas på nationell nivå. Den här att-satsen ligger alltså redan i era händer. Vill ni ändra det kan ni ändra det – varsågod!

O r d f ö r a n d e n : Nu har vi utnyttjat tiden jätteeffektivt. Ni har varit superduktiga. Jag ber om ursäkt om jag har brusat upp lite grann. Jag vill bara förklara det här med ”ordförande”. Det har ingenting att göra med mig eller presidiet, utan det är fråga om att vi talar till protokollet. Vi talar inte till varandra utan till protokollet. Det är bara att gå in och läsa valfri bok som står här i bokhyllan. Det är en fin tradition. Vi skiljer på sak och person.

Kommunfullmäktige
Särskilt uttalande
2024-02-19
Ärende 25
Dnr KS 2023/791

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024-2029

Sverigedemokraterna ser positivt på att stadens program för delaktighet och tillgänglighet revideras. Vi anser dock att staden bör röra sig mot ett mer intensifierat och fördjupat arbete med frågor gällande funktionsnedsättning. Med anledning av detta vill vi därför att stadens samtliga förvaltningar i samråd med de funktionshindersråd som finns, verkar för att implementera frågorna i respektive verksamhetsplan i samtliga förvaltningar. Vi förespråkar också ett arbete med olika mål, inte enbart aktiviteter och indikatorer. Målen bör vara förankrade i detta reviderade program för tillgänglighet och delaktighet. Verksamhetsplanerna är de viktigaste dokumenten för varje förvaltning. Om inte funktionshinderfrågorna implementeras i verksamhetsplanerna befarar vi att dessa blir löst hängande utanför ordinarie verksamhet, och att funktionshindersråden blir som kuttersmycken, utan reellt inflytande. Mål, program, funktionshindersråd, och verksamhetsplan måste konsolideras.

Gabriel Kroon (SD)

Linnéa Vinge (SD)